

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΠΜΣ «ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ»

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

«Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη και η ολοκληρωμένη προσέγγιση μέσω της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης. Συγκριτική Αξιολόγηση των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης των Αστικών Κέντρων της Θεσσαλίας (Βόλος, Καρδίτσα, Λάρισα, Τρίκαλα)»

«Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία»

Μεταπτυχιακού Φοιτητή: Καλλιάρα Χαρίλαου (Α.Μ.: M010317004)

Βόλος, Σεπτέμβριος 2018

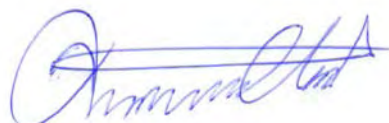
Δήλωση

Βεβαιώνω ότι η παρούσα εργασία είναι δική μου, δεν έχει συγγραφεί από άλλο πρόσωπο με ή χωρίς αμοιβή, δεν έχει αντιγραφεί από δημοσιευμένη ή αδημοσίευτη εργασία άλλου και δεν έχει προηγουμένως υποβληθεί για βαθμολόγηση στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας ή αλλού. Βεβαιώνω ότι είμαι εν γνώσει των κανόνων περί λογοκλοπής του ΤΜΧΙΠΠΑ και ότι στο πλαίσιο αυτού έχουν τηρηθεί όλοι οι κανόνες κατά την ακαδημαϊκή δεοντολογία, σχετικά με αναφορές, βιβλιογραφία, κ.λπ., τόσο από έντυπες όσο και από ηλεκτρονικές πηγές. Σε περίπτωση λογοκλοπής αποδέχομαι όλες ανεξαιρέτως τις ποινές που προβλέπουν οι εκάστοτε Κανονισμοί του ΠΘ ή και του ΤΜΧΙΠΠΑ.

Ημερομηνία: 11 Οκτωβρίου 2018

Ονοματεπώνυμο: Χαρίλαος Καλλιάρης

Υπογραφή:

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι σύγχρονες πόλεις συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο κομμάτι του παγκόσμιου πληθυσμού και τις σημαντικότερες οικονομικές και διοικητικές δραστηριότητες. Αυτή η αστική ανάπτυξη δημιουργεί και τα σημαντικά περιβαλλοντικά, κλιματικά και δημογραφικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι αστικές περιοχές και πληθυσμοί, ενώ η κρίση έχει οξύνει και τα μεγάλα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα. Για τους λόγους αυτούς, σε παγκόσμιο και ευρωπαϊκό επίπεδο, υιοθετούνται πολιτικές βιώσιμης αστικής ανάπτυξης οι οποίες στηρίζονται στο πλαίσιο των επιχειρησιακών προγραμμάτων μέσω στρατηγικών που καθορίζουν ολοκληρωμένες δράσεις για την αντιμετώπιση των οικονομικών, περιβαλλοντικών, κλιματικών, δημογραφικών και κοινωνικών προκλήσεων που θίγουν τις αστικές περιοχές, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη την ανάγκη προώθησης των διασυνδέσεων μεταξύ αστικών περιοχών και περιοχών της υπαίθρου. Για να επιτευχθεί η βιώσιμη αστική ανάπτυξη απαιτείται μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη χωρική ανάπτυξη που συνδυάζει τις διαφορετικές ανάγκες και προτεραιότητες σε οικονομικό, κοινωνικό, περιβαλλοντικό επίπεδο. Η εργασία διαρθρώνεται σε επτά κύρια κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο προσεγγίζεται η έννοια της ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης και η σύνδεση της με το χωρικό σχεδιασμό και τις αναπτυξιακές πολιτικές που εφαρμόζονται. Στο δεύτερο κεφάλαιο, γίνεται μία ιστορική αναδρομή στις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες που έχουν εφαρμοσθεί σε επίπεδο ΕΕ κι αφορούν στην ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη. Στο τρίτο κεφάλαιο, παρουσιάζονται τα εργαλεία της ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης στο ΕΣΠΑ 2014-2020, ενώ στο τέταρτο κεφάλαιο, γίνεται αναφορά για το σχεδιασμό της επόμενης προγραμματικής περιόδου. Στο πέμπτο κεφάλαιο, πραγματοποιείται μία επισκόπηση των εργαλείων της ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης στο πλαίσιο του ΠΕΠ Θεσσαλίας 2014-2020. Στο έκτο κεφάλαιο, αναλύονται και αξιολογούνται συγκριτικά οι τέσσερις ΣΒΑΑ των αστικών κέντρων της Θεσσαλίας, που είτε υλοποιούνται, είτε είναι στο στάδιο της αξιολόγησης. Τέλος, η εργασία ολοκληρώνεται με τη διατύπωση των συμπερασμάτων της συγκριτικής αξιολόγησης των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης των τεσσάρων Αστικών Αρχών της Θεσσαλίας.

Λέξεις κλειδιά: χωρικός σχεδιασμός, ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη, βιώσιμη αστική ανάπτυξη, ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις, URBAN, UIA

ABSTRACT

Modern cities gather the largest part of the world's population and the most important economic and administrative activities. This urban development also creates the significant environmental, climatic and demographic problems faced by urban areas and populations, and the crisis has exacerbated the major social and economic problems. For these reasons, sustainable urban development policies based on operational programs are adopted at global and European level through strategies setting out integrated actions to address the economic, environmental, climate, demographic and social challenges affecting urban areas, while taking into account the need to promote interconnections between urban areas and rural areas. Achieving sustainable urban development requires an integrated approach to spatial development that combines different needs and priorities in economic, social, environmental terms. The thesis is structured in seven main chapters. The first chapter approaches the concept of integrated spatial development and its link with the spatial planning and the development policies that are being implemented. In the second chapter, there is a historical overview of the Community Initiatives implemented at EU level concerning integrated spatial development. The third chapter presents the tools of integrated spatial development in the NSRF 2014-2020, while in the fourth chapter reference is made to the planning of the next programming period. In the fifth chapter, an overview of the tools of integrated spatial development in the framework of the Regional Operational Plan of Thessaly 2014-2020 is carried out. The sixth chapter analyzes and evaluates comparatively the four Sustainable Urban Development Strategies, of the urban areas of Thessaly, which are either implemented or are in the evaluation phase. Finally, the thesis concludes with the conclusions of the comparative assessment of the Sustainable Urban Development Strategies of the Four Urban Authorities of Thessaly.

Key words: spatial planning, integrated spatial development, sustainable urban development, integrated territorial investments, URBAN, UIA

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	2
ABSTRACT	3
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	4
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	6
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ – ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ - ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	10
1. Η ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	12
1.1. ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ & ΧΩΡΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ	12
1.2. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ & ΧΩΡΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ.....	15
1.3. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ.....	16
1.4. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2014-2020.....	18
2. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΠ URBAN ΣΤΗΝ ΚΠ URBAN INNOVATIVE ACTIONS (UIA).....	22
2.1. Η ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ URBAN	23
2.2. ΤΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΑ ΣΧΕΔΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ Η ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ JESSICA	27
2.3. Η ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ URBAN INNOVATIVE ACTIONS (UIA)	31
3. ΤΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΟ ΕΤΑΙΡΙΚΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΓΙΑ ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ - ΕΣΠΑ 2014-2020	37
3.1. Η ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΒΑΑ	40
3.2. Η ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΠΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ - ΤΑΠΤοΚ	43
3.3. ΟΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΧΩΡΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ - ΟΧΕ.....	47
3.4. ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	49
4. Η ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 2021-2027	51
5. Η ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΟ ΠΕΠ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ 2014-2020	54
5.1. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	55
5.2. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΧΩΡΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ.....	56
5.3. ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΠΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ.....	58
6. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	60
6.1. Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ.....	64
6.3. ΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ.....	75
6.4. ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	81
6.5. ΤΑ ΚΛΙΜΑΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	89

6.6. ΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	96
6.7. ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΩΝ ΣΒΑΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ.....	102
6.8. ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΣΒΑΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΘΕΜΑΤΙΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ Π.Ε.Π. ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ 2014-2020	105
6.9. ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΒΑΑ	107
6.10. ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ & ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΩΝ ΣΒΑΑ	120
6.11. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΒΑΑ	124
7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	127
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	132

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 2.3.1	Συνοπτική αποτύπωση της εξέλιξης των τριών προσκλήσεων της Πρωτοβουλίας Urban Innovative Actions	36
Πίνακας 6.1	Κατανομή διαθέσιμων πόρων για τις ΣΒΑΑ της Περιφέρειας Θεσσαλίας, ανά Επενδυτική Προτεραιότητα και Κατηγορία Παρέμβασης	63
Πίνακας 6.1.1	Συνοπτική αποτύπωση των σημαντικότερων χαρακτηριστικών των περιοχών παρέμβασης των ΣΒΑΑ της Περιφέρειας Θεσσαλίας	66
Πίνακας 6.2.1	Οι SWOT Analysis των περιοχών παρέμβασης των ΣΒΑΑ της Περιφέρειας Θεσσαλίας, όσον αφορά στα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά	74
Πίνακας 6.3.1	Οι SWOT Analysis των περιοχών παρέμβασης των ΣΒΑΑ της Περιφέρειας Θεσσαλίας, όσον αφορά στα κοινωνικά τους χαρακτηριστικά	80
Πίνακας 6.4.1	Οι SWOT Analysis των περιοχών παρέμβασης των ΣΒΑΑ της Περιφέρειας Θεσσαλίας, όσον αφορά στα οικονομικά τους χαρακτηριστικά	88
Πίνακας 6.5.1	Οι αναλύσεις SWOT των περιοχών παρέμβασης των ΣΒΑΑ της Περιφέρειας Θεσσαλίας, όσον αφορά στα κλιματικά τους χαρακτηριστικά	95
Πίνακας 6.6.1	Οι δημόσιοι χώροι πρασίνου στις αστικές περιοχές και η αναλογία πρασίνου ανά κάτοικο	96
Πίνακας 6.6.2	Οι αναλύσεις SWOT των περιοχών παρέμβασης των ΣΒΑΑ της Περιφέρειας Θεσσαλίας, όσον αφορά στα περιβαλλοντικά τους χαρακτηριστικά	101
Πίνακας 6.7.1	Το όραμα των ΣΒΑΑ των τεσσάρων αστικών περιοχών της Θεσσαλίας	103
Πίνακας 6.8.1	Η συμβατότητα των προτεινόμενων δράσεων των ΣΒΑΑ των τεσσάρων αστικών περιοχών της Θεσσαλίας με τους θεματικούς στόχους και τις επενδυτικές προτεραιότητες του ΠΕΠ Θεσσαλίας	107
Πίνακας 6.9.1	Το σχέδιο χρηματοδότησης της ΣΒΑΑ του Δήμου Βόλου	109
Πίνακας 6.9.2	Το σχέδιο χρηματοδότησης της ΣΒΑΑ του Δήμου Καρδίτσας	111
Πίνακας 6.9.3	Το σχέδιο χρηματοδότησης της ΣΒΑΑ του Δήμου Λαρισαίων	112
Πίνακας 6.9.4	Το σχέδιο χρηματοδότησης της ΣΒΑΑ του Δήμου Τρικκαίων	113

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ – ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ - ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ

Εξώφυλλο	ΠΠΧΣΑΑ Περιφέρειας Θεσσαλίας: Πόλοι και άξονες Ανάπτυξης – Αναπτυξιακές Ενότητες – Ζώνες Ημερήσιων Μετακινήσεων	
Σχήμα 1.1.1	Το τρίγωνο της βιώσιμης ανάπτυξης	13
Σχήμα 1.1.2	Οι 17 Στόχοι της Βιώσιμης Ανάπτυξης της Ατζέντας 2030 του ΟΗΕ	14
Σχήμα 2.3.1	Το θεματολόγιο, οι στόχοι, οι βασικές αρχές και τα ορόσημα του σχεδιασμού της Αστικής Ατζέντας της ΕΕ	35
Σχήμα 4.1	Μέσος όρος κατά κεφαλήν ΑΕΠ (ΜΑΔ) ανά Περιφέρεια NUTS 2, για την περίοδο 2014-2016	52
Σχήμα 6.1	Κατανομή διαθέσιμων πόρων για τις ΣΒΑΑ της Περιφέρειας Θεσσαλίας, κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020 ανά ΕΔΕΤ	60
Σχήμα 6.2	Οι ΣΒΑΑ των Αστικών Αρχών της Περιφέρειας Θεσσαλίας ...	61
Σχήμα 6.1.1	Η περιοχή παρέμβασης της ΣΒΑΑ του Δήμου Βόλου και η χωροθέτησή της σε σχέση με την αστική περιοχή	65
Σχήμα 6.1.2	Η περιοχή παρέμβασης της ΣΒΑΑ του Δήμου Καρδίτσας όπως οριοθετείται, σε σχέση με το όριο του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου	66
Σχήμα 6.1.3	Η περιοχή παρέμβασης της ΣΒΑΑ του Δήμου Λαρισαίων και η χωροθέτησή της σε σχέση με την αστική περιοχή της Λάρισας	67
Σχήμα 6.1.4	Η περιοχή παρέμβασης της ΣΒΑΑ του Δήμου Τρικκαίων, η οποία και καταλαμβάνει το σύνολο της αστικής περιοχής των Τρικάλων	68
Σχήμα 6.2.1	Οι απογραφές του πληθυσμού 1991, 2001, 2011 και το ποσοστό μεταβολή του πληθυσμού στα 4 αστικά κέντρα της Περιφέρειας Θεσσαλίας και η σύγκρισή τους με τα αστικά κέντρα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης	70
Σχήμα 6.9.1	Κατανομή πόρων ανά ΣΒΑΑ, σε σχέση με τους Θεματικούς Στόχους	114
Σχήμα 6.9.2	Αναλογία των ΣΒΑΑ, σε σχέση με τους διαθέσιμους πόρους του ΠΕΠ Θεσσαλίας	114
Σχήμα 6.9.3	Κατανομή της χρηματοδότησης των ΣΒΑΑ, ανά Διαρθρωτικό Ταμείο	115
Σχήμα 6.9.4	Ποσοστιαία κατανομή των συνολικών πόρων των ΣΒΑΑ, ανά	115

	Θεματικό Στόχο	
Σχήμα 6.9.5	Αναλογία πόρων των ΣΒΑΑ ανά κάτοικο στην Περιοχή Παρέμβασης	116
Σχήμα 6.9.6	Πόροι των ΣΒΑΑ που κατευθύνονται στο Θεματικό Στόχο 3 και τις Επενδυτικές Προτεραιότητες 3a, 3b & 3c	116
Σχήμα 6.9.7	Πόροι των ΣΒΑΑ που κατευθύνονται στο Θεματικό Στόχο 4 και την Επενδυτική Προτεραιότητα 4e	117
Σχήμα 6.9.8	Πόροι των ΣΒΑΑ που κατευθύνονται στο Θεματικό Στόχο 6 και την Επενδυτική Προτεραιότητα 6e	118
Σχήμα 6.9.9	Πόροι των ΣΒΑΑ που κατευθύνονται στο Θεματικό Στόχο 8 και τις Επενδυτικές Προτεραιότητες 8iii και 8v	119
Σχήμα 6.9.10	Πόροι των ΣΒΑΑ που κατευθύνονται στο Θεματικό Στόχο 9 και τις Επενδυτικές Προτεραιότητες 9a, 9b και 9i, 9ii, 9iii, 9iv, 9v	120

Ευχαριστίες...

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στον κ. Καλλιώρα Δημήτρη, Επίκουρο Καθηγητή Οικονομικής & Περιφερειακής Ανάπτυξης και στον κ. Σαράτση Γιάννη, ΕΔΠ Περιφερειακής Πολιτικής & Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Προγραμμάτων, για την εμπιστοσύνη, καθοδήγηση και τις χρήσιμες υποδείξεις τους, καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ επίσης, στην οικογένειά μου και σε όλους τους Συνεργάτες μου, για την στήριξη τους.

Σε όλους όσους ονειρεύονται και διεκδικούν το μέλλον τους...

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι στρατηγικές ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης, αποτελούν αναπτυξιακά εργαλεία ολοκληρωμένης προσέγγισης, προσαρμοσμένα στο κατάλληλο χωρικό επίπεδο. Βασική τους στόχευση είναι η άμβλυνση των εντοπιζόμενων χωρικών ανισοτήτων, τα κύρια χαρακτηριστικά των οποίων είναι: η μονοκεντρικότητα, η αστική διάχυση με τις παράλληλες ανάγκες σε νέες υποδομές, η αποβιομηχάνιση, οι ενδοπεριφερειακές ανισότητες που οδηγούν σε έξαρση πολυεπίπεδων προβλημάτων, καθώς και οι παραδοσιακές γεωγραφικές ανισότητες (ορεινές, νησιά, δυσπρόσιτες, κ.λπ.).

Οι περιοχές εφαρμογής και υλοποίησης των στρατηγικών ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης, είναι περιοχές οι οποίες εμφανίζουν ειδικές ανάγκες και αντιμετωπίζουν μια σειρά από προκλήσεις. Αστικές περιοχές, στις οποίες εντοπίζονται πυρήνες κοινωνικής και οικονομικής υποβάθμισης ή γειτονιές με έντονα δημογραφικά προβλήματα και περιβαλλοντική υποβάθμιση. Περιοχές της αγροτικής υπαίθρου, επίσης αποτελούν ζώνες εφαρμογής πολιτικών ολοκληρωμένης ανάπτυξης, λόγω και του αναβαθμισμένου ρόλου του αγροτικού τομέα, μετά από μία παρατεταμένη περίοδο οικονομικής κρίσης. Νησιωτικές και παράκτιες περιοχές, λόγω των ιδιαιτεροτήτων που παρουσιάζουν, όπως η εποχικότητα στην απασχόληση, η συσσώρευση πληθυσμού σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους, η μονοδραστηριότητα, οι πιέσεις στο περιβάλλον, είναι χωρικές ενότητες, στις οποίες η εφαρμογή κατάλληλα σχεδιασμένων ολοκληρωμένων αναπτυξιακών στρατηγικών, θα δημιουργήσει όλες τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την αναπτυξιακή τους προοπτική. Επίσης, με τις στρατηγικές ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης, μπορούν να αντιμετωπιστούν και προκλήσεις σε διασυνοριακές ζώνες, σε τομείς διαχείρισης ευαίσθητων οικοσυστημάτων και φυσικών πόρων, σχεδιασμού και λειτουργίας επιχειρηματικών περιοχών, καθώς και διαχείρισης τουριστικών πόρων και πολιτιστικού αποθέματος.

Τα εργαλεία για την εφαρμογή πολιτικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης, είναι: α) η «Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων - ΤΑΠΤοΚ», β) η «Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση – ΟΧΕ» και γ) η «Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη - ΒΑΑ».

Η «Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων», χρησιμοποιείται σε υποπεριφερειακές αγροτικές περιοχές (ζώνες παραγωγικών δραστηριοτήτων, ασύμβατων χρήσεων, ορεινή θύλακες, κ.α.), καθώς και σε αστικές, περιφερειακές

περιοχές που είναι θύλακες φτώχειας κι ανεργίας, αντιμετωπίζουν δημογραφικά, περιβαλλοντικά, οικονομικά προβλήματα και αντιμετωπίζουν παραγωγικής αποδιάρθρωση ή ανασυγκρότηση.

Η «Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση», εφαρμόζεται σε υποπεριφερειακές περιοχές με ειδικά χαρακτηριστικά και προκλήσεις, σε διαπεριφερειακές περιοχές με ομοιογενή χαρακτηριστικά και κοινές προκλήσεις, σε περιοχές επιρροής ολοκληρωμένων χωρικών παρεμβάσεων ή μεγάλων έργων υποδομής, σε νησιωτικά συμπλέγματα, σε διαπεριφερειακές ορεινές περιοχές και σε διασυνοριακές περιοχές με κοινά χαρακτηριστικά και προκλήσεις.

Το τελευταίο εργαλείο ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης, η «Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη» μπορεί να σχεδιαστεί είτε σε μεγάλης κλίμακας περιοχές παρέμβασης με τη χρήση ΟΧΕ, είτε σε μικρότερης κλίμακας με τη χρήση ΤΑΠΤοΚ. Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν μητροπολιτικές περιοχές ή περιοχές ρυθμιστικών σχεδίων ή λειτουργικές περιοχές εντός των ορίων των Δήμων. Στη δεύτερη ομάδα δυνητικών περιοχών εφαρμογής είναι υποβαθμισμένες αστικές ζώνες, ζώνες άναρχης αστικής διάχυσης, θύλακες φτώχειας και ομάδες στόχοι σε κίνδυνο διακρίσεων κι αποκλεισμού, ζώνες με περιβαλλοντικά προβλήματα και προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, καθώς και ζώνες διαχείρισης κινδύνων.

1. Η ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

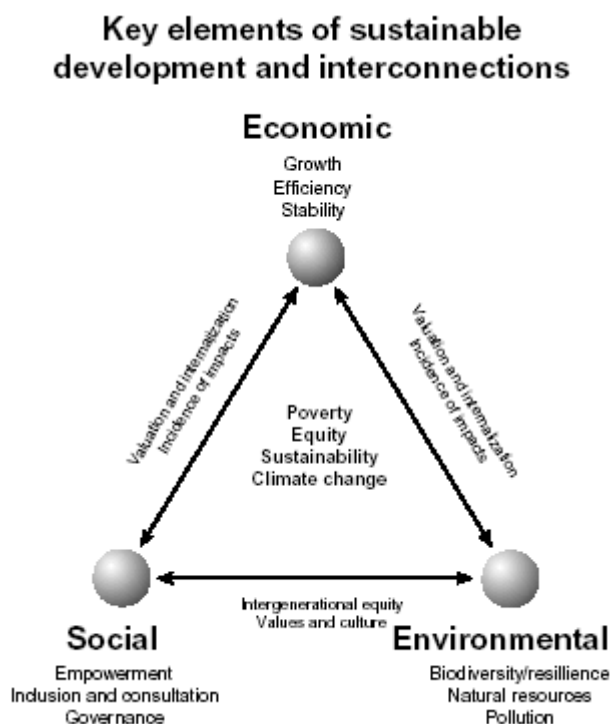
1.1. ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ & ΧΩΡΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '80, οπότε και εμφανίστηκε ο όρος βιώσιμη ανάπτυξη, η ανάπτυξη ήταν κυρίως ταυτισμένη με την οικονομική μεγέθυνση. Ο όρος βιώσιμη ανάπτυξη (Sustainable Development), που χρησιμοποιήθηκε κατά τη δεκαετία του '90, έως και την πρώτη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα, καθιερώθηκε ως επιστημονικός εκείνος όρος που έχει διάσταση τόσο οικονομική, όσο και κοινωνική και περιβαλλοντική.

Ως προς τον ορισμό της βιώσιμης ανάπτυξης δεν υπάρχει απόλυτη συμφωνία. Ο γνωστότερος ορισμός της ανήκει στην πρώτη γυναίκα πρωθυπουργό της Νορβηγίας, Gro Harlem Brundtland. Ως πρόεδρος της Παγκόσμιας Επιτροπής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, η κα Brundtland παρέδωσε στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το 1987, την αναφορά της, με τίτλο «Το Κοινό μας Μέλλον», γνωστή ως «Brundtland Report», στην οποία η βιώσιμη ανάπτυξη ορίζεται ως: *η ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες της παρούσας γενιάς χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιούν τις δικές τους ανάγκες*. Στη Διεθνή Συνδιάσκεψη του Ρίο, το 1992, διατυπώθηκαν για πρώτη φορά και επίσημα οι αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης. Εκεί η βιώσιμη ανάπτυξη ορίζεται ως: *η ανάπτυξη που παρέχει μακροπρόθεσμα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη φροντίζοντας τις ανάγκες της παρούσας και των μελλοντικών γενεών*. Οι συνθήκες του Μάαστριχτ το 1992, του Άμστερνταμ το 1997 και η Διεθνής Συνδιάσκεψη του Γιοχανεσμπουργκ το 2002, δέκα χρόνια μετά το Ρίο, επιβεβαίωσαν την αναγκαιότητα της βιωσιμότητας και την καθιέρωσαν τόσο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και διεθνώς.

Σύμφωνα με τη Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη, όπως αυτή υιοθετήθηκε για πρώτη φορά στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ το 2001 και όπως αναπτύσσεται και σε μεταγενέστερα σχετικά κείμενα: *Η Βιώσιμη Ανάπτυξη είναι μία συνεχής πορεία αλλαγής και προσαρμογής, κι όχι μία στατική κατάσταση, με στόχο την ικανοποίηση των αναγκών του παρόντος, χωρίς όμως να μειώνεται η δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν και τις δικές τους ανάγκες, μέσα από την ισόρροπη και ισότιμη επιδίωξη και των τριών πυλώνων της Βιώσιμης Ανάπτυξης: Οικονομία – Περιβάλλον – Κοινωνία*. Μέσα από τη συμπόρευση, δηλαδή, της οικονομικής ανάπτυξης, της περιβαλλοντικής προστασίας και της

κοινωνικής συνοχής, όπως παραστατικά απεικονίζεται με το γνωστό ισόπλευρο τρίγωνο της βιώσιμης ανάπτυξης. Ειδικότερα, στο τρίγωνο οι τρεις κύριες διαστάσεις της βιώσιμης ανάπτυξης βρίσκονται στις κορυφές του, ενώ παραδείγματα συνδέσεων μεταξύ οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών διαστάσεων εμφανίζονται κατά μήκος των πλευρών του τριγώνου με σημαντικά ζητήματα που αλληλεπιδρούν με τις τρεις διαστάσεις που εμφανίζονται στο εσωτερικό του τριγώνου

Σχήμα 1.1.1: Το τρίγωνο της βιώσιμης ανάπτυξης (πηγή: IPCC, 2001, Third Assessment Report, Synthesis Report-Technical Summary).

Στις 25 Σεπτεμβρίου 2015, στο πλαίσιο της 70^{ης} Γενικής Συνέλευσης, αρχηγοί κρατών και εκπρόσωποι των Μελών των ΗΕ συμφώνησαν πάνω στους 17 Στόχους για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (Sustainable Development Goals) και στους 169 υποστόχους για την περίοδο 2015-2030. Όρισαν το 2015 ως έτος-ορόσημο για την αειφορία (sustainability), καθώς η μεταρρυθμιστική ατζέντα με τους ανθρωποκεντρικούς στόχους για τα επόμενα χρόνια έχει ως στόχο την αντιμετώπιση των σύγχρονων παγκόσμιων προκλήσεων. Οι οικονομικές, κοινωνικές, περιβαλλοντικές διαστάσεις των 17 Στόχων επιδιώκουν να αντιμετωπίσουν τη φτώχεια, την πείνα, τις ασθένειες, το φόβο, τη βία, την εκπαίδευση, την υγειονομική περίθαλψη, την κοινωνική προστασία, την ευημερία, την ασφάλεια, το βιώσιμο περιβάλλον και την ενέργεια. Η Ατζέντα 2030 προωθεί την ενσωμάτωση και των **τριών διαστάσεων της βιώσιμης ανάπτυξης – κοινωνική, περιβαλλοντική και οικονομική** – σε όλες τις τομεακές πολιτικές, ενώ

παράλληλα προάγει τη διασύνδεση και τη συνοχή των σχετικών με τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης πολιτικών και νομοθετικών πλαισίων.

Σχήμα 1.1.2: Οι 17 Στόχοι της Βιώσιμης Ανάπτυξης της Ατζέντας 2030 του ΟΗΕ (πηγή: ΟΗΕ).

Συμπερασματικά, η βιώσιμη ανάπτυξη αποτελεί ένα βασικό συνδυασμό που προϋποθέτει ως αναγκαία συνθήκη τη βελτίωση των οικονομικών μεγεθών (δηλαδή, την οικονομική μεγέθυνση, *economic growth*), αλλά παράλληλα προϋποθέτει ως ικανή συνθήκη τη βελτίωση των κοινωνικών μεγεθών (δηλαδή, την κοινωνική ανάπτυξη, *social development*) που περιλαμβάνει διαχρονικά και την προστασία του περιβάλλοντος (*biodiversity, resilience*), (Δελλαδέτσημας, Π., 1997: 31-53).

Ως ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη, μπορεί να χαρακτηριστεί η διαδικασία του σχεδιασμού κι εφαρμογής μιας στρατηγική μακροπρόθεσμης ανάπτυξης, κατά την οποία δημιουργούνται ισχυροί και ολοκληρωμένοι δεσμοί μεταξύ των προσδιοριστικών παραγόντων της τοπικής οικονομίας, οι οποίοι με τη σειρά τους έχουν σχεδιασθεί και υλοποιηθεί μέσω συμμετοχικών διαδικασιών (Zaucha, J., Swiatek, D., Stanczuk-Olejnik, K., 2013: 7).

Υπό αυτήν την έννοια, οι ολοκληρωμένες χωρικές προσεγγίσεις πραγματεύονται την αποτελεσματικότητα των εφαρμοζόμενων πολιτικών, δηλαδή τον τρόπο με τον οποίο οι παρεμβάσεις πολιτικής μπορούν να επιτύχουν μία αναπτυξιακή δυναμική, που θα στηρίζεται στα ενδογενή χαρακτηριστικά του χώρου. Η βασική αρχή μιας τοπικής προσέγγισης είναι ότι οι εξωγενείς παρεμβάσεις μέσω χρηματοδοτούμενων ενισχύσεων για τη βελτίωση των δημοσίων υπηρεσιών και αγαθών μπορούν να επιτευχθούν με πολλούς διαφορετικούς τρόπους. Η επιλογή του κατάλληλου τρόπου υποκίνησης των μεταρρυθμίσεων εξαρτάται από τα τοπικά χαρακτηριστικά και επομένως η πολύ καλή γνώση του τοπικού πλαισίου για να προσδιοριστούν οι καταλληλότερες λύσεις για μία συγκεκριμένη χωρική ενότητα, είναι απαραίτητη προϋπόθεση (van der Zwet, A., Bachtler, J., Ferry, M., McMaster, I., Miller, S., 2017: 3).

1.2. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ & ΧΩΡΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Ο «χώρος» θεωρείται ως ένα από τα βασικά στοιχεία για τη διάρθρωση των οικονομικών και κοινωνικών σχέσεων και των παραγωγικών δραστηριοτήτων, στο πλαίσιο ενός παραγωγικού συστήματος, το οποίο περιλαμβάνει τη χωρική, τη θεσμική και την κλαδική διάσταση.

Ο χωρικός σχεδιασμός στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης αποτελεί την πρακτική εκείνη που αποσκοπεί στην ισόρροπη ανάπτυξη του χώρου (τοπικού, περιφερειακού, εθνικού ή πολυεθνικού χώρου). Είναι γεγονός ότι οι διάφορες περιοχές δεν αναπτύσσονται με την ίδια δυναμική λόγω των διαφορετικών γεωγραφικών, κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών. Υπό το πρίσμα αυτό, ιδιαίτερα σημαντική είναι η σημασία του χωρικού σχεδιασμού και της χωροταξίας, αναφορικά με τον συντονισμό και σχεδιασμό στον χώρο της παροχής ισότιμης πρόσβασης σε όλους τους πολίτες σε βασικές υπηρεσίες, εξυπηρετήσεις και υποδομές.

Από τις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας, η αναπτυξιακή πολιτική επηρεάστηκε ιδιαίτερα από την τάση των χωρικών πολιτικών (place-based policies) (Barca, 2009: 9-59). Η νέα προσέγγιση της χωρικής ανάπτυξης, εστίαζε στην τοπική ενδογενή ανάπτυξη, στα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και στο κοινωνικό κεφάλαιο και τις μη-εμπορεύσιμες αλληλεξαρτήσεις μιας χωρικής ενότητας. Ουσιαστικά, οι ολοκληρωμένες χωρικές προσεγγίσεις βασίζονται στην γνώση των τοπικών χαρακτηριστικών μιας περιοχής, το τοπικό κεφάλαιο και τον έλεγχο των τοπικών πόρων, καθώς και σε ένα τοπικά ανεπτυγμένο στρατηγικό πλαίσιο που ενισχύει της ενδογενή ανάπτυξη.

Η διεθνής εμπειρία αποδεικνύει συνεχώς ότι η διαδικασία της «ανάπτυξης» σε τοπικό επίπεδο στηρίζεται πλέον στο στρατηγικό σχεδιασμό. Ο στρατηγικός σχεδιασμός αποτελεί μια διαδικασία καθορισμού μακροπρόθεσμων στόχων και επιλογής πολιτικών υλοποίησης που βασίζεται στην επιστημονική ανάλυση, τη διεθνή εμπειρία, τις συμμετοχικές διαδικασίες και τις ειδικές συνθήκες που επικρατούν στην οικονομία, την κοινωνία και τις υποδομές κάθε περιφέρειας. Στο πλαίσιο διαμόρφωσης των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα και να ληφθούν υπόψη τόσο η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων όσο και η αντιμετώπιση των αναπτυξιακών προβλημάτων και των αδυναμιών της κάθε χωρικής ενότητας (Κόκκινου, Λαδιάς, Μιχαήλιδου, 2018: 190-195).

Με την ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη επιδιώκεται ουσιαστικά η αντιμετώπιση των προβλημάτων και η διερεύνηση των τοπικών αναπτυξιακών δυνατοτήτων των διαφορετικών περιοχών (υπό-περιφερειακές, δια-περιφερειακές, αστικές, αστικές-αγροτικές), με συνδυασμό των διαφορετικών παρεμβάσεων, μετά από πρωτοβουλία των τοπικών κοινωνιών και στόχο την πολύ-επίπεδη διακυβέρνηση.

1.3. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης η αναπτυξιακή πολιτική με χωρική διάσταση, τέθηκε ως προτεραιότητα κυρίως μετά τα μισά της προηγούμενης δεκαετίας (2001-2010). Ορόσημα στην εξέλιξη αυτή αποτέλεσαν η συζήτηση που προηγήθηκε για τη σημασία της χωρικής συνοχής, η Έκθεση Barca, η 5^η Έκθεση για την οικονομική, κοινωνική και χωρική συνοχή, η Εδαφική Ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2007), η Πράσινη Βίβλος για την Εδαφική Συνοχή (2008) και η Εδαφική Ατζέντα 2020 (2011). Η αναπτυξιακή πολιτική με χωρική διάσταση αποτελεί επίσημη πολιτική της Ε.Ε. στο πλαίσιο της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου 2014-2020, της πολιτικής συνοχής και των Συμφώνων Εταιρικής Σχέσης με τα κράτη-μέλη. Παρόλο που η Ε.Ε. ξεκίνησε με θεσμικό στόχο την οικονομική και κοινωνική σύγκλιση των κρατών-μελών σε επίπεδο ανάπτυξης και ευημερίας των πολιτών, ωστόσο, στη συνέχεια έμφαση δόθηκε στην έννοια της συνοχής.

Η έννοια της ολοκληρωμένης εδαφικής προσέγγισης είναι πλέον καλά τεκμηριωμένη και αποτέλεσε το αντικείμενο συστάσεων πολιτικής από διάφορους διεθνείς οργανισμούς, μεταξύ των οποίων ο ΟΟΣΑ, η Παγκόσμια Τράπεζα και η Ευρωπαϊκή

Επιτροπή. Στην έκθεσή του για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2009 ο Barca F. υποστήριξε ότι πρέπει να χρησιμοποιηθεί μια ολοκληρωμένη εδαφική (ή τοπική) προσέγγιση για την αναζωογόνηση της πολιτικής συνοχής, βοηθώντας την ΕΕ να επιτύχει τους οικονομικούς και κοινωνικούς της στόχους. Ειδικότερα, στην Έκθεση Barca τονίζεται η αναγκαιότητα για μια αναπτυξιακή στρατηγική βασισμένη στον χώρο, που θα έχει ως στόχο τόσο την οικονομική, όσο και την κοινωνική συνοχή (Barca, 2009: 9-59).

Η έννοια όμως της χωρικής συνοχής και κατ' επέκταση της πολιτικής συνοχής που θα πρέπει να εφαρμοσθεί προκειμένου να επιτευχθεί, έχει ασαφή «όρια». Οι ορισμοί είναι σχετικοί, εξαρτώμενοι από το ποιος τον ορίζει, πότε και με ποιο σκοπό (Faludi, 2009: 24). Ειδικότερα, η Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής της ΕΕ (DG Regio) χαρακτηρίζει ως χωρική συνοχή τη συμβολή της εδαφικής ποικιλομορφίας της Ε.Ε. στη βιώσιμη ανάπτυξη, στην ανταγωνιστικότητα, στη ευημερία των πολιτών και την ποιότητα του περιβάλλοντος (Hubner, 2008: 3). Στην 5^η Έκθεση για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή, η χωρική συνοχή προσεγγίζεται ως η υπογράμμιση της σημασίας της πρόσβασης στις υπηρεσίες, της βιώσιμης ανάπτυξης, των «λειτουργικών γεωγραφιών» και της εδαφικής ανάλυσης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010: 24). Σύμφωνα με την Κυβέλου ως χωρική συνοχή χαρακτηρίζεται η εδαφική διάσταση του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου (Κυβέλου, 2010: 189), ως χωρική δικαιοσύνη (Κυβέλου, 2010: 214 και 225) και ως μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση σε σχέση με την κλασσική έννοια της χωροταξίας (Κυβέλου, 2010: 214).

Ακόμη και σε επίπεδο Κρατών-Μελών της ΕΕ, ο όρος διαφοροποιείται. Χαρακτηριστικά, στη Φιλανδία σηματοδοτείται ως περιφερειακή αλληλεγγύη, στη Δανία ως αποφυγή εδαφικών ανισορροπιών, στη Σουηδία ως χρήση του χωρικού κεφαλαίου για οικονομική ανάπτυξη και βελτίωση της ποιότητας της ζωής και στη Νορβηγία ως δυνατότητα κινητικότητας του εργατικού δυναμικού και επίλυση χωρικών προκλήσεων μέσω κοινής συναίνεσης (Κυβέλου, 2010: 201).

Παράλληλα, διάφοροι λόγοι επέβαλαν τη γέννηση και τη χρήση του όρου της χωρικής συνοχής. Η επιθυμία της Επιτροπής για ένταξη της χωροταξικής πολιτικής στο σύνολο των αποκλειστικών αρμοδιοτήτων της ΕΕ (Γιαννακούρου, 2009: 70), η απειλή της συνοχής από τη διεύρυνση της Ε.Ε. με την ένταξη πολλών νέων κρατών- μελών κυρίως από την ανατολική Ευρώπη και η ανάγκη εξασφάλισης παροχής δημοσίων υπηρεσιών

σε απομακρυσμένες περιοχές εξαιτίας της λειτουργίας της αγοράς (Κυβέλου, 2010: 190) αιτιολογούν την υιοθέτηση μιας πολιτικής χωρικής συνοχής σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

1.4. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2014-2020

Η οικονομική και κοινωνική συνοχή –όπως ορίζεται στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη του 1986 (Συνθήκη της ΕΕ) – «αποσκοπεί ιδιαίτερα στη μείωση του χάσματος μεταξύ των διαφόρων περιοχών και στη μείωση της υστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών».

Η μεγάλη ευρωπαϊκή αγορά έχει την τάση να ενισχύει τους προϋπάρχοντες πόλους έλξης των οικονομικών δραστηριοτήτων και επομένως να επιταχύνει τη διαδικασία της συγκέντρωσης (Μούσης, 2011: 158). Οι υφιστάμενες ανισότητες στην κατανομή των οικονομικών δραστηριοτήτων στο έδαφος των Ευρωπαϊκών Περιφερειών, θα ήταν εντονότερες, εάν δεν λαμβάνονταν μέτρα τόσο σε εθνικό, όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όσον αφορά στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Για το λόγο αυτό, ο στόχος της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, δηλαδή η μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των διαφόρων περιοχών της Ε.Ε., ενσωματώθηκε στη Συνθήκη από την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη το 1987. Παράλληλα με την ενιαία αγορά, η πραγματοποίηση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης (ΟΝΕ) διευρύνει τις προοπτικές, τόσο των αναπτυγμένων όσο και των περιοχών που βρίσκονται σε υστέρηση. Η μείωση του κόστους των διασυνοριακών συναλλαγών και η εξάλειψη του συναλλαγματικού κινδύνου μπορεί να ευνοήσουν την περιφερειακή εξειδίκευση και τις ανταλλαγές αγαθών και υπηρεσιών μεταξύ των κρατών μελών. Οι λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές μπορεί να επωφεληθούν από αυτήν την εξειδίκευση εκμεταλλευόμενες πληρέστερα τα συγκριτικά πλεονεκτήματά τους. Εξάλλου, η αυξημένη κινητικότητα του κεφαλαίου μέσα στην ΟΝΕ, η οποία προκαλείται από το ενιαίο νόμισμα και τα σχεδόν ομοιόμορφα ποσοστά του πληθωρισμού, τείνει να εξισώσει τα επιτόκια για δεδομένο κίνδυνο, πράγμα που μπορεί να ευνοήσει τις πιο πτωχές περιοχές όπου τα κεφάλαια είναι σχετικά σπάνια και οι δαπάνες των επενδύσεων είναι σχετικά υψηλές.

Η πιο πρόσφατη συνθήκη της ΕΕ, η Συνθήκη της Λισαβόνας, προσθέτει μία ακόμα πτυχή στη συνοχή, αναφερόμενη στην «οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή», δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση «στις αγροτικές περιοχές, τις ζώνες που συντελείται βιομηχανική μετάβαση και τις περιοχές που πλήττονται από σοβαρά και μόνιμα φυσικά

ή δημογραφικά προβλήματα, όπως οι υπερβόρειες περιοχές που είναι ιδιαίτερα αραιοκατοικημένες και οι νησιωτικές, διασυννοριακές και ορεινές περιοχές». Κάτω από αυτό το σκεπτικό, η πολιτική συνοχής πρέπει, πέραν της οικονομικής και κοινωνικής, να προωθεί μια πιο ισορροπημένη και βιώσιμη «χωρική ανάπτυξη» που συνιστά μια έννοια ευρύτερη από αυτήν της περιφερειακής πολιτικής.

Μέσω της πολιτικής συνοχής, υλοποιείται πλήθος έργων σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα οποία χρηματοδοτούνται από:

- το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) το οποίο είναι συνδεδεμένο με την περιφερειακή πολιτική της ΕΕ και λειτουργεί σε περιφερειακό επίπεδο,
- το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και
- το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ) που καλύπτει τα Κράτη-Μέλη της ΕΕ τα οποία έχουν ΑΕΠ χαμηλότερο από το 90% του μέσου όρου των ΕΕ-27 (η Κροατία δεν έχει ληφθεί υπόψη).

Κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020, ο συντονισμός και η συνεκτικότητα μεταξύ της πολιτικής συνοχής και των άλλων πολιτικών της ΕΕ (οριζόντιων και τομεακών) που συμβάλλουν στην περιφερειακή ανάπτυξη, όπως η Αγροτική Ανάπτυξη και η Αλιευτική και Θαλάσσια Πολιτική, έχουν ενισχυθεί με τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ). Τα πέντε αυτά ταμεία είναι τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ).

Οι Κανονισμοί που καθορίζουν τα διαθέσιμα ποσά της Πολιτικής Συνοχής για το 2014-2020 τέθηκαν σε ισχύ στις 21 Δεκεμβρίου 2013, ως μέρος των «δημοσιονομικών προοπτικών» του επταετούς ευρωπαϊκού προϋπολογισμού. Για την Πολιτική Συνοχή 2014-2020 διατέθηκαν 351,8 δισεκατομμύρια ευρώ στα 28 Κράτη-Μέλη της ΕΕ, ποσό που αντιστοιχεί περίπου στο ένα τρίτο του προϋπολογισμού της ΕΕ. Ύστερα από διαπραγματεύσεις η κατανομή των κονδυλίων έγινε ως εξής:

- 182,2 δις Ευρώ, διατέθηκαν για τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, οι οποίες έχουν ΑΕΠ κάτω από το 75% του μέσου όρου της ΕΕ-27.
- 35 δις Ευρώ κατανεμήθηκαν σε περιφέρειες μετάβασης, που έχουν ΑΕΠ μεταξύ 75% και 90% του μέσου όρου της ΕΕ και

- 54 δις Ευρώ διατέθηκαν σε πιο ανεπτυγμένες περιφέρειες, που έχουν ΑΕΠ πάνω από το 90% του μέσου όρου της ΕΕ.

Τα Κράτη-Μέλη αξιοποιούν τα κονδύλια αυτά για τη χρηματοδότηση Προγραμμάτων, τομεακών (με συγκεντρωμένο θεματικά χαρακτήρα, π.χ. υποδομές μεταφορών και περιβάλλοντος, επιχειρηματικότητα, ανταγωνιστικότητα, Ε&Τ, κ.λπ.), που καλύπτουν όλη την επικράτεια της χώρας ή/και περιφερειακών που εξυπηρετούν πολλαπλές θεματικά ανάγκες συγκεκριμένων περιφερειών.

Για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, ο Κανονισμός Κοινών Διατάξεων (Κανονισμός (ΕΕ) 1303/2013), καθορίζει 11 Θεματικούς Στόχους (ΘΣ) οι οποίοι υποστηρίζονται από τα ΕΔΕΤ:

- ΘΣ 1. Ενίσχυση της Έρευνας, της Τεχνολογικής Ανάπτυξης και της Καινοτομίας.
- ΘΣ 2. Βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνιών.
- ΘΣ 3. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και του γεωργικού τομέα (για το ΕΓΤΑΑ) και του τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας (για το ΕΤΘΑ).
- ΘΣ 4. Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς.
- ΘΣ 5. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων.
- ΘΣ 6. Διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων.
- ΘΣ 7. Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των εμποδίων σε βασικές υποδομές δικτύων.
- ΘΣ 8. Προώθηση της βιώσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων.
- ΘΣ 9. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας και των διακρίσεων.
- ΘΣ 10. Επένδυση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη δια βίου μάθηση.
- ΘΣ 11. Ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας των δημόσιων αρχών και των ενδιαφερόμενων φορέων και της αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης.

Μέσω των 11 Θεματικών Στόχων, η πολιτική συνοχής επιδιώκει να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «ΕΥΡΩΠΗ 2020», της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΕΕ για την υλοποίηση της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης. Τα ΕΔΕΤ είναι το κύριο επενδυτικό εργαλείο για μέτρα που υποστηρίζουν την απασχόληση, την καινοτομία, την εκπαίδευση, την ένταξη και τη μετάβαση προς μια οικονομία με μειωμένες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα.

Εξάλλου, το στοιχείο της αστικής ανάπτυξης βρίσκεται στον πυρήνα της πολιτικής συνοχής. Για την περίοδο 2014–2020, τουλάχιστον το 50% του ΕΤΠΑ επενδύεται σε αστικές περιοχές. Περίπου 14,5 δις Ευρώ (8%) από τον συνολικό προϋπολογισμό του ΕΤΠΑ έχει εκχωρηθεί απευθείας για τη στήριξη πάνω από 900 ολοκληρωμένων στρατηγικών βιώσιμης αστικής ανάπτυξης, με σημαντική επιπλέον χρηματοδότηση από το ΕΚΤ και από άλλους πόρους της ΕΕ ή εθνικούς πόρους σε αρκετά κράτη μέλη (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017: 133).

2. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΠ URBAN ΣΤΗΝ ΚΠ URBAN INNOVATIVE ACTIONS (UIA)

Η αναγνώριση στην Ευρωπαϊκή Ένωση της ιδιαίτερης σημασίας των αστικών περιοχών για τη οικονομική ανάπτυξη, έχει οδηγήσει σε αυξανόμενη τάση για περιφερειακή πολιτική που να εστιάζει στις στρατηγικές για τα αστικά συστήματα, τις αστικές περιοχές και τα αστικά κέντρα περιφερειακών αλλά και εθνικών και υπερεθνικών επιπέδων.

Το 4^ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον (1987-1992), αποτέλεσε ουσιαστικά την αφετηρία για το σχεδιασμό και υλοποίηση παρεμβάσεων στον τομέα της βελτίωσης της ποιότητας του αστικού περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής στα αστικά κέντρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στόχος του ήταν να διερευνηθεί η δυνατότητα εξασφάλισης επαρκούς χρηματοδότησης από τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία, έτσι ώστε να καταστεί εφικτή η υλοποίηση ολοκληρωμένων περιβαλλοντικών παρεμβάσεων εντός του αστικού περιβάλλοντος.

Η προσπάθεια διαμόρφωσης μιας κοινής Στρατηγικής Αστικής Ανάπτυξης σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης ξεκινάει στις αρχές της δεκαετίας του '90 με την υιοθέτηση του Urban Pilot Programme (Πιλοτικές Δράσεις για την Αστική ανάπτυξη), το οποίο εξελίσσεται στην Κοινοτική Πρωτοβουλία URBAN (1994-99) και στη συνέχεια στην Κ.Π. URBAN II (2000-06), δίνοντας έμφαση στην αειφόρο ανάπτυξη των αστικών συγκεντρώσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που παρουσιάζουν κοινωνικά, οικονομικά ή μορφολογικά προβλήματα. Την περίοδο 2007-2013, τα ολοκληρωμένα σχέδια βιώσιμης αστικής ανάπτυξης χρηματοδοτούνται από την πρωτοβουλία JESSICA, που σαν στόχο έχει την ανάπτυξη του αστικού χώρου και η δημιουργία θέσεων εργασίας μέσω της κινητοποίησης κεφαλαίων για τη χρηματοδότηση ολοκληρωμένων δράσεων αστικής ανάπτυξης. Στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προκειμένου να στηρίξει καινοτόμες δράσεις στον τομέα της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης, υιοθέτησε την πρωτοβουλία Urban Innovative Actions, που σαν στόχο έχει τον εντοπισμό και τη δοκιμή νέων λύσεων για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που αναφέρονται στο θεματολόγιο της αστικής ατζέντας.

Παράλληλα, η συνέχιση της υλοποίησης του προγράμματος του ESPON (Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για τη Χωροταξία), συντελεί στη διαμόρφωση ενός «προπλάσματος» χωρικής πολιτικής, αναδεικνύοντας την αστική και πολυκεντρική ανάπτυξη. Το

πρόγραμμα URBACT στοχεύει στην ανάπτυξη δικτύων μεταξύ πόλεων, στην κεφαλαιοποίηση εμπειρίας από την προσπάθεια αυτή και στη διάδοση καλών πρακτικών.

Βασικό στοιχείο των αστικών πολιτικών σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, είναι η ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ των δήμων των ευρύτερων αστικών περιοχών, είτε ως αποτέλεσμα κρατικής παρέμβασης είτε ως πρωτοβουλία για υπερκέραση θεσμικών προβλημάτων, για στρατηγικό σχεδιασμό και για επίλυση κοινών προβλημάτων. Η εμπειρία αναδεικνύει ορισμένα βασικά συστατικά που ορίζουν μια «αλυσίδα αξίας» για την αστική πολιτική: επιτυχημένες πόλεις είναι αυτές που μπορούν να προσαρμόζονται συνεχώς στην εξέλιξη των αγορών και της τεχνολογίας, έχουν ιδιαίτερη ικανότητα στην εκμετάλλευση των τεχνικών ευκαιριών, της τεχνολογίας και του κεφαλαίου, μέσα από την ανασυγκρότηση των δεξιοτήτων, χαρακτηρίζονται από καινοτομία, επιχειρηματικό πνεύμα, οργανωτικές στρατηγικές και ύπαρξη τοπικής ηγεσίας και έχουν αναπτύξει τις κατάλληλες υποδομές έχοντας επίσης πρόσβαση σε κατάλληλα χρηματοοικονομικά εργαλεία (ΥΠΟΙΑΝ, 2010: 17).

2.1. Η ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ URBAN

Οι πρώτες πιλοτικές δράσεις αστικής ανάπτυξης, σχεδιάσθηκαν και χρηματοδοτήθηκαν μέσω του προγράμματος URBAN Pilot Programme, την περίοδο 1989 – 1993 όπου εγκρίθηκαν 33 πιλοτικά έργα με συνολική επιχορήγηση από το ΕΤΠΑ, ύψους 101 εκατ. Ευρώ. Στόχος των πιλοτικών παρεμβάσεων, ήταν η εφαρμογή καινοτόμων δράσεων για την αναζωογόνηση του αστικού χώρου, με τα αποτελέσματα να χαρακτηρίζονται θετικά, κυρίως λόγω του ολοκληρωμένου και του συμμετοχικού χαρακτήρα των προσεγγίσεων.

Η θετική εμπειρία από την εφαρμογή των πρώτων πιλοτικών έργων της πρώτης προγραμματικής περιόδου, καθώς και η διαπίστωση της ανάγκης να δοθεί έμφαση στις έντονες αστικές ανισότητες που υφίσταντο στον αστικό χώρο, οδήγησε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην θέσπιση της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας URBAN I κατά τη δεύτερη προγραμματική περίοδο (Β' ΚΠΣ, 1994-1999). Μέσω της URBAN I, χρηματοδοτήθηκαν 118 ολοκληρωμένα σχέδια αστικής ανάπτυξης, σε αστικές περιοχές με πληθυσμό πάνω από 100.000 κατοίκους. Η Κοινοτική Πρωτοβουλία URBAN I είχε ως στόχο να δράσει ως καταλύτης στο πλαίσιο μιας προσέγγισης που αφορά στην εφαρμογή σχεδίων – πλαισίων, με σκοπό να βοηθηθούν οι μειονεκτούσες αστικές

περιοχές, για να βελτιώσουν το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων τους (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1994).

Η ολοκληρωμένη προσέγγιση της Κ.Π. URBAN I λαμβάνει υπόψη όλες τις διαστάσεις της αστικής ζωής. Με τον τρόπο αυτό εφαρμόζει ένα πακέτο δράσεων που συνδυάζουν την αποκατάσταση-εκσυγχρονισμό εγκαταλελειμμένων κτιριακών υποδομών, με δράσεις που αφορούν την οικονομία και την αγορά εργασίας. Αυτές συμπληρώνονται από δράσεις για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού που παρατηρείται κοινωνικά υποβαθμισμένες περιοχές, καθώς επίσης και δράσεις για την αναβάθμιση της ποιότητας του περιβάλλοντος.

Οι περιοχές στις οποίες εφαρμόστηκε η URBAN I, χαρακτηρίζονταν από υψηλό δείκτη ανεργίας, υποβαθμισμένες αστικές υποδομές, κακές συνθήκες στέγασης και βασικές ελλείψεις σε κοινωνικές παροχές.

Μία ακόμη καινοτομία της URBAN I, ήταν η bottom up προσέγγιση κατά το στάδιο του σχεδιασμού των δράσεων, με τη συμμετοχή του συνόλου των κοινωνικών και παραγωγικών φορέων των περιοχών παρέμβασης, εξασφαλίζοντας τη σε μεγάλο βαθμό ενεργοποίηση της τοπικής αναπτυξιακής δυναμικής.

Κατά την πρώτη περίοδο εφαρμογής της, η Κ.Π. URBAN I χρηματοδοτήθηκε τόσο από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) κατά 83%, όσο και από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), κατά 17%.

Συνοπτικά, οι στόχοι της Κ.Π. URBAN I ήταν οι εξής:

- i. Η συμβολή στην αναζήτηση ολοκληρωμένων και βιώσιμων παρεμβάσεων, οι οποίες θα αντιμετωπίσουν το ιδιαίτερα οξύ κοινωνικό πρόβλημα της κρίσης των πολυάριθμων αστικών κέντρων, με ενέργειες κοινωνικής και οικονομικής εξυγίανσης, ανανέωσης των υποδομών και των εξοπλισμών και βελτίωσης του περιβάλλοντος.
- ii. Η προώθηση της διαμόρφωσης και εφαρμογής ιδιαίτερα καινοτόμων στρατηγικών για την αειφόρο οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση αστικών περιοχών,
- iii. Η ανάπτυξη της γνώσης και ανταλλαγή εμπειριών και ορθών πρακτικών στον αστικό χώρο, σε σχέση με οικονομικά, κοινωνικά ,περιβαλλοντικά και

διοικητικά θέματα, για την αειφόρο αστική αναζωογόνηση και ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η δεύτερη γενιά έργων της Κ.Π. URBAN II καλύπτει την περίοδο του Γ' Κ.Π.Σ. 2000-2006, με συνολική χρηματοδότηση από το ΕΤΠΑ ύψους 700 εκατ. Ευρώ (τιμές 1999), μέγεθος συγκρίσιμο με αυτό της URBAN I (953 εκατ. Ευρώ σε τιμές 1999). Στην πραγματικότητα, παρόλο που συνολική χρηματοδότηση είναι μικρότερη, το γεγονός ότι η Κ.Π. URBAN II εστίασε σε λιγότερες αστικές περιοχές (70, έναντι 118 της URBAN I), παρατηρείται μεγαλύτερη ένταση χρηματοδότησης του ΕΤΠΑ - τόσο ανά κάτοικο όσο και ανά παρέμβαση- σε σχέση με τις παρεμβάσεις στο Β' Κ.Π.Σ. Οι βασικοί στόχοι της URBAN II -αστική ανάπλαση με ιδιαίτερη έμφαση στην κοινωνική ένταξη, την απασχόληση και την επιχειρηματικότητα - είναι παρόμοιοι με αυτούς τους URBAN I, μολονότι υπάρχουν και κάποιες διαφοροποιήσεις (Αλέξης, 2003: 38).

Σύμφωνα με τις γενικές κατευθύνσεις για την Κοινοτική Πρωτοβουλία URBAN II, όπως αυτές δημοσιεύτηκαν στην ανακοίνωση της Επιτροπής προς στα Κράτη Μέλη της 28^η Απριλίου 2000 (2000/C 141/04 28-04-2000), ως στόχοι της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας για την νέα προγραμματική περίοδο (2000-2006) ορίζονται οι εξής:

- Η προώθηση της διαμόρφωσης και εφαρμογής ιδιαίτερα καινοτόμων στρατηγικών για την αειφόρο οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση μικρού και μεσαίου μεγέθους κωμοπόλεων και πόλεων μειονεκτικών αστικών περιοχών σε μεγαλύτερες πόλεις.
- Η ενίσχυση και ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών σε σχέση με την αειφόρο αστική αναζωογόνηση και ανάπτυξη στην Κοινότητα.

Αρχικά, εάν συγκριθούν οι στόχοι που τέθηκαν για την Κοινοτική Πρωτοβουλία σε δύο διαφορετικές περιόδους εφαρμογής της (1994-1999 και 2000-2006), διαπιστώνεται ότι η URBAN II:

- ✓ Εμπνέει μία πιο φιλόδοξη στοχοθεσία, αφού αναφέρεται ως βασική επιδίωξη η «αναζωογόνηση» και όχι απλά η «βελτίωση του βιοτικού επιπέδου».
- ✓ Εστιάζει όχι μόνο σε μεγάλες αστικές περιοχές, αλλά και σε μικρότερου μεγέθους πόλεις και συνοικίες αυτών.
- ✓ Δίνει βαρύτητα στην επιδίωξη της «αειφόρου ανάπτυξης». Η έννοια αυτή περιλήφθηκε για πρώτη φορά στο άρθρο 2 της συνθήκης του Άμστερνταμ το 1997.

Οι διαφορές μεταξύ της Κ.Π. URBAN I και της Κ.Π. URBAN II, συνοπτικά είχαν ως εξής (Σαμοΐλη, 2004: 28):

- Η URBAN II σε αντίθεση με την URBAN I (που απαιτούσε συνολικό πληθυσμό πόλης 100.000), περιλάμβανε πόλεις μεσαίου και μικρού μεγέθους, αφού στην περιοχή υλοποίησης των παρεμβάσεων πρέπει να κατοικούν 20.000 κάτοικοι – 10.000 σε εξαιρετικές περιπτώσεις με επαρκή αιτιολόγηση.
- Οι κατευθυντήριες γραμμές της URBAN II όριζαν πιο σαφή κριτήρια για την επιλογή των περιοχών, με συνέπεια οι διαδικασίες επιλογής να ήταν πιο διαφανείς. □
- Νέο πρόγραμμα δικτύωσης για την προώθηση της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών στο αστικό περιβάλλον.
- Η URBAN II, χρηματοδοτήθηκε αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ, προκειμένου να απλοποιηθεί η διαχείριση του προγράμματος. Διατηρούσε πάντως κάποια ευελιξία, αφού επέτρεπε να δαπανηθούν κονδύλια του ΕΤΠΑ, σε μέτρα τύπου του ΕΚΤ (κατάρτισης και κοινωνικού αποκλεισμού).
- Νέο και εκσυγχρονισμένο σύστημα διαχείρισης παρακολούθησης και ελέγχου των προγραμμάτων (ΕΚ 1260/99).
- Υποστήριξη της εκ των προτέρων αξιολόγησης των προγραμμάτων.
- Εφαρμογή κοινωνικών και οικονομικών δεικτών που έδιναν τη δυνατότητα συγκριτικής αξιολόγησης των προγραμμάτων. □
- Αύξηση της προγραμματικής περιόδου σε επτά έτη (αφορά το σύνολο του Γ' Κ.Π.Σ.).
- Χρήση και ανάπτυξη του αστικού ελέγχου ως συστηματικής πηγής πληροφόρησης. Επιπλέον, είχε βελτιωθεί όσον αφορά την ποιότητα και την συνέπεια παρακολούθησης, καθώς θεσπίστηκε ένα κοινό σύνολο δεικτών.

Συμπερασματικά τα προγράμματα στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας URBAN:

- ✓ σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν από τις τοπικές αρχές στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης με τις περιφερειακές και εθνικές αρχές,
- ✓ είχαν μορφή καινοτομικών ολοκληρωμένων αναπτυξιακών προγραμμάτων που απαντούν ισοδύναμα σε οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα μιας γεωγραφικά προσδιορισμένης περιοχής,

- ✓ είχαν πολυτομεακό χαρακτήρα, προβλέποντας την ένταξη δράσεων και ενεργειών σε διάφορους τομείς της κοινωνικοοικονομικής δραστηριότητας,
- ✓ προέβλεπαν ολοκληρωμένες παρεμβάσεις σε συγκεκριμένες γεωγραφικά αστικές περιοχές και
- ✓ είχαν κοινή δομή ως προς τους άξονες προτεραιότητας.

Σύμφωνα με τον Επίτροπο Michel Barnier, αρμόδιο για την Περιφερειακή Πολιτική και τη Μεταρρύθμιση των Θεσμικών Οργάνων, η Κοινοτική Πρωτοβουλία URBAN θεωρείται ευρέως ως ένα παράδειγμα επιτυχίας της ευρωπαϊκής πολιτικής συνοχής. Αυτό το κατάφερε επιτυγχάνοντας μία ισορροπία μεταξύ της ανάγκης για ένα συνεκτικό πλαίσιο πολιτικής σε κοινοτικό επίπεδο και της συμμετοχής των τοπικών κοινοτήτων στη βάση της εφαρμογής των προγραμμάτων. Με αυτόν τον τρόπο συνέβαλλε στη δημιουργία νέων μορφών διακυβέρνησης στις πόλεις και τα αστικά κέντρα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2003: 5).

2.2. ΤΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΑ ΣΧΕΔΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ Η ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ JESSICA

Στο πλαίσιο της 4ης Προγραμματικής Περιόδου (2007-2013) και προκειμένου να εξασφαλιστούν η επίτευξη των στόχων της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης, καθώς και ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας τους, τόσο σε Εθνικό, όσο και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, προωθήθηκε η υλοποίηση της στρατηγικής του ΕΣΠΑ και των ΠΕΠ για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη μέσω του σχεδιασμού και της εφαρμογής Ολοκληρωμένων Σχεδίων Αστικής Ανάπτυξης (ΟΣΑΑ).

Τα ΟΣΑΑ θα εφαρμοζόταν σε πρωτεύουσες νομών, καθώς και σε αστικά κέντρα με πληθυσμό κατά κανόνα άνω των 10.000 κατοίκων. Το πληθυσμιακό όριο μπορούσε να ήταν σε χαμηλότερα ή και υψηλότερα επίπεδα, κατά την κρίση των αρχών διαχείρισης στη βάση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών, αναγκών και φυσιογνωμίας των αστικών συγκεντρώσεων κάθε Περιφέρειας.

Κάθε ΟΣΑΑ έπρεπε να προσδιορίζει με σαφήνεια τους γενικούς και ειδικούς του στόχους και προτεραιότητες, τη χωρική εμβέλειά του, τις δράσεις του, το φορέα ή τους φορείς υλοποίησης, καθώς και τις διαδικασίες αξιολόγησης – εφαρμογής – χρηματοδότησης – διαχείρισης.

Κάθε ΟΣΑΑ έπρεπε να περιλαμβάνει μια ομάδα αλληλοσχετιζόμενων δράσεων που θα εφαρμοζόταν, σε μια επιλέξιμη περιοχή παρέμβασης, με σκοπό την αειφόρο ανάπτυξη

του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, και την κοινωνική και οικονομική ευημερία. Στο πλαίσιο αυτό, ο σχεδιασμός και η εφαρμογή του ΟΣΑΑ εστίαζε στην ενεργειακή αποδοτικότητα, στη βελτίωση της ατμόσφαιρας, στην βελτίωση της λειτουργικότητας της πόλης, καθώς και της ποιότητας ζωής σε αυτήν. Επιπρόσθετα, θστόχευε στην αναζωογόνηση των ιδιαίτερα υποβαθμισμένων γειτονιών, την πρόνοια για την κοινωνική συνοχή και την αποφυγή των φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού, σε θύλακες του αστικού κέντρου.

Κατά τη σύνταξη του ΟΣΑΑ, ιδιαίτερη έμφαση είχε, στην προβολή της ιδιαίτερης ταυτότητας της πόλης στη βάση της πολιτισμικής αναγνώρισης και της σύνδεσης κοινοτήτων και πολιτισμών.

Επιλέξιμες περιοχές παρέμβασης αποτελούσαν συνεκτικές αστικές ζώνες, χωροταξικά και πληθυσμιακά προσδιορισμένες που αποτελούσαν διακριτές πολεοδομικές ενότητες με ενιαία κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά, όπως:

- Περιοχές κοινωνικού αποκλεισμού και φτώχειας.
- Περιοχές απότομης αλλαγής χρήσεων γης και δημιουργίας νέου αστικού χώρου.
- Περιοχές αυθαίρετης δόμησης.
- Περιοχές αστικής απαξίωσης.
- Ιστορικά κέντρα πόλεων.

Γενικός στόχος των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων για την αστική ανάπτυξη ήταν η ανασυγκρότηση και βιώσιμη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των πόλεων. Στο πλαίσιο αυτό, ως βασικές προτεραιότητες για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη είχαν προσδιοριστεί:

- Η δημιουργία και εξασφάλιση υψηλής ποιότητας δημόσιων κοινόχρηστων χώρων.
- Ο εκσυγχρονισμός των δικτύων υποδομής.
- Η βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας.
- Η προώθηση της καινοτομίας και η ανάπτυξη επιχειρηματικότητας.
- Η βιώσιμη αναβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος.
- Η ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και της τοπικής αγοράς εργασίας και με τη βελτίωση της ελκυστικότητας για ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.
- Η προώθηση δυναμικών πολιτικών επιμόρφωσης και κατάρτισης ιδιαίτερα για παιδιά και νέους καθώς και η προώθηση/ ανάπτυξη κοινωνικών υποδομών.

- Η προώθηση των αποδοτικών και προσιτών συστημάτων αστικής μεταφοράς.
- Η εξασφάλιση κοινωνικής συνοχής.

Ένα Ολοκληρωμένο Σχέδιο Αστικής Ανάπτυξης έπρεπε να περιλαμβάνει ένα πλέγμα δράσεων τοπικής κλίμακας που θα εξειδικεύει τις παραπάνω προτεραιότητες, ενώ προκειμένου να εξασφαλιζόταν ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας του σχεδίου, θα έπρεπε οι δράσεις του ΟΣΑΑ να εξυπηρετούσαν τουλάχιστον 2-3 από τις παραπάνω προτεραιότητες. Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός ενός ΟΣΑΑ κατά κανόνα, θα έπρεπε να είναι κατ' ελάχιστον 3,00 εκατ. Ευρώ.

Ο Δήμος του Αστικού Κέντρου είχε την ευθύνη (σε συνεργασία με τους τοπικούς αναπτυξιακούς εταίρους) για την κατάρτιση και υποβολή του Ολοκληρωμένου Σχεδίου Αστικής Ανάπτυξης. Προκειμένου να εξασφαλιζόταν η συμμετοχική διαδικασία, αποδοχή και καλύτερη υλοποίηση του ΟΣΑΑ, ο Δήμος έπρεπε να προβεί σε ενέργειες δημοσιότητας / ενημέρωσης του τοπικού πληθυσμού και φορέων, καθώς και σε διαδικασίες διαβούλευσης. Ο Δήμος ήταν ο Συντονιστής στο πλαίσιο του εταιρικού σχήματος και ευθυνόταν για την καλή εφαρμογή και οικονομική διαχείριση του Σχεδίου. Εταίροι που μπορούσαν να συμμετάσχουν στην κατάρτιση και εφαρμογή του ΟΣΑΑ μπορούσαν να είναι τοπικοί αναπτυξιακοί φορείς, όπως οργανισμοί και νομικά πρόσωπα των ΟΤΑ, Επιμελητήρια και Σύνδεσμοι Επιχειρήσεων, Εμπορικοί Σύλλογοι, Εργατικά Κέντρα, ΑΕΙ και ΤΕΙ, Ερευνητικά Κέντρα και Αναπτυξιακές Εταιρίες, κ.λπ.

Στο πλαίσιο της 4^{ης} προγραμματικής περιόδου 2007 – 2013, παράλληλα σχεδιάστηκε κι ένα νέο μέσο χρηματοοικονομικής τεχνικής για την καλύτερη κινητοποίηση πόρων στον τομέα της αστικής ανάπτυξης. Πρόκειται για το JESSICA, το αγγλικό ακρωνύμιο της πρωτοβουλίας «Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas» (Κοινή ευρωπαϊκή υποστήριξη για βιώσιμες επενδύσεις σε αστικές περιοχές).

Το μέσο αυτό δεν αποτελούσε νέα πηγή χρηματοδότησης, αλλά ένα νέο μέσο χρησιμοποίησης των υφιστάμενων πόρων των διαρθρωτικών ταμείων για τη στήριξη των σχεδίων αστικής ανάπτυξης. Η πρωτοβουλία αυτή αναπτύχθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ).

Μέσω των νέων διαδικασιών, παρέχονταν η ευχέρεια στα Κράτη Μέλη να χρησιμοποιήσουν μέρος των πόρων που λάμβαναν από την Ε.Ε., μέσω των διαρθρωτικών ταμείων, για να επενδύσουν, υπό μορφή επιστρεπτέων

χρηματοδοτήσεων, σε έργα που εντάσσονταν στο πλαίσιο ολοκληρωμένων σχεδίων για την προαγωγή βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.

Το νέο μέσο θα λειτουργούσε με την παράλληλη κατάθεση πόρων σε κοινό ταμείο από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, το ΕΤΠΑ, τα Εθνικά Προγράμματα Δημοσίων Επενδύσεων και άλλες χρηματοδοτικές πηγές, και με στόχο τη χρησιμοποίησή τους για την εκχώρηση δανείων, εγγυήσεων, ή συμμετοχής σε επενδυτικά σχήματα. Συνεπώς, δίνονταν η δυνατότητα υποστήριξης των Κρατών Μελών από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων σε σχέση με την υλοποίηση σημαντικών παρεμβάσεων αστικής ανάπτυξης, την υλοποίηση έργων μέσω συμβάσεων παραχώρησης και των συμπράξεων μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα κατόπιν σχετικού αιτήματος των κρατών μελών.

Η υλοποίηση πράξεων μέσω των μέσων αυτών, ήταν στο πνεύμα που προωθούνταν και συνεχίζεται να προωθείται από την ΕΕ, δηλαδή στη μετάβαση από τις εφάπαξ επιδοτήσεις στην παροχή δανεισμού εγγυήσεων και άλλων συναφών μέσων, με ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους αλλά και την ανάγκη προσέλκυσης ιδιωτικών κεφαλαίων ως εχέγγυο βιωσιμότητας των αναλαμβανόμενων επενδύσεων.

Το λειτουργικό πλαίσιο του JESSICA καθορίζονταν από το νομοθετικό πλαίσιο των ΕΔΕΤ για την περίοδο 2007 – 2013. Το πλαίσιο αυτό περιλάμβανε τα άρθρα 36, 44 και 78 του Κανονισμού 1083/2006 του Συμβουλίου, τα άρθρα 7 και 8 του Κανονισμού 1080/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και τα άρθρα 43, 44, 45 και 46 του Κανονισμού 1828/2006 της Επιτροπής. Στο εθνικό επίπεδο ωστόσο, κατά την εφαρμογή του JESSICA έπρεπε να λαμβάνεται υπόψη το υφιστάμενο πολεοδομικό, κοινωνικό, οικονομικό και διοικητικό πλαίσιο σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Οι κανόνες όσον αφορά την επιλεξιμότητα των δαπανών των έργων στο πλαίσιο του JESSICA ήταν οι ίδιοι με εκείνους που ίσχυαν για τη χρήση των διαρθρωτικών ταμείων στο σύνολο τους, υπό τον όρο πάντα ότι τα υποστηριζόμενα έργα εντάσσονταν σε «ολοκληρωμένα και βιώσιμα» σχέδια αστικής ανάπτυξης. Ο όρος «ολοκληρωμένα και βιώσιμα» σχέδια αστικής ανάπτυξης περιλάμβανε ένα σύστημα αλληλένδετων ενεργειών, που αποσκοπούσε στην επίτευξη μακροχρόνιας βελτίωσης των οικονομικών, υλικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών συνθηκών σε κάποια πόλη ή σε κάποια περιοχή εντός μιας πόλης. Το «κλειδί» της όλης διαδικασίας ήταν η «ολοκλήρωση», δηλαδή η αντιμετώπιση όλων των πολιτικών, σχεδίων και προτάσεων

ως ένα σύνολο αλληλοσυνδεόμενων στοιχείων. Με βάση το πλαίσιο αυτό, θα προτείνονταν η υλοποίηση έργων με χαρακτηριστικά παρέμβασης ολοκληρωμένου χαρακτήρα όπως αστικές υποδομές συμπεριλαμβανομένων των μεταφορών της ύδρευσης και αποχέτευσης, της ενέργειας, κυκλοφοριακές ρυθμίσεις, περιβαλλοντικές αναπλάσεις, έργα διαχείρισης στερεών αποβλήτων, έργα ενεργειακής αποδοτικότητας εν γένει αλλά και σε δημόσια και ιδιωτικά κτίρια, επανάχρηση εγκαταλειμμένων βιομηχανικών εκτάσεων κ.λπ.

Η υλοποίηση της πρωτοβουλίας προβλεπόταν από τους κανονισμούς να γίνει μέσω της σύστασης Ταμείων Αστικής Ανάπτυξης (Urban Development Funds), κύριο αντικείμενο των οποίων θα ήταν η επιλογή και χρηματοδότηση κατάλληλων έργων, σύμφωνα με συγκεκριμένα κριτήρια και διαδικασίες αξιολόγησης.

2.3. Η ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ URBAN INNOVATIVE ACTIONS (UIA)

Η Urban Innovative Actions-UIA (Καινοτόμες Αστικές Δράσεις), αποτελεί μία πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης που απευθύνεται στις αστικές (τοπικές) αρχές, προκειμένου αυτές να υλοποιήσουν πιλοτικά καινοτόμα ολοκληρωμένα σχέδια, τα οποία θα υποστηρίζουν τις χωρικές πολιτικές βιώσιμης αστικής ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο. Η πρωτοβουλία UIA, αποτελεί το επιστέγασμα των προσπαθειών της Επιτροπής για την ενίσχυση της αστικής διάστασης της πολιτικής συνοχής.

Περισσότερο από το 70% του πληθυσμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης ζει στις αστικές περιοχές της, με την τάση αυτή να αυξάνεται τα επόμενα χρόνια. Αφενός, τα περισσότερα από τα κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά ζητήματα που αντιμετωπίζει η Ευρώπη έχουν μια αστική διάσταση και είναι πολύ πιθανό ο αντίκτυπος να είναι μεγαλύτερος στις πόλεις και στα αστικά κέντρα. Αφετέρου, η εφαρμογή καινοτόμων δράσεων αντιμετώπισης αυτών των ζητημάτων στις αστικές περιοχές, εκτιμάται ότι είναι περισσότερο αποτελεσματικά, σε σχέση με τις περιαστικές και αγροτικές περιοχές.

Παρόλο που η αστική πολιτική δεν αποτελεί ξεκάθαρη προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από τα τέλη της δεκαετίας του '80 έχουν καταβληθεί πολλές προσπάθειες και δημιουργηθεί αντίστοιχα χρηματοδοτικά εργαλεία, προκειμένου να προσδώσουν στην χωρική πολιτική της Ε.Ε. μία αστική διάσταση. Η οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή δεν μπορεί να έχει ορατό αποτέλεσμα χωρίς την ενεργό συμμετοχή των τοπικών

αρχών, ενώ στην Ε.Ε. πάνω από το ήμισυ των συνολικών δημόσιων επενδύσεων πραγματοποιούνται από χωρικές ενότητες, όπως οι πόλεις και οι αστικές περιοχές.

Και στις τέσσερις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους έχουν γίνει προσπάθειες εφαρμογής ολοκληρωμένων χωρικών παρεμβάσεων, σε διαφορετικά επίπεδα και διαφορετικούς φορείς. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με τα URBAN Pilot Programme κατά την πρώτη προγραμματική περίοδο (1989-1993) και τους δύο κύκλους της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας URBAN (I κατά την δεύτερη προγραμματική περίοδο 1994-1999 και II κατά την περίοδο 2000-2006), απέκτησε πρακτικές εμπειρίες και τεχνογνωσία. Τα σημαντικότερα αποτελέσματα ανέδειξαν, ότι ήταν απαραίτητη η ύπαρξη μιας οριζόντια και κάθετης ολοκληρωμένης προσέγγισης για την βιώσιμη αστική ανάπτυξη, συνδυάζοντας αΰλες επενδύσεις και υποδομές, εξασφαλίζοντας παράλληλα την ενεργό συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών, τόσο κατά το στάδιο του σχεδιασμού, όσο και κατά το στάδιο της υλοποίησης των παρεμβάσεων. Η ολοκληρωμένη αυτή προσέγγιση ενσωματώθηκε στην τέταρτη προγραμματική περίοδο 2007-2013 για τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά & Επενδυτικά Ταμεία, δίνοντας τη δυνατότητα σε όλα τα Κράτη Μέλη και τις Διαχειριστικές Αρχές να προβλέψουν μέτρα για την υποστήριξη της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης. Στους ισχύοντες κανονισμούς του ΕΤΠΑ για την περίοδο 2014-2020, αυτό ενισχύθηκε περαιτέρω στο άρθρο 7 του Κανονισμού του ΕΤΠΑ (Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1301/2013 σχετικά με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης), με αυξημένους χρηματοδοτικούς πόρους και νέους μηχανισμούς υλοποίησης, όπως οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις.

Από το 2011, έχουν εντατικοποιηθεί οι προσπάθειες για την ενίσχυση της αστικής διάστασης των πολιτικών της Ε.Ε., με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να αναλαμβάνουν δράση προς την κατεύθυνση αυτή. Πραγματοποιήθηκε δημόσια διαβούλευση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2014, προκειμένου να καταγραφούν και να κατανοηθούν οι προτεραιότητες των τοπικών αρχών (αστικών περιοχών) και των εμπλεκόμενων μερών. Από τη διαβούλευση αυτή προέκυψε η ανάγκη για το σχεδιασμό και την υλοποίηση ενός προγράμματος από την Ε.Ε. που θα εστιάζει στα αστικά κέντρα του Ευρωπαϊκού χώρου και που σαν στόχο θα έχει την βελτίωση του τρόπου με τον οποίο σχεδιάζονται και εφαρμόζονται οι πολιτικές της ΕΕ σε τοπικό επίπεδο.

Η προτεινόμενη αστική ατζέντα (αστικό θεματολόγιο) της Ε.Ε. στοχεύει στην ενίσχυση της αστικής διάστασης των χωρικών πολιτικών της Ε.Ε. με:

- ✓ Βελτίωση του νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου.
- ✓ Καλύτερη πρόσβαση και χρήση των ευρωπαϊκών πόρων για την εξασφάλιση ορατών αποτελεσμάτων.
- ✓ Βελτίωση της γνώσης σχετικά με τα αστικά θέματα σε επίπεδο Ε.Ε. και ενθάρρυνση των πόλεων σε ολόκληρη την Ευρώπη να ανταλλάσσουν καλές πρακτικές και τεχνογνωσία.

Το 2015, εμπλεκόμενοι φορείς στη δημόσια διαβούλευση και τα Κράτη Μέλη εντόπισαν 12 θέματα που αντιπροσωπεύουν τις κοινές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι πόλεις, οι οποίες είναι:

- Ποιότητα του αέρα,
- Καινοτόμες και υπεύθυνες δημόσιες συμβάσεις,
- Κυκλική οικονομία,
- Ενσωμάτωση των μεταναστών και προσφύγων,
- Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή,
- Θέσεις εργασίας και δεξιότητες προσαρμοσμένες στην τοπική οικονομία,
- Ψηφιακή μετάβαση,
- Κοινωνική κατοικία & στέγαση,
- Ενεργειακή μετάβαση,
- Αειφορία στις χρήσεις γης,
- Βιώσιμη αστική κινητικότητα και
- Αστική φτώχεια (υποβαθμισμένες γειτονιές).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε στο πλαίσιο της εφαρμογής της Πρωτοβουλίας UIA, οι προτάσεις που θα υποβάλλονται από τις αστικές αρχές, να είναι απόλυτα συνυφασμένες με τα 12 παραπάνω θέματα της αστικής ατζέντας.

Οι συνολικοί διαθέσιμοι πόροι από το ΕΤΠΑ για την Πρωτοβουλία UIA είναι περίπου 372 εκατ. Ευρώ και τα έργα που θα χρηματοδοτηθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο, θα επιλεγούν μέσω ετήσιων Προσκλήσεων Υποβολής Προτάσεων από το 2015, έως το 2020. Το κάθε έργο μπορεί να λάβει μέγιστη συγχρηματοδότηση από το ΕΤΠΑ έως 5 εκατ. Ευρώ και θα πρέπει να υλοποιηθεί εντός χρονικού διαστήματος 4 ετών. Δεν υφίσταται ιδανικό μέγεθος για τους προϋπολογισμούς των έργων της Πρωτοβουλίας

UIA. Τα μικρά σε προϋπολογισμό έργα (συγχρηματοδότηση ΕΤΠΑ < 1 εκατ. Ευρώ), μπορεί να έχουν μειωμένες πιθανότητες χρηματοδότησης, καθώς ενδέχεται να είναι δύσκολο να αποδείξουν ότι οι δράσεις που προβλέπονται σε αυτά είναι ικανής κλίμακας ώστε να παράγουν ουσιαστικά αποτελέσματα. Ωστόσο, τα έργα που περιλαμβάνουν σημαντικό επενδυτικό κόστος, ιδιαίτερα προς το τέλος της περιόδου υλοποίησης τους, θα πρέπει να αποδεικνύουν ότι το κόστος συνάδει με τον σκοπό και αιτιολογείται επαρκώς.

Επιλέξιμες για χρηματοδότηση από την Πρωτοβουλία UIA είναι αστικές περιοχές (πόλεις ή/και ομάδες πόλεων) με πληθυσμό τουλάχιστον 50.000 κατοίκους και βαθμό αστικοποίησης 1 ή/και 2, σύμφωνα με την ταξινόμηση της EUROSTAT.

Έως και σήμερα η Διαχειριστική Αρχή (Entrusted Entity) της Πρωτοβουλίας UIA (Περιφέρεια Νορ-Πα Ντε Καλαί, Γαλλία) έχει προχωρήσει σε 3 Προσκλήσεις Υποβολής Προτάσεων (12/2015, 12/2016 και 12/2017), με τις οποίες καλούσε τις επιλέξιμες αστικές αρχές για την υποβολή καινοτόμων έργων ολοκληρωμένης χωρικής προσέγγισης.

Στον πίνακα 4.3.1 που ακολουθεί αποτυπώνονται συνοπτικά τα στοιχεία των τριών προσκλήσεων της Πρωτοβουλίας UIA, λαμβάνοντας υπόψη ότι για τις δύο πρώτες έχουν οριστικοποιηθεί οι εντάξεις των έργων, ενώ για την τρίτη είναι σε εξέλιξη το στάδιο της τελικής αξιολόγησης και η ανακοίνωση των έργων που θα χρηματοδοτηθούν αναμένεται να γίνει τον Οκτώβριο του 2018.

Όσον αφορά στη συμμετοχή ελληνικών τοπικών αρχών στις 3 προσκλήσεις της Πρωτοβουλίας UIA, κρίνεται πολύ ενθαρρυντική. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της 1^{ης} πρόσκλησης υποβλήθηκαν 27 προτάσεις από Ελληνικές τοπικές αρχές, στη 2^η 13 προτάσεις και στην 3^η Πρόσκληση 14. Από το σύνολο των 40 προτάσεων που υποβλήθηκαν από ελληνικούς φορείς στο πλαίσιο των δύο πρώτων προσκλήσεων, εγκρίθηκε η χρηματοδότηση δύο. Του Δήμου Αθηναίων στη θεματική ενότητα «ενσωμάτωση μεταναστών και προσφύγων», με τη χρηματοδότηση από το ΕΤΠΑ να πλησιάζει τα 5 εκατ. € και του Δήμου Ηρακλείου Κρήτης, στη θεματική ενότητα «κυκλική οικονομία», με τη χρηματοδότηση του ΕΤΠΑ να κυμαίνεται στα 3,13 εκατ. €.

Σχήμα 2.3.1: Το θεματολόγιο, οι στόχοι, οι βασικές αρχές και τα ορόσημα του σχεδιασμού της Αστικής Ατζέντας της ΕΕ (πηγή: EC/DG Regio).

Δεδομένα \ Πρόσκληση	1 ^η Πρόσκληση	2 ^η Πρόσκληση	3 ^η Πρόσκληση
Ημερομηνία Πρόσκλησης	15/12/2015	16/12/2016	15/12/2017
Θεματικά Πεδία Πρόσκλησης	<ul style="list-style-type: none"> • Αστική φτώχεια • Ενσωμάτωση μεταναστών & προσφύγων • Ενεργειακή μετάβαση • Εργασίες & δεξιότητες στην τοπική οικονομία 	<ul style="list-style-type: none"> • Ενσωμάτωση μεταναστών & προσφύγων • Κυκλική οικονομία • Βιώσιμη αστική κινητικότητα 	<ul style="list-style-type: none"> • Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή • Ποιότητα του αέρα • Στέγαση • Εργασίες & δεξιότητες στην τοπική οικονομία
Διαθέσιμος Προϋπολογισμός	80 εκατ. €	50 εκατ. €	80-100 εκατ. €
Μέσος Όρος Αιτούμενης Χρηματοδότησης	3,6 εκατ. €	3,7 εκατ. €	3,9 εκατ. €
Έργα που Υποβλήθηκαν	378	206	184
Έργα που Υποβλήθηκαν ανά Θεματικό Πεδίο	<ul style="list-style-type: none"> • Αστική φτώχεια: 91 • Ενσωμάτωση μεταναστών & προσφύγων: 50 • Ενεργειακή μετάβαση: 113 • Εργασίες & δεξιότητες στην τοπική οικονομία: 124 	<ul style="list-style-type: none"> • Ενσωμάτωση μεταναστών & προσφύγων: 41 • Κυκλική οικονομία: 72 • Βιώσιμη αστική κινητικότητα: 93 	<ul style="list-style-type: none"> • Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή: 43 • Ποιότητα του αέρα: 35 • Στέγαση: 40 • Εργασίες & δεξιότητες στην τοπική οικονομία: 66
Έργα που Εγκρίθηκαν	18	16	-
Έργα που Εγκρίθηκαν ανά Θεματικό Πεδίο	<ul style="list-style-type: none"> • Αστική φτώχεια: 6 • Ενσωμάτωση μεταναστών & προσφύγων: 5 • Ενεργειακή μετάβαση: 3 • Εργασίες & δεξιότητες στην τοπική οικονομία: 4 	<ul style="list-style-type: none"> • Ενσωμάτωση μεταναστών & προσφύγων: 3 • Κυκλική οικονομία: 8 • Βιώσιμη αστική κινητικότητα: 5 	M/Δ (σ.σ. είναι σε εξέλιξη η διαδικασία αξιολόγησης των προτάσεων)

Πίνακας 2.3.1: Συνοπτική αποτύπωση της εξέλιξης των τριών προσκλήσεων της Πρωτοβουλίας Urban Innovative Actions (ίδια επεξεργασία, πηγή στοιχείων: www.uia-initiative.eu).

3. ΤΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΟ ΕΤΑΙΡΙΚΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΓΙΑ ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ - ΕΣΠΑ 2014-2020

Στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής και με οδηγό τον κεντρικό στόχο του αναπτυξιακού σχεδίου για την Ελλάδα του 2020, η Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη, καλείται να συμπληρώσει και να μεγιστοποιήσει τα οφέλη από την υλοποίηση των οριζόντιων πολιτικών, καθώς και των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

Η διαπίστωση του σύγχρονου «περιφερειακού προβλήματος» (με τις ενδείξεις περιορισμού των δια-περιφερειακών ανισοτήτων και έντασης των ενδοπεριφερειακών, γεωγραφικών και ανισοτήτων ειδικών ομάδων πληθυσμού, την εκτεταμένη αποβιομηχάνιση και την αποδιάρθρωση τοπικών και περιφερειακών παραγωγικών συστημάτων), και του «ελληνικού αστικού παράδοξου» (άνισο αστικό ιεραρχικό σύστημα και μονοκεντρικότητα, αστική διάχυση και εγκατάλειψη των κέντρων των πόλεων, υποβάθμιση του φυσικού και δομημένου αστικού περιβάλλοντος), αλλά και η «γεωγραφία» της χώρας όσον αφορά στη θέση της στην Ευρώπη και τον κόσμο, καθορίζουν την αντίληψη και τις κύριες χωρικές αναπτυξιακές επιλογές των επόμενων χρόνων (Υπουργείο Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας, 2014: 163).

Η νέα προσέγγιση για την Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη, στο πλαίσιο του Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020, ορίζει ως στρατηγικούς στόχους την επίτευξη της απασχόλησης, της κοινωνικής συνοχής και της διατήρησης των πόρων. Κυρίως δε, εστιάζει στη φέρουσα ικανότητα και στις ιδιαίτερες ανάγκες των επιμέρους Χωρικών Ενοτήτων, χρησιμοποιώντας ως κινητήρες της, την ανταγωνιστικότητα και την τοπική επιχειρηματικότητα.

Η Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη, έχοντας ως κύρια εργαλεία εφαρμογής της, την «Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων - ΤΑΠΤοΚ», τη «Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη - ΒΑΑ» και την «Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση – ΟΧΕ», εστιάζει στους εξής στόχους:

- Στην αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων σε ορισμένο χωρικό επίπεδο, εκεί δηλαδή όπου εκδηλώνονται οι ανισότητες.
- Στην ανάσχεση των μακροπρόθεσμων παραγόντων που δημιουργούν αυτές τις ανισότητες.
- Στον εντοπισμό και ανάδειξη του ενδογενούς δυναμικού, που έχουν τη δυνατότητα αντιστροφής αυτών των χαρακτηριστικών.

Επιπροσθέτως, η Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη στοχεύει στην εξασφάλιση των απαραίτητων συνεργειών για την παραγωγική ανασυγκρότηση, την απόκτηση ανταγωνιστικότητας, και την καταπολέμηση της ανεργίας, με συνδυασμό όλων των αναπτυξιακών παρεμβάσεων που αναφέρονται στην ίδια χωρική ενότητα, αλλά και με την ενεργό συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

Ικανή και αναγκαία συνθήκη για την εκπλήρωση των στόχων της Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης, αποτελεί η σύνθεση των εξής παραμέτρων:

- Σεβασμός στα φυσικά διαθέσιμα του τόπου.
- Επικέντρωση των αναπτυξιακών επενδύσεων σε εκείνο το χωρικό επίπεδο όπου θα εξασφαλίζεται, ότι δεν θα αναλώνονται σπάνιοι πόροι (σύμφωνα με την θεμελιώδη αρχή της αειφορίας).

Παράλληλα, η υιοθέτηση πρακτικών προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, με την προώθηση έργων πράσινων υποδομών ιδιαίτερα στους δημόσιους χώρους (green infrastructure), πρακτικών διαχείρισης των οικοτόπων του δικτύου Natura 2000 και μέτρων πρόληψης κινδύνων, θα συμβάλλουν:

- Στην επανασύνδεση των φυσικών περιοχών και στην οικολογική συνοχή.
- Στην ενίσχυση των αστικών-περιαστικών και υπαίθριων συνδέσεων.

Τέλος, ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας και η αποφυγή σημειακών παρεμβάσεων, η οικολογία, ο σεβασμός στην πολυκεντρικότητα και την ισορροπία στον ελλαδικό χώρο, ως βασικά στοιχεία συμπληρωμένα με την περιφερειακή προσέγγιση της «έξυπνης εξειδίκευσης» στην κατεύθυνση της καινοτομικής αξιοποίησης του τοπικού δυναμικού, αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις. Επιπλέον, οι παραπάνω προϋποθέσεις απαιτείται να διακρίνουν από τη μια πλευρά, τα προγραμματικά σχήματα και εργαλεία και από την άλλη πλευρά, τις ειδικότερες στρατηγικές επιλογές στις ομοιογενείς Χωρικές Ενότητες: αστικές, ύπαιθρος και ορεινές, παράκτιες και νησιωτικές, διασυνοριακές περιοχές (Υπουργείο Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας, 2014: 164).

Ειδικότερα, στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020, με την εφαρμογή της διαδικασίας σχεδιασμού της Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης, επιδιώκεται η συγκροτημένη αντιμετώπιση (και όχι μερικώς κατά Επενδυτική Προτεραιότητα και Θεματικό Στόχο) των ιδιαίτερων αναπτυξιακών προκλήσεων σε χωρικό επίπεδο. Αυτό συντελεί στην μεγιστοποίηση των ωφελειών, με τον προσδιορισμό θεματικών στόχων και

κατάλληλων συνεργειών, Διαρθρωτικών Ταμείων και Προγραμμάτων, αλλά και παράλληλων πολιτικών και πηγών χρηματοδότησης. Επίσης, ενισχύεται και η αξιοποίηση και προώθηση της αποδοτικής εφαρμογής των νέων εργαλείων χωρικής ανάπτυξης που αφορούν στην ΤΑΠΤοΚ, στη ΒΑΑ και στην ΟΧΕ.

Σύμφωνα με τα όσα αναφέρονται στο εγκεκριμένο κείμενο του Ελληνικού Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης 2014-2020, η Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ, έχει την παρακάτω «αρχιτεκτονική»:

- Οι Περιφέρειες ορίζουν, στο πλαίσιο των στόχων, κατευθύνσεων και κριτηρίων που θέτει το ΕΣΠΑ και οι εξειδικευμένες οδηγίες/κατευθύνσεις της Εθνικής Αρχής Συντονισμού, τις συγκεκριμένες στρατηγικές τους με βάση τα προβλήματα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι Περιφέρειες και τους συγκεκριμένους τύπους χωρικών ενότητων στο εσωτερικό τους ή ακόμη και Δια-περιφερειακές ενότητες (ευρύτερες ενότητες με ενιαία χωρική στρατηγική στην διεπαφή όμορων περιφερειών).
- Τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα επιλέγουν τα εργαλεία με τα οποία θα υλοποιήσουν τη στρατηγική τους σε ό,τι αφορά στους πόρους ΕΤΠΑ και ΕΚΤ (Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων, Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη, Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση) και ορίζουν αντιστοίχως τους τύπους χωρικών ενότητων, τα κριτήρια επιλογής τους, το αναγκαίο ελάχιστο περιεχόμενο των τοπικών σχεδίων και τα κριτήρια αξιολόγησης τους, τους Θεματικούς Στόχους, Επενδυτικές Προτεραιότητες και τύπους δράσεων που θα καλύπτονται από τη στρατηγική ανά εργαλείο, τη χρηματοδότηση της στρατηγικής συνολικά και ανά εργαλείο, τις στρατηγικές, σχεδιαστικές, εφαρμοστικές και χρηματοδοτικές συνέργιες με τα άλλα Προγράμματα.
- Τα τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα ορίζουν τους ειδικούς στόχους, τους τύπους δράσεων και τις Επενδυτικές Προτεραιότητες κατά Θεματικό Στόχο στους Άξονες Προτεραιότητας τους καθώς και τους πόρους των Διαρθρωτικών Ταμείων που στηρίζουν, ενιαία, την Ολοκληρωμένη Προσέγγιση στις Περιφέρειες, συνεργώντας με τα, ενιαία, εργαλεία που ορίζονται στα ΠΕΠ, στις χωρικές ενότητες που επιλέγονται.
- Ως ολοκληρωμένη, η προσέγγιση στη χωρική ανάπτυξη, αν και πρέπει να διαθέτει θεματική επικέντρωση για να εξασφαλίζεται μεγαλύτερη αποδοτικότητα στη χρήση των πόρων, είναι δυνατόν, κατά περίπτωση, να

επεκτείνεται σε περισσότερους Θεματικούς Στόχους και Επενδυτικές Προτεραιότητες, ώστε να καλύπτουν εκείνους τους τύπους δράσεων που η συγκεκριμένη στρατηγική ανά εργαλείο και χωρική ενότητα τεκμηριωμένα υποδεικνύει ως αναγκαίους και κατάλληλους.

- Τα ΕΔΕΤ υποστηρίζουν χρηματοδοτικά τα εργαλεία της Ολοκληρωμένης Προσέγγισης στις περιοχές που επιλέγονται, κατ' αναλογία των Επενδυτικών Προτεραιοτήτων, Περιοχών Εστίασης, Θεματικών Στόχων και Θεματικών Πεδίων που τους αντιστοιχούν, δια των ΠΕΠ και δια των τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Η συνεργασία των ΕΔΕΤ είναι απαραίτητη και η εξασφάλιση αρμονικής διακυβέρνησης (όλων των εμπλεκόμενων επιπέδων) απόλυτα αναγκαίος όρος.
- Σε Προγράμματα όπου η αναγνώριση των προκλήσεων και ο σχεδιασμός της κατάλληλης στρατηγικής για την αντιμετώπιση τους διαθέτουν την αναγκαία ωριμότητα (στη βάση πάντα των ανάλογων κεντρικών κατευθύνσεων), ορίζονται οι συγκεκριμένες χωρικές ενότητες για την εφαρμογή των εργαλείων και οι απαιτήσεις περιεχομένου, Επενδυτικών Προτεραιοτήτων και τύπων δράσεων, φορέα υλοποίησης, παρακολούθησης και αξιολόγησης, χρηματοδότησης από το Πρόγραμμα και μόχλευσης πόρων. Στα λοιπά Προγράμματα, ορίζεται σταδιακή, χρονικά προσδιορισμένη, διαδικασία εφαρμογής των εργαλείων.

3.1. Η ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ - BAA

Η Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (BAA), που αποτελεί ένα από τα κύρια «εργαλεία» της Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης, καλείται να συνεισφέρει στην αντιμετώπιση βασικών προκλήσεων των αστικών περιοχών και ειδικότερα:

- ✓ Στην ολοκληρωμένη και στοχευμένη αναπτυξιακή παρέμβαση στα αστικά κέντρα, με στόχο την αποκατάσταση του οικονομικού τους ιστού και τη λειτουργία τους ως κινητήριες δυνάμεις στην ευρύτερη ζώνη επιρροής τους.
- ✓ Στην αντιστροφή της κοινωνικής και περιβαλλοντικής υποβάθμισης των αστικών περιοχών, ιδίως των περιοχών συγκέντρωσης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, των υποβαθμισμένων εμπορικών κέντρων των μεγάλων πόλεων (κυρίως στα μητροπολιτικά κέντρα Αθήνας και Θεσσαλονίκης) και των εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών/ βιοτεχνικών/ επαγγελματικών ζωνών.

- ✓ Στην άμεση αντιμετώπιση των κοινωνικών συνεπειών της κρίσης, με την αναζωογόνηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που δημιουργούν θέσεις απασχόλησης και την ανασυγκρότηση των κοινωνικών υποδομών.
- ✓ Στην προώθηση της σύνδεσης καινοτομίας και επιχειρηματικότητας στο αστικό περιβάλλον, με αιχμή την στρατηγική της έξυπνης εξειδίκευσης.
- ✓ Στην αντιστροφή της αστικής διάχυσης μέσω της προώθησης της αρχής της «συμπαγούς πόλης» και παράλληλα η ένταξη του κεντρικού πυρήνα, της περιαστικής ζώνης, των περιμετρικών περιοχών και της άμεσα επηρεαζόμενης υπαίθρου σε ενιαίες τοπικές στρατηγικές ανάκαμψης, αναβάθμισης και ανάπτυξης.
- ✓ Στην ανάκτηση του δημόσιου χώρου και η ανάπτυξη δομών κοινωνικής οικονομίας και στέγασης με την ενεργό συμμετοχή των πολιτών.

Ως Θεματικοί Στόχοι που αφορούν στην εφαρμογή της «Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης», ορίζονται κατ' αρχάς κατά σειρά προτεραιότητας για την τελική επιλογή των προτεινόμενων στρατηγικών από τις Διαχειριστικές Αρχές, οι ακόλουθοι: ΘΣ 3¹, ΘΣ 9², ΘΣ 8³, ΘΣ 7⁴, ΘΣ 6⁵ και ΘΣ 2⁶. Ωστόσο, κατά περίπτωση είναι δυνατόν να επεκτείνεται σε μεγαλύτερο αριθμό Θεματικών Στόχων και Επενδυτικών Προτεραιοτήτων, που καλύπτουν εκείνους τους τύπους δράσεων που η εκάστοτε στρατηγική τεκμηριωμένα θα υποδεικνύει ως αναγκαίους και κατάλληλους.

Όπως περιγράφεται και στο εγκεκριμένο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ΣΕΣ 2014-2020, για την επιλογή των περιοχών εφαρμογής, προκρίνονται οι παρακάτω κατηγορίες περιοχών:

- ✱ Περιοχές εφαρμογής Ρυθμιστικού Σχεδίου ή περιοχές που έχουν προσδιοριστεί ως περιοχές παρεμβάσεων αστικής ανασυγκρότησης στα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, στα Γενικά Πολεοδομικά

¹ Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και του γεωργικού τομέα (για το ΕΓΤΑΑ) και του τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας (για το ΕΤΘΑ).

² Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας και των διακρίσεων.

³ Προώθηση της βιώσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων.

⁴ Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των εμποδίων σε βασικές υποδομές δικτύων.

⁵ Διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων.

⁶ Βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνιών.

Σχέδια ή σε Σχέδια Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης, κατά την κείμενη ελληνική νομοθεσία.

- ✱ Ορίζονται με βάση τα όρια Δημοτικής Ενότητας ή όρια Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου ή Ρυθμιστικού Σχεδίου και ο πληθυσμός τους ξεπερνά τους 10.000 κατοίκους.
- ✱ Αντιμετωπίζουν έντονες προκλήσεις: οικονομικές/ περιβαλλοντικές/ κλιματικής αλλαγής/ δημογραφικές/ λειτουργικής οργάνωσης της πόλης.
- ✱ Περιλαμβάνουν ζώνες αποβιομηχάνισης, περιοχές που περισσότερο δοκιμάζονται από την οικονομική κρίση με τα συνακόλουθα φαινόμενα αστικής φτώχειας και υψηλών ποσοστών ανεργίας και κοινωνικού αποκλεισμού, ή περιοχές αλλαγών χρήσεων γης και αυθαίρετης δόμησης.

Στις περιοχές αυτές προτείνεται η προσέγγιση της «Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης» να εφαρμοστεί μέσω του εργαλείου των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ). Για περιοχές μικρότερης κλίμακας (υποβαθμισμένες κεντρικές περιοχές, ζώνες αλλαγών χρήσεων και αστικής διάχυσης, ζώνες άναρχης αστικής δόμησης, θύλακες φτώχειας και συγκέντρωσης ομάδων που εκτίθενται σε υψηλό κίνδυνο διακρίσεων και αποκλεισμού, ζώνες με ιδιαίτερα οξυμένα προβλήματα εκπομπών διοξειδίου άνθρακα και ανάγκη προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή κλπ) η «Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη» μπορεί να εφαρμοστεί και στο πλαίσιο της Τοπικής Ανάπτυξης με πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ).

Η «Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη» θα χρηματοδοτηθεί μέσω των ΠΕΠ με τη συμπλήρωση πόρων που θα διαθέσουν στις Περιφέρειες, ενδεικτικά και όχι περιοριστικά- τα Επιχειρησιακά Προγράμματα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία». Η χρηματοδότηση θα γίνει προς ενιαίες Ολοκληρωμένες Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ). Η επιλογή, έγκριση και χρηματοδότηση των ΣΒΑΑ θα γίνει στο πλαίσιο ανταγωνιστικής διαδικασίας, με κριτήρια που θα αφορούν στην καταλληλότητα της στρατηγικής, στη συμβολή τους στην επίτευξη των αποτελεσμάτων του Προγράμματος, και στη διαχειριστική επάρκεια, την τεχνική ικανότητα και την ικανότητα μόχλευσης πόρων του φορέα. Θα είναι υπό τη διαχειριστική ευθύνη της Διαχειριστικής Αρχής του οικείου ΠΕΠ, με την κατάλληλη συμμετοχή αρχών του τομεακών προγραμμάτων που θα συγχρηματοδοτήσουν και θα τηρείται χρηματοδοτικός πίνακας διακριτός κατά ΕΔΕΤ.

Οι τοπικές αρχές θα υποβάλλουν τις προτεινόμενες στρατηγικές ΒΑΑ στην οικεία Διαχειριστική Αρχή του ΠΕΠ της Περιφέρειας χωροθέτησής τους και θα είναι αρμόδιες για την επιλογή των επιμέρους δράσεων/ έργων σύμφωνα με τα προβλεπόμενα και από τον Κανονισμό.

Προτεραιότητα θα δοθεί σε στρατηγικές που προωθούν ολοκληρωμένο μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό της πόλης και της ευρύτερης περιοχής, σύμφωνα με την αρχή της «συμπαγούς πόλης» και προωθούν την ολοκληρωμένη ένταξη της σε ενιαίο σχεδιασμό (μικτών) χρήσεων γης και μετακινήσεων, την ενεργοποίηση του οικιστικού δυναμικού για παραγωγικές δραστηριότητες ή κατοικία και την εξοικονόμηση ενέργειας, τη μείωση των εκπομπών ατμοσφαιρικής ρύπανσης και θορύβου, τη στοχευμένη καταπολέμηση των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής και τις κοινωνικές λειτουργίες και εξυπηρετήσεις. Η αύξηση του αστικού πρασίνου και των ανοιχτών χώρων συγκέντρωσης, η διάσωση του οικιστικού αποθέματος και η αξιοποίηση της αρχιτεκτονικής στο σχεδιασμό αποτελούν επιπλέον ενδεικτικές δράσεις.

Η ανάπτυξη πράσινων υποδομών (green infrastructure) με την ένταξη περιβαλλοντικών στοιχείων στο αστικό περιβάλλον, καθώς και η προώθηση σχεδίων βιώσιμης αστικής κινητικότητας, συνιστούν επιπρόσθετες σημαντικές επιλογές οικονομικής αστικής ανάπτυξης, ιδίως μέσω της λειτουργίας μικρών-μεσαίων επιχειρήσεων οικολογικής καινοτομίας.

Στη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη, η οποία θα εφαρμοστεί κατά κύριο λόγο μέσω ΟΧΕ και εφόσον κριθεί σκόπιμο μέσω ΤΑΠΤοΚ, αναμένεται να αποδοθούν ενδεικτικά 6% των πόρων των ΕΤΠΑ και ΕΚΤ. Από τους πόρους αυτούς, τουλάχιστον - και σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από τους κανονισμούς - το 5% των πόρων του ΕΤΠΑ θα επενδυθεί στο πλαίσιο Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων Αστικής Ανάπτυξης. Ως γενική κατεύθυνση προκρίνεται η κατά το δυνατόν μεγαλύτερη συμμετοχή του ΕΚΤ ιδιαίτερα στις περισσότερες ανεπτυγμένες και στις μεταβατικές Περιφέρειες. Ενδεικτικά αναμένεται 8% των πόρων του ΕΚΤ να αποτελέσει τμήμα ολοκληρωμένων δράσεων αστικής ανάπτυξης.

3.2. Η ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΠΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ - ΤΑΠΤοΚ

Οι κύριες προκλήσεις και οι στόχοι για την Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων διακρίνονται ως προς το χώρο εφαρμογής, έχοντας ως κοινό τόπο

την προώθηση κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση της τοπικής ευθύνης, συμμετοχής και πρωτοβουλίας.

Ως βασικά πλεονεκτήματα από τη χρήση του εν λόγω εργαλείου θεωρούνται τα παρακάτω:

- i. Ο σχεδιασμός των στρατηγικών και η επιλογή των έργων γίνεται από τους τοπικούς φορείς. Σε σύγκριση με άλλες παραδοσιακές τοπικές προσεγγίσεις, οι άνθρωποι που προηγουμένως αποτελούσαν τους παθητικούς «δικαιούχους» μιας πολιτικής γίνονται πλέον ενεργοί εταίροι και μοχλοί της ανάπτυξής της. Η συμμετοχή των ανθρώπων στη «συμπαράγωγή» της αναπτυξιακής πολιτικής αποφέρει σειρά σημαντικών οφελών, όπως:
 - ☒ Ο ανθρώπινος παράγοντας που εκλαμβάνονταν ως το πρόβλημα, αποκτά τη δύναμη που χρειάζεται, ώστε να αποτελέσει μέρος της λύσης.
 - ☒ Η άμεση πείρα του – σε συνδυασμό με τις απόψεις άλλων ενδιαφερόμενων μερών – μπορεί να συμβάλει ώστε οι πολιτικές να προσαρμόζονται πολύ καλύτερα στις πραγματικές ανάγκες και ευκαιρίες.
 - ☒ Η συμμετοχή του στη διαδικασία αυξάνει την ικανότητά του να δροα και να αναλαμβάνει εποικοδομητικές πρωτοβουλίες.
 - ☒ Καλλιεργείται ένα αίσθημα τοπικής ταυτότητας και υπερηφάνειας, και ταυτόχρονα την αίσθηση ενστερνισμού και ευθύνης για τις δραστηριότητες.
 - ☒ Η συμμετοχή επί ίσοις όροις στο ίδιο τραπέζι με τους άλλους εταίρους οικοδομεί γέφυρες και εμπιστοσύνη μεταξύ των ανθρώπων, των ιδιωτικών επιχειρήσεων, των δημόσιων φορέων και των τομεακών ομάδων συμφερόντων.
 - ☒ Επειδή ο σχεδιασμός των στρατηγικών ΤΑΠΤοΚ, όπως και η επιλογή των έργων, γίνεται από τον τοπικό πληθυσμό, οι λύσεις μπορούν να είναι προσαρμοσμένες ειδικά στις τοπικές ανάγκες και οι συμπράξεις μπορούν να καθοδηγούνται από τις ενέργειες των τοπικών ενδιαφερόμενων μερών, συμπεριλαμβανομένων των νέων.
- ii. Οι στρατηγικές ΤΑΠΤοΚ μπορούν να είναι περισσότερο ευέλικτες από άλλες προσεγγίσεις. Οι δραστηριότητες που υποστηρίζονται στο πλαίσιο της ΤΑΠΤοΚ δεν είναι υποχρεωτικό να ακολουθούν επακριβώς τα τυποποιημένα μέτρα που περιγράφονται στα προγράμματα, αρκεί να είναι συνεπείς προς τους γενικούς στόχους τους. Δεν είναι απαραίτητη η αυστηρή οριοθέτηση μεταξύ των

ταμείων, στον βαθμό που υπάρχουν συστήματα τα οποία να εξασφαλίζουν ότι οι δικαιούχοι δεν διεκδικούν την επιστροφή της ίδιας δαπάνης από διαφορετικές πηγές της ΕΕ.

- iii. Το διευρυμένο πεδίο εφαρμογής της ΤΑΠΤοΚ προκειμένου να καταστεί δυνατή η εστίαση των τοπικών στρατηγικών σε προκλήσεις όπως η κοινωνική ένταξη, η κλιματική αλλαγή, η ενσωμάτωση των Ρομά και άλλων μειονεκτουσών ομάδων, η ανεργία των νέων, η υποβάθμιση των αστικών κέντρων, οι διασυνδέσεις μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών, κ.α.

Με βάση την υφιστάμενη κατάσταση, τις τάσεις χωρικής ανάπτυξης και σύμφωνα με τις επιλογές της ορισθείσας, ανά περίπτωση, στρατηγικής ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης, εξετάζεται κατά κύριο λόγο, η εφαρμογή ΤΑΠΤοΚ σε τρεις κατηγορίες χωρικών τύπων:

- Υπο-περιφερειακές, ή και διαπεριφερειακές κατεξοχήν αγροτικές/ αλιευτικές περιοχές με ειδικά χαρακτηριστικά και προκλήσεις.
- Αστικές περιοχές με ειδικά χαρακτηριστικά και προκλήσεις.
- Περιοχές όπου η σύνδεση αστικού κέντρου και περιμετρικού αγροτικού χώρου είναι ιδιαίτερα σημαντική ή προβληματική.

Στον αγροτικό χώρο και στις περιοχές που στηρίζονται στις αλιευτικές δραστηριότητες, ως προκλήσεις αναδεικνύονται, η παραγωγική ανασυγκρότηση, η βελτίωση του αγροτικού χώρου για καλύτερη ποιότητα ζωής και η ενίσχυση των τάσεων επιστροφής στην ύπαιθρο, η ορθή διαχείριση των φυσικών πόρων σε συνδυασμό με την καταπολέμηση συνεπειών της κλιματικής αλλαγής, η διαφοροποίηση της αγροτικής και της αλιευτικής οικονομίας σε κατεύθυνση όπως η διασύνδεση με τις υπηρεσίες τουρισμού και πολιτισμού, και η αναβάθμιση του τοπικού ανθρώπινου κεφαλαίου. Ως μέσα προκρίνονται, η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας με καινοτομικές προσεγγίσεις, η στήριξη των συνεργασιών και της δικτύωσης, και η ολοκλήρωση των απαραίτητων βασικών υποδομών και ΤΠΕ για να αυξηθούν η ανταγωνιστικότητα και εξωστρέφεια.

Στον αστικό χώρο οι προκλήσεις αφορούν στην άμεση αντιμετώπιση των κοινωνικών συνεπειών της κρίσης, στην καταπολέμηση των ανισοτήτων, της αστικής φτώχειας και του αποκλεισμού και στην αντιστροφή της πολύπλευρης υποβάθμισης των αστικών περιοχών, μέσα από τη στοχευμένη αποκατάσταση του οικονομικού ιστού, την

ανάπλαση του αστικού περιβάλλοντος και τη διευκόλυνση της μετάβασης σε οικονομία και κοινωνία αποδοτικής χρήσης των πόρων.

Στις περιαστικές περιοχές, ιδιαίτερη πρόκληση αποτελεί η προώθηση της αρχής της «συμπαγούς πόλης», ενώ στον ενδιάμεσο χώρο, στη διεπαφή αστικού χώρου / αγροτικών και περιοχών αλιείας, συνδυάζονται οι προκλήσεις που αναφέρονται παραπάνω για τις αγροτικές-αλιευτικές και αστικές περιοχές με έμφαση στην πολύπλευρη στήριξη των μεταποιητικών δραστηριοτήτων και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των τοπικών προϊόντων.

Κεντρικό σημείο στο πλαίσιο του αναπτυξιακού σχεδίου για την Ελλάδα του 2020 αποτελεί η ιδιαίτερη μέριμνα για τις περιοχές με μόνιμα γεωγραφικά και δημογραφικά μειονεκτήματα δηλαδή, των νησιών (μικρά και πολύ μικρά κατοικημένα νησιά, νησιά στο νοτιο-ανατολικό άκρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης), των ορεινών, των δύσκολα προσβάσιμων και των αραιοκατοικημένων περιοχών. Επιδιώκεται επίσης, η χρήση ενός ή περισσότερων Ταμείων (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΕΓΤΑΑ, ΕΤΘΑ), ανά χωρική ενότητα εφαρμογής, με χρηματοδοτική βαρύτητα κάθε Ταμείου ανάλογη του περιεχομένου, της περιοχής παρέμβασης και των Θεματικών Στόχων/Προτεραιοτήτων σε κάθε ενιαίο σχέδιο ΤΑΠΤοΚ. Στις παρεμβάσεις στις αγροτικές περιοχές προγραμματίζεται κατ' ελάχιστον 5% των πόρων του ΕΓΤΑΑ, με δυνατότητα παρέμβασης και άλλων Ταμείων.

Η χρηματοδότηση θα γίνει προς ενιαίες Στρατηγικές Τοπικής Ανάπτυξης που θα υποβάλουν ενιαίες Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ), ενώ η επιλογή, έγκριση και χρηματοδότηση των στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης και των τοπικών ομάδων δράσης θα γίνει στο πλαίσιο ανταγωνιστικής διαδικασίας, με κριτήρια που θα αφορούν ενδεικτικά στην καταλληλότητα της τοπικής στρατηγικής, στη συμβολή στην επίτευξη των αποτελεσμάτων του Προγράμματος, και στη διαχειριστική επάρκεια του φορέα.

Οι ΟΤΔ, ως ο βασικός συντελεστής σχεδιασμού της στρατηγικής και υποβολής της σχετικής πρότασης και ακολούθως ως ο φορέας διαχείρισης και υλοποίησης του ενιαίου σχεδίου ΤΑΠΤοΚ, οφείλουν να καλύπτουν τις ανάγκες της περιοχής στην οποία θα υλοποιηθεί το σχέδιο, αποτελούμενες από θεσμοθετημένους φορείς της εν λόγω κοινωνίας. Στις Ομάδες Τοπικής Δράσης, σύμφωνα με τις προβλέψεις για τις εταιρικές σχέσεις (ούτε ο δημόσιος τομέας ούτε καμία ενιαία ομάδα συμφερόντων δεν πρέπει να αντιπροσωπεύει ποσοστό άνω του 49% των δικαιωμάτων ψήφου), θα συμμετέχουν η τοπική αυτοδιοίκηση (Δήμοι, Περιφέρειες, ανάλογα με την εμβέλεια και τους στόχους

της στρατηγικής) συνεργαζόμενη με τους φορείς τόσο του ιδιωτικού τομέα, όσο και των λοιπών οργανώσεων, συνεταιρισμών και ομάδων της περιοχής.

Το επικεφαλής Ταμείο που θα αναλάβει την υποστήριξη των λειτουργικών εξόδων και των εξόδων συντονισμού θα οριστεί με κριτήρια προϋπολογισμού (ποσοστό συμμετοχής του Ταμείου) ή/και άλλα χαρακτηριστικά όπως κατηγορία περιοχής.

3.3. ΟΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΧΩΡΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ - ΟΧΕ

Σύμφωνα με το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020, οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) αποτελούν εργαλείο Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης για την εφαρμογή αναπτυξιακών στρατηγικών συγκεκριμένων περιοχών / Χωρικών Ενοτήτων. Οι περιοχές αυτές, είτε παρουσιάζουν συγκεκριμένα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν με συνολικό τρόπο, είτε διακρίνονται για τις σημαντικές αναπτυξιακές δυνατότητες, οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν και να μεγιστοποιηθούν με βάση ένα ολοκληρωμένο αναπτυξιακό σχέδιο.

Ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας της χωρικής στρατηγικής και του αντίστοιχου σχεδίου υλοποίησης, θα πρέπει να εξασφαλίζεται με τη συμπληρωματικότητα και την συνεκτικότητα των προτεινόμενων δράσεων, καθώς και με την αντιπροσωπευτικότητα του συστήματος διακυβέρνησης.

Στους στόχους της χωρικής στρατηγικής κάθε περιοχής, περιλαμβάνονται:

- ✓ Η βελτίωση της οικονομικής κατάστασης και απασχόλησης.
- ✓ Η με κοινωνικούς όρους βελτίωση της καθημερινής ζωής των πολιτών.
- ✓ Η διατήρηση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, με βάση την αειφόρο προσέγγιση της αναπτυξιακής διαδικασίας.

Οι ΟΧΕ μπορούν να χρηματοδοτηθούν από τα ΕΔΕΤ: ΕΚΤ, ΕΤΠΑ και Ταμείο Συνοχής, μέσω συνδυασμένων επενδύσεων, αναφερόμενες σε δύο τουλάχιστον Άξονες Προτεραιότητας και με συνδυασμό μίας ή περισσότερων συμπληρωματικών Επενδυτικών Προτεραιοτήτων από διαφορετικούς Θεματικούς Στόχους, ενός ή περισσότερων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Όπου κρίνεται απαραίτητο, δράσεις χρηματοδοτούμενες από συγκεκριμένα μέτρα των Ταμείων ΕΓΤΑΑ και ΕΤΘΑ, μπορούν να συμπληρώσουν τις ΟΧΕ.

Σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο των ΕΔΕΤ και βάσει του σχεδιασμού των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, οι ΟΧΕ, διακρίνονται σε:

- i. ΟΧΕ, για Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ) και
- ii. ΟΧΕ, για άλλες χωρικές στρατηγικές.

Η επιλογή του «εργαλείου» των ΟΧΕ στοχεύει στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων στις περιοχές / Χωρικές Ενότητες με ομοιογενή χαρακτηριστικά γνωρίσματα, σε ότι αφορά τις οικονομικές / κοινωνικές ανισότητες που παρουσιάζουν και πλήττονται από την φτώχεια, και απαιτούν παρεμβάσεις ολοκληρωμένου χαρακτήρα. Η έννοια του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των παρεμβάσεων αναφέρεται στην εξασφάλιση των απαραίτητων συνεργιών και την συμπληρωματικότητα των δράσεων, καθώς και τον συνδυασμό / επικέντρωση αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την παραγωγική τους ανασυγκρότηση, την απόκτηση ανταγωνιστικότητας και την καταπολέμηση της ανεργίας.

Με την επιλογή του εργαλείου των ΟΧΕ επιδιώκεται η αντιμετώπιση των ακόλουθων προκλήσεων:

- i. Προώθηση της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας, με τελικό στόχο την επίτευξη απασχόλησης, κοινωνικής συνοχής και διατήρησης των πόρων.
- ii. Παραγωγική ανασύνταξη στις ζώνες εκτεταμένης αποδιάρθρωσης των τοπικών ή περιφερειακών παραγωγικών συστημάτων.
- iii. Εξισορρόπηση των ενδο-περιφερειακών ανισοτήτων και της μονοκεντρικότητας του οικονομικού και κοινωνικού χώρου, κυρίως όσον αφορά:
 - a. Στην καταπολέμηση της ανοργάνωτης αστικής διάχυσης και των παραδοσιακών ανισοτήτων που σχετίζονται με τα ειδικά γεωγραφικά χαρακτηριστικά/ μειονεκτήματα.
 - b. Στην αντιμετώπιση των δημογραφικών προκλήσεων και των ειδικών προκλήσεων σε ειδικές ομάδες πληθυσμού.
 - c. Στην ανάσχεση, στην καταλληλότερη κλίμακα, των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

Οι ΟΧΕ είναι δυνατόν να επεκτείνονται σε μεγαλύτερο αριθμό Θεματικών Στόχων και Επενδυτικών Προτεραιοτήτων, ώστε να καλύπτουν εκείνους τους τύπους δράσεων που η συγκεκριμένη στρατηγική, όπως θα εξειδικευθεί στο πλαίσιο κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος, τεκμηριωμένα θα υποδεικνύει ως αναγκαίους και κατάλληλους.

Τέλος, σύμφωνα με τα περιεχόμενα του ΕΣΠΑ 2014-2020, οι ΟΧΕ αφορούν στις παρακάτω γενικές κατηγορίες περιοχών:

- ☒ Υποπεριφερειακές / αστικές περιοχές, με ειδικά χαρακτηριστικά και προκλήσεις.
- ☒ Δια-περιφερειακές περιοχές, με ομοιογενή χαρακτηριστικά και κοινές προκλήσεις, αλλά και προβλήματα που απαντώνται στις μειονεκτικές γεωγραφικές περιοχές του ελληνικού χώρου. Επιπλέον, ΟΧΕ θα μπορούσαν να εφαρμοστούν στα όρια διασυνοριακών περιοχών.
- ☒ Περιοχές τομεακών παρεμβάσεων και δράσεων που εντάσσονται σε ολοκληρωμένη χωρική στρατηγική/ σχέδιο.
- ☒ Περιοχές που ορίζονται σε ανάλογο Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης.
- ☒ Περιοχές, με χρηματοδότηση από Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα.

3.4. ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Το βασικό κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο, που διέπει την Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη είναι το εξής:

- i. Γενικός Κανονισμός περί καθορισμού κοινών διατάξεων για τα ΕΔΕΤ (1303/2013) και ειδικότερα:
 - Το άρθρο 15 (2) (α) (i) περί του περιεχομένου της Εταιρικής Σχέσης σε ότι αφορά στην ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη Χωρική Ανάπτυξη.
 - Τα άρθρα 32-35 για τη «φιλοσοφία» του σχεδιασμού και την εφαρμογή της ΤΑΠΤοΚ (CLLD).
 - Το άρθρο 36, για τη νομική βάση της χρήσης των ΟΧΕ.
 - Το άρθρο 96 (3) (α, β, γ) σχετικά με το περιεχόμενο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων σε ότι αφορά στην ΤΑΠΤοΚ, στην ΒΑΑ και στις ΟΧΕ αντίστοιχα.
 - Το άρθρο 123 (6) (7) περί του ορισμού Ενδιάμεσου Φορέα, σημαντική παράμετρος στην εφαρμογή των δράσεων της Χωρικής Ανάπτυξης.
 - Το παράρτημα Ι (3.3) σχετικά με την ενθάρρυνση ολοκληρωμένων προσεγγίσεων.
 - Το παράρτημα Ι (6) σχετικά με τις ρυθμίσεις για να αντιμετωπιστούν καίριες εδαφικές προκλήσεις.

- ii. Ο Κανονισμός Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) (1301/2013), ειδικότερα για την Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη και ποιο συγκεκριμένα:
 - Το άρθρο 5 περί επενδυτικών προτεραιοτήτων.
 - Το άρθρο 7 περί βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.
 - Το άρθρο 8 περί καινοτόμων δράσεων στον τομέα της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.
 - Το άρθρο 9 περί δικτύου αστικής ανάπτυξης.
- iii. Ο Κανονισμός Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) (1304/2013) και ειδικότερα το άρθρο 12 που αναφέρεται στις προβλέψεις για αστική ανάπτυξη.
- iv. Ο Κανονισμός Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΕΣ) (1299/2013) και ειδικότερα το άρθρο 2 (3) (β) περί ανταλλαγής εμπειριών στη βιώσιμη αστική ανάπτυξη.

Όσον αφορά στο Εθνικό θεσμικό πλαίσιο, το οποίο συνδέεται άμεσα με τα «εργαλεία» της Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης, ισχύει ο νόμος Ν. 4314/2014 (άρθρο 13) που αναφέρεται στο Σύστημα Διαχείρισης, Ελέγχου και Εφαρμογής.

Παράλληλα, στο Εθνικό θεσμικό πλαίσιο, το οποίο συνδέεται με την Χωρική Ανάπτυξη, τουλάχιστον ως προς τον προσδιορισμό των περιοχών και τις βασικές κατηγορίες παρεμβάσεων που αφορούν σε υποδομές ή / και επιχειρηματική δραστηριότητα, είναι εκείνο περί Χωροταξικού Σχεδιασμού, αλλά και εκείνο που ενσωματώνει στο εθνικό θεσμικό πλαίσιο, Κοινοτικές Οδηγίες για Βιοποικιλότητα και Τοπίο.

4. Η ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 2021-2027

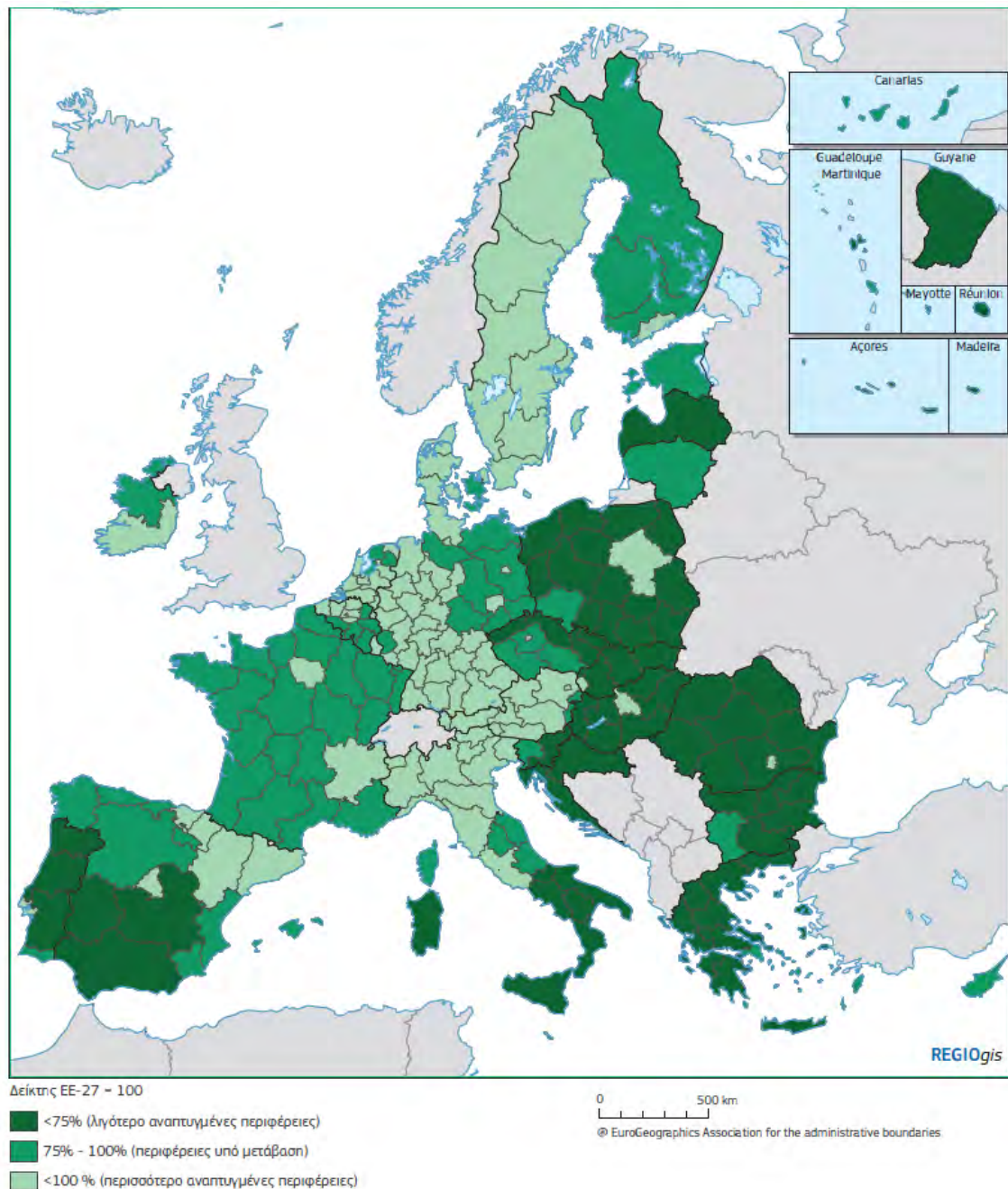
Ο σχεδιασμός για την επόμενη προγραμματική περίοδο βρίσκεται στα αρχικά στάδια, δεδομένου ότι μόλις στα τέλη Μαΐου του 2018 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε τις προτάσεις για τη πολιτική συνοχής της επόμενης Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027 και την αποτελεσματικότερη απορρόφηση του προϋπολογισμού των 373 δις €.

Και την επόμενη Προγραμματική Περίοδο η πολιτική συνοχής θα αφορά στο σύνολο των Ευρωπαϊκών περιφερειών, ενισχύοντας αφενός, τις περιφέρειες της Νότιας και Ανατολικής Ευρώπης που χαρακτηρίζονται από χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης και χαμηλά κατά κεφαλή ΑΕΠ, για να καλύψουν την απόσταση από την υπόλοιπη Ευρώπη επιτυγχάνοντας την επιδιωκόμενη σύγκλιση, κι αφετέρου, τα πλουσιότερα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν τους θύλακες φτώχειας στην επικράτειά τους. Οι περιφέρειες που βρίσκονται στο στάδιο της μετάβασης και χωροθετούνται σε όλη την Ευρώπη, θα εξακολουθήσουν να επωφελούνται από τη βοήθεια της ΕΕ. Οι περιφερειακοί συντελεστές συγχρηματοδότησης θα αυξηθούν και η συνεισφορά της ΕΕ θα καθοριστεί σε μέγιστο όριο 40%-70%.

Από τους 11 Θεματικούς Στόχους της τρέχουσας Προγραμματικής Περιόδου, η νέα πολιτική συνοχής θα εστιάσει τους πόρους της σε Στόχους Πολιτικής, στους οποίους η ΕΕ μπορεί να επιτύχει τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα:

- i. *Μια πιο έξυπνη Ευρώπη*, μέσω της καινοτομίας, της ψηφιοποίησης, της οικονομικής μεταρρύθμισης και της υποστήριξης μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.
- ii. *Μια πιο πράσινη Ευρώπη*, με χαμηλές εκπομπές άνθρακα, για την εφαρμογή της Συμφωνίας του Παρισιού και την επένδυση στην ενεργειακή μετάβαση, στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.
- iii. *Μια πιο συνδεδεμένη Ευρώπη*, με στρατηγικές μεταφορές και ψηφιακά δίκτυα.
- iv. *Μια πιο κοινωνική Ευρώπη*, επιτυγχάνοντας αποτελέσματα στον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων και υποστηρίζοντας την ποιοτική απασχόληση, την εκπαίδευση, τις δεξιότητες, την κοινωνική ένταξη και την ισότιμη πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη.
- v. *Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες*, υποστηρίζοντας τοπικές στρατηγικές ανάπτυξης και βιώσιμη αστική ανάπτυξη σε όλη την ΕΕ.

Σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής, η πλειονότητα των επενδύσεων του ΕΤΠΑ και του Ταμείου Συνοχής, θα κατευθυνθούν προς τις πρώτες δύο προτεραιότητες. Ανάλογα με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, τα κράτη μέλη θα πρέπει να επενδύουν από 65% έως 85% των κονδυλίων τους στο πλαίσιο των δύο ταμείων σε αυτές τις προτεραιότητες.

Σχήμα 4.1: Μέσος όρος κατά κεφαλήν ΑΕΠ (ΜΑΔ) ανά Περιφέρεια NUTS 2, για την περίοδο 2014-2016 (πηγή DG REGIO, REGIO GIS).

Το πλαίσιο της πολιτικής συνοχής για την περίοδο 2021-2027 ενισχύει την τοπική διάσταση, στηρίζοντας την εκπόνηση αναπτυξιακών στρατηγικών τοπικής εμβέλειας από αστικές, τοπικές ή άλλες περιφερειακές αρχές, οι οποίες πλέον θα πρέπει να αναλάβουν την ευθύνη της επιλογής των έργων που χρηματοδοτεί η ΕΕ ή να συμμετέχουν στη διαδικασία επιλογής, υιοθετώντας ουσιαστικά το μοντέλο που εφαρμόζεται κατά την τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο. Σύμφωνα με τα πρώτα κείμενα που έχουν τεθεί σε διαβούλευση με τα Κράτη Μέλη, το νέο πλαίσιο στηρίζει επίσης τη συνέχιση της προσέγγισης «Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων», δηλαδή τον σχεδιασμό στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης από ομάδες στις οποίες συμμετέχουν οι τοπικές αρχές, η κοινωνία των πολιτών και επιχειρηματικοί εταίροι.

Παράλληλα, αναγνωρίζεται ότι πόλεις είναι μηχανισμοί παραγωγής ανάπτυξης και καινοτομίας, αλλά ταυτόχρονα καλούνται να αντιμετωπίσουν προκλήσεις, όπως η ατμοσφαιρική ρύπανση, η ανεργία, ο κοινωνικός αποκλεισμός και οι δημογραφικοί δείκτες. Για το λόγο αυτό το 6% των διαθέσιμων πόρων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης θα κατευθυνθεί για επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.

Επιπλέον, στο πλαίσιο της επόμενης Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027, θα δημιουργηθεί η Ευρωπαϊκή Αστική Πρωτοβουλία, ως συνέχεια της Πρωτοβουλίας Αστικές Καινοτόμες Δράσεις (Urban Innovative Actions) που εφαρμόζεται σήμερα στο σύνολο της ΕΕ, δημιουργώντας μία νέα συνεκτική προσέγγιση για τις πόλεις. Πρόκειται ουσιαστικά για ένα νέο εργαλείο συνεργασίας μεταξύ των αστικών περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που θα ενισχύει δράσεις καινοτομίας και δημιουργίας ικανοτήτων σε όλες τις προτεραιότητες της Αστικής Ατζέντας της ΕΕ, όπως μεταξύ άλλων, η ένταξη των μεταναστών, η κοινωνική κατοικίας, η ποιότητα του αέρα, η αστική φτώχεια, η ενεργειακή και η ψηφιακή μετάβαση και η προσαρμογή των δεξιοτήτων στις τοπικές ανάγκες.

5. Η ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΟ ΠΕΠ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ 2014-2020

Στο εγκεκριμένο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Δεκέμβριο του 2014 ΠΕΠ Θεσσαλίας για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, κι ειδικότερα στο κεφάλαιο 4, γίνεται σαφή αναφορά στην ολοκληρωμένη προσέγγιση στην εδαφική ανάπτυξη.

Οι παρατηρούμενες διαφοροποιήσεις στις διαφορετικές χωρικές ενότητες της Περιφέρειας Θεσσαλίας, οφείλονται στα φυσικό-γεωγραφικά χαρακτηριστικά, στην πληθυσμιακή πόλωση, στο κατά κεφαλή ΑΕΠ, στις παραγωγικές δραστηριότητες, καθώς και στην προσπελασιμότητα.

Λαμβάνοντας υπόψη τους παραπάνω παράγοντες που προκαλούν τις ενδοπεριφερειακές ανισότητες, καθώς επίσης και την εμπειρία από την υλοποίηση των προηγούμενων ΠΕΠ, προκύπτει ότι ο χωρικός αδιαφοροποίητος σχεδιασμός του ΠΕΠ δεν θα διευκόλυνε την άρση των ανισοτήτων & θα δυσκόλευε την κινητοποίηση του ενδογενούς δυναμικού για την αντιμετώπιση τους, καθώς επίσης και τη συμβολή στην επίτευξη των στόχων της συνολικής στρατηγικής «ΕΥΡΩΠΗ 2020».

Για το λόγο αυτό κρίθηκε σκόπιμη η εφαρμογή προγραμμάτων χωρικής ανάπτυξης σε υποπεριοχές της Θεσσαλίας που αντιμετωπίζουν οικονομικές, κοινωνικές, περιβαλλοντικές, δημογραφικές & φυσικές προκλήσεις για άρση των διαφοροποιήσεων που καταγράφονται στην Θεσσαλία (ΠΕΠ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ, 2014: 284).

Σε σχέση με τους ειδικούς στόχους του ΠΕΠ, η εφαρμογή της χωρικής προσέγγισης σε χωρικές υποενότητες της Θεσσαλίας, αναμένεται να συμβάλλει στους εξής:

- ☑ Βελτίωση ποιότητας ζωής/απασχολησιμότητας σε περιοχές χαμηλής ανάπτυξης.
- ☑ Βελτίωση των προοπτικών αναζωογόνησης/ανάπτυξης περιοχών της Περιφέρειας με προβλήματα, στον επιχειρηματικό/κοινωνικό ιστό τους.
- ☑ Αύξηση της λειτουργικότητας/ελκυστικότητας των αστικών κέντρων.
- ☑ Βελτίωση της ελκυστικότητας των πολιτιστικών & φυσικών πόρων της Περιφέρειας.

Παράλληλα, αναμένεται να επιφέρει τα παρακάτω κύρια αποτελέσματα:

- ☑ Πρόληψη/αντιμετώπιση της φτώχειας του κοινωνικού αποκλεισμού, δημιουργία συνθηκών απασχόλησης/εισοδήματος.
- ☑ Βελτίωση επιπέδου ανάπτυξης μικροπεριοχών της Περιφέρειας.

- ☒ Βελτίωση συνθηκών διαβίωσης/ποιότητας ζωής αστικού πληθυσμού / ενίσχυση ελκυστικότητας αστικών κέντρων.
- ☒ Προστασία/ανάδειξη φυσικής/πολιτιστικής κληρονομιάς, αύξηση αριθμού επισκεπτών.

5.1. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας έχει αστικό πληθυσμό που υπερβαίνει το 55% του συνολικού πληθυσμού της, συγκεντρωμένο κατά κύριο λόγο σε τέσσερα αστικά κέντρα, πρωτεύουσες των αντίστοιχων Περιφερειακών Ενοτήτων της (Βόλος, Καρδίτσα, Λάρισα, Τρίκαλα). Αναφορικά με τον ρόλο τους η Λάρισα, πρωτεύουσα της Περιφέρειας διαδραματίζει υπερτοπικό ρόλο σε επίπεδο Περιφέρειας ενώ αναφορικά με τον πληθυσμό τους δύο από αυτά, η Λάρισα και ο Βόλος έχουν «λειτουργική αστική περιοχή» με πληθυσμό άνω των 70.000 κατοίκων, ενώ τα Τρίκαλα και η Καρδίτσα η διαθέτουν «λειτουργικά αστική περιοχή», με πληθυσμό άνω των 40.000 κατοίκων.

Στο αρχικά εγκεκριμένο ΠΕΠ Θεσσαλίας 2014-2020 με Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) καλύπτονταν η Λάρισα και ο Βόλος, με κύριους στόχους την αντιμετώπιση οικονομικών, περιβαλλοντικών, δημογραφικών προκλήσεων καθώς και προκλήσεων κλιματικής αλλαγής και λειτουργικής οργάνωσης τους. Ακολουθώντας τον αρχικό σχεδιασμό, η ΕΥΔ του ΠΕΠ Θεσσαλίας τον Αύγουστο του 2016 προχώρησε στη δημοσίευση πρόσκλησης για την υποβολή προτάσεων ΣΒΑΑ, με συνολικό διαθέσιμο προϋπολογισμό 25,98 εκατ. € (19,88 εκατ. € ΕΤΠΑ και 6,10 εκατ. € ΕΚΤ), που απευθυνόταν στις αστικές αρχές των Δήμων Βόλου και Λαρισαίων.

Τον Νοέμβριο του 2017, η Επιτροπή Παρακολούθησης του ΠΕΠ κατά την 3^η συνεδρίασή της αναγνώρισε την αναγκαιότητα και τα οφέλη που θα προκύψουν από την ύπαρξη Στρατηγικών ΒΑΑ, τόσο στην πόλη των Τρικάλων, όσο και στην αντίστοιχη της Καρδίτσας, κρίνοντας παράλληλα ότι η ΟΧΕ είναι ένα ικανό εργαλείο εφαρμογής. Σύμφωνα με την απόφαση της Επιτροπής, βασική στόχευση των ΣΒΑΑ, είναι η στήριξη της απασχόλησης και επιχειρηματικότητας, της κοινωνικής συνοχής και της καταπολέμησης της φτώχειας, καθώς και η περιβαλλοντική αναβάθμιση στις πόλεις, με στήριξη της εργασίας, του εισοδήματος και της βελτίωσης όρων διαβίωσης των πολιτών, καθώς και λειτουργούν εκ του ρόλου τους ως «κέντρα» διοικητικά και επιχειρηματικά στην περιοχή της Δυτικής Θεσσαλίας (ΕΥΔ ΠΕΠ Θεσσαλίας, 2017: 2). Τον Απρίλιο του 2017 η ΕΥΔ, προχώρησε στην δημοσίευση και 2^{ης} πρόσκλησης για

την υποβολή ΣΒΑΑ, προς τις αστικές αρχές των Δήμων Καρδίτσας και Τρικκαίων, συνολικού διαθέσιμου προϋπολογισμού 15,00 εκατ. €, εκ των οποίων τα 13,00 εκατ. € αφορούσαν Δράσεις ΕΤΠΑ και τα 2,00 εκατ. € Δράσεις ΕΚΤ.

Και στις τέσσερις υποπεριοχές της Περιφέρειας η ΒΑΑ θα εφαρμοσθεί μέσω Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης. Η επιλογή, έγκριση και χρηματοδότηση των ΣΒΑΑ έγινε με κριτήρια που αφορούσαν την καταλληλότητα της στρατηγικής, την συμβολή στην επίτευξη των αποτελεσμάτων του Προγράμματος και στην διαχειριστική ικανότητα, τεχνική ετοιμότητα και ικανότητα μόχλευσης πόρων του φορέα. Η διαδικασία είναι κάτω από την διαχειριστική ευθύνη της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης. Οι αστικές αρχές που υπέβαλλαν τις προτεινόμενες στρατηγικές είναι αρμόδιες τουλάχιστον για την επιλογή των επιμέρους δράσεων / έργων.

Οι Θεματικοί Στόχοι του ΠΕΠ Θεσσαλίας που αφορούν στην ΒΑΑ είναι οι:

- ✓ «Προώθηση της βιώσιμης απασχόλησης υψηλής ποιότητας & υποστήριξης της κινητικότητας των εργαζομένων»,
- ✓ «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης & καταπολέμηση της φτώχειας & των διακρίσεων»,
- ✓ «Στήριξη της μετάβασης προς μία οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα»,
- ✓ «Διατήρηση & προστασία του περιβάλλοντος & προαγωγή της αποδοτικής χρήσης των πόρων».

5.2. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΧΩΡΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Το εργαλείο της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) θα αξιοποιηθεί από την εφαρμογή Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης και σε περιοχές με ομοιογενή χαρακτηριστικά, κοινά προβλήματα, καθώς και ομοειδείς δυνατότητες ανάπτυξης με στόχους την δημιουργία κινητήρων ανάπτυξης της Περιφέρειας και την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων πολυτομεακού χαρακτήρα, με την μέγιστη δυνατή αποδοτικότητα των διαθέσιμων δημόσιων πόρων σε χωρικό επίπεδο.

Στο πλαίσιο του ΠΕΠ Θεσσαλίας, ΟΧΕ προτείνεται στην περιοχή των Νησιών των Βορείων Σποράδων (Σκιάθος, Σκόπελος & Αλόνησος). Οι περιοχές αυτές αντιστοιχούν σε μικρό μέρος της έκτασης & του πληθυσμού της Περιφέρειας αλλά το ειδικό τους βάρος, με αιχμή τον Τουρισμό, είναι σημαντικό, με κύριο χαρακτηριστικό τον εποχικό καλοκαιρινό τουρισμό (μαζικός στην Σκιάθο, μέτριας μαζικότητας στη

Σκόπελο, ήπιος στην Αλόννησο). Συγκεντρώνουν επίσης αξιόλογες παραγωγικές δυνατότητες, κυρίως στους τομείς της γεωργίας & της αλιείας. Με την εφαρμογή ολοκληρωμένης στρατηγικής στην υπόψη περιοχή η οποία θα συσχετίσει δράσεις προστασίας του περιβάλλοντος & ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας με βελτίωσης της προσπελασιμότητας & της ποιότητας ζωής των κατοίκων αναμένεται να στηρίξει τα Νησιά των Βορείων Σποράδων ώστε να αποτελέσουν κινητήρες ανάπτυξης της Περιφέρειας.

Επίσης, ΟΧΕ προτείνεται για μία διαδρομή πολιτισμού – τουρισμού στη Θεσσαλία, με θεματικό αντικείμενο την αξιοποίηση της πολιτιστικής ή και φυσικής κληρονομιάς, προκειμένου να αποτελέσει μοχλό ανάπτυξης τόσο για τις ίδιες τις περιοχές που θα αφορά, όσο & για ολόκληρη την Περιφέρεια. Η διαδρομή καλύπτει τα σημαντικότερα αναγνωρισμένα μνημεία της Θεσσαλίας και εκτείνεται χωρικά από την περιοχή της Δυτικής Θεσσαλίας (Τρίκαλα – Μετέωρα) ως την Ανατολική (Μαγνησία). Το αναμενόμενο αποτέλεσμα είναι η δημιουργία πολλαπλασιαστικού οφέλους και επιδράσεων τόσο εντός της συγκεκριμένης ζώνης της ΟΧΕ όσο και ευρύτερα αυτής, συνδέοντας άμεσα τις δυτικές περιοχές με τις ανατολικές δρώντας συνεργατικά και αναπτυξιακά.

Αντίστοιχα, εργαλείο ΟΧΕ διερευνάται & για άλλες περιοχές της Θεσσαλίας, εμβληματικού χαρακτήρα & διεθνούς εμβέλειας όπως επί παραδείγματι η περιοχή Ολύμπου. Στο πλαίσιο ανάδειξής της θα επιτευχθεί & η αύξηση της επιχειρηματικότητας αλλά & της απασχόλησης των κατοίκων.

Έως και σήμερα η ΕΥΔ του ΠΕΠ Θεσσαλίας, έχει προχωρήσει στην έκδοση πρόσκλησης (Ιούλιος 2018) προϋπολογισμού 7,00 εκατ. €, που αφορά στη χρηματοδότηση παρεμβάσεων για την προστασία, αποκατάσταση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της Περιφέρειας, με σκοπό την συμβολή της στην τουριστική ανάπτυξη των περιοχών που εντάσσονται στην Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (ΟΧΕ) της διαδρομής Πολιτισμού – Τουρισμού που περιλαμβάνεται στο εγκεκριμένο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Θεσσαλίας (ΠΕΠΘ). Τα Μνημεία που αφορά η πρόσκληση είναι τα 2 Αρχαία Θέατρα Λάρισας, το Αρχαίο Θέατρο Δημητριάδος, το Αρχαίο Θέατρο Φθιωτίδων Θηβών, ο νεολιθικός οικισμός Σέσκλου, ο νεολιθικός οικισμός Διμηνίου και το Σπήλαιο της Θεόπετρας.

Παράλληλα, στο πλαίσιο του εργαλείου της ΟΧΕ και για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή του, έχουν προκηρυχτεί από την ΕΥΔ τα έργα της «Εκπόνησης Επιχειρησιακού Σχεδίου Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης Διαδρομής Πολιτισμού Τουρισμού στη Θεσσαλία», προϋπολογισμού 49,6 χιλ. € και της «Εκπόνηση Επιχειρησιακού Σχεδίου Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης Νήσων Βορείων Σποράδων στη Θεσσαλία», προϋπολογισμού 49,6 χιλ. €.

5.3. ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΠΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Στο πλαίσιο εφαρμογή του ΠΕΠ Θεσσαλίας 2014-2020, το εργαλείο της Τοπικής ανάπτυξης με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ), έχει επιλεγεί για να ενισχυθεί το τοπικό δυναμικό, ώστε να μπορέσει να αντιμετωπίσει αποτελεσματικότερα τις προκλήσεις στον κοινωνικό – οικονομικό τομέα, μέσω εστιασμένων στρατηγικών που:

- ☒ θα υποστηρίξουν τις δυνατότητες ενδογενούς ανάπτυξης,
- ☒ θα ενισχύσουν την καλλιέργεια ικανοτήτων σε τοπικό επίπεδο &
- ☒ θα προωθήσουν τη συμπλήρωση & την διαφοροποίηση της τοπικής οικονομικής δραστηριότητας.

Κατά την εφαρμογή των ΤΑΠΤοΚ θα χρηματοδοτηθούν Ενιαίες Στρατηγικές Τοπικής Ανάπτυξης που θα υποβάλουν Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ). Τόσο οι Στρατηγικές όσο & οι Ομάδες Δράσης θα επιλεγούν, εγκριθούν & χρηματοδοτηθούν μέσω ανταγωνιστικής διαδικασίας με κριτήρια την καταλληλότητα της τοπικής στρατηγικής, την συμβολή στην επίτευξη των αποτελεσμάτων του Προγράμματος, τη διαχειριστική ικανότητα & την τεχνική ετοιμότητα.

Οι ΤΑΠΤοΚ που θα επιλεγούν για χρηματοδότηση θα αφορούν στον θεματικό στόχο «Πρώθηση της κοινωνικής ένταξης & καταπολέμηση της φτώχειας & των διακρίσεων» και με την υλοποίηση τους αναμένεται να συμβάλλουν στην επίτευξη του Εθνικού Στόχου που αφορά στην μείωση του αριθμού των ατόμων σε κατάσταση ή σε κίνδυνο φτώχειας ή αποκλεισμού στο πλαίσιο των Στόχων της «Ευρώπης 2020».

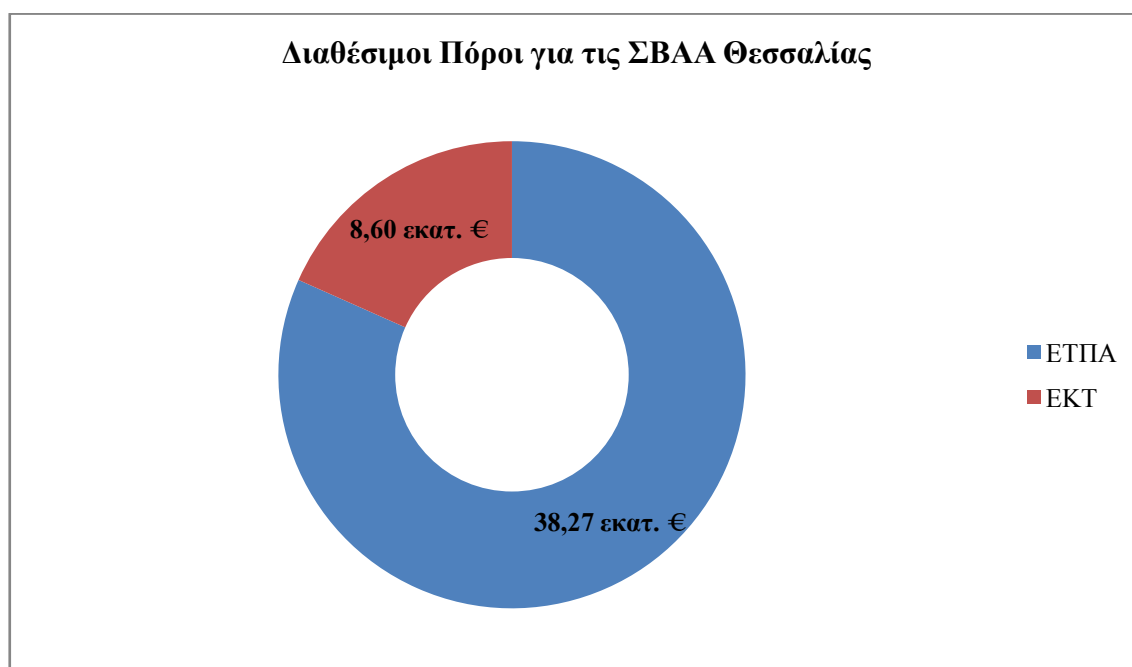
Οι ΤΑΠΤοΚ του ΠΕΠ Θεσσαλίας 2014-2020 θα λειτουργήσουν σε συνέργεια και συμπληρωματικότητα με τις αντίστοιχες του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο ΣΕΣ. Ειδικότερα, κατά τη διαδικασία αξιολόγησης των τοπικών στρατηγικών που είχαν υποβληθεί στο πλαίσιο του ΠΑΑ, οι 4 ΟΤΔ που δραστηριοποιούνται στην Περιφέρεια Θεσσαλίας είχαν υποβάλει τις στρατηγικές για

τις περιοχές παρέμβασής τους και οι οποίες αξιολογήθηκαν θετικά. Η δημόσια δαπάνη των Ενιαίων Στρατηγικών Τοπικής Ανάπτυξης, ανά ΟΤΔ έχει ως εξής:

- Αναπτυξιακή Εταιρεία Νομού Λάρισας (Α.Ε.ΝΟ.Λ. Α.Ε.): 8,10 εκατ. € ΕΓΤΑΑ.
- Αναπτυξιακή Καρδίτσας Α.Ε. (ΑΝ.ΚΑ. Α.Ε.): 6,30 εκατ. € (ΕΓΤΑΑ).
- Εταιρεία Ανάπτυξης Πηλίου (Ε.Α.Π. Α.Ε.): 8,95 εκατ. € (7,05 εκατ. € ΕΓΤΑΑ και 1,90 εκατ. € ΕΤΘΑ).
- Αναπτυξιακή Τρικάλων Α.Ε. (ΚΕΝΑΚΑΠ Α.Ε.): 5,05 εκατ. € (ΕΓΤΑΑ).

6. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Όπως ήδη έχει αναφερθεί και σε προηγούμενη ενότητα, η ΕΥΔ του ΠΕΠ Θεσσαλίας 2014-2020 με τις 2 προσκλήσεις της (3175//19.08.2016 και 937//04.04.2018), κάλεσε τους Δήμους Βόλου, Καρδίτσας, Λαρισαίων και Τρικκαίων (Αστικές Αρχές), να υποβάλλουν προτάσεις Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ), με εφαρμογή του εργαλείου των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ), σύμφωνα με τα αναφερόμενα στη ενότητα 4.2 «Ολοκληρωμένες δράσεις για Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη» του ΠΕΠ (ΠΕΠ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ, 2014: 284). Η διαθέσιμη δημόσια και για τις 4 Αστικές Αρχές, ανέρχεται στα 46,87 εκατ €, εκ των οποίων τα 38,27 εκατ. € αντιστοιχούν σε πόρους του ΕΤΠΑ και τα 8,60 εκατ. € σε πόρους του ΕΚΤ.

Σχήμα 6.1: Κατανομή διαθέσιμων πόρων για τις ΣΒΑΑ της Περιφέρειας Θεσσαλίας, κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020 ανά ΕΔΕΤ (ίδια επεξεργασία, δεδομένα από www.thessalia-espa.gr).

Σύμφωνα με τα όσα αναφέρονται στις προσκλήσεις που έχουν δημοσιευθεί από την ΕΥΔ, οι ΣΒΑΑ πρέπει:

- ☒ Να βασίζονται στις πραγματικές αναπτυξιακές ανάγκες και δυνατότητες των περιοχών παρέμβασης (ΠΠ), βάσει μιας αξιόπιστης ανάλυσης αναφορικά με τις 5 προκλήσεις του άρθρου 7 του καν. 1301/13 στην οποία θα προσδιορίζονται οι

προκλήσεις, τα δυνατά σημεία, οι αδυναμίες και οι ευκαιρίες των ΠΠ (και σε σχέση με την ευρύτερη περιοχή).

Σχήμα 6.2: Οι ΣΒΑΑ των Αστικών Αρχών της Περιφέρειας Θεσσαλίας.

- ☑ Να περιλαμβάνουν συγκεκριμένο Σχέδιο Δράσης, αποτελούμενο από συμπληρωματικές και συνεκτικές δράσεις, κατάλληλες για την επίτευξη μακροχρόνιας βελτίωσης δύο τουλάχιστον από τις κοινωνικές, οικονομικές, περιβαλλοντικές, κλιματικές και δημογραφικές συνθήκες των ΠΠ.

- ☑ Να συμβάλουν στην ικανοποίηση των ειδικών στόχων του ΠΕΠ και ως εκ τούτου στην εκπλήρωση των δεικτών, οι οποίοι έχουν προσδιοριστεί στο επίπεδο κάθε μιας από τις επενδυτικές προτεραιότητες.
- ☑ Να είναι ρεαλιστικές ως προς τον προϋπολογισμό και το χρονοδιάγραμμα των προτεινόμενων δράσεων, την καταλληλότητα των δυνητικών δικαιούχων αναφορικά με την υλοποίηση των δράσεων και την ικανότητα ανάληψης από τις Αστικές Αρχές αρμοδιοτήτων Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης (ΕΦΔ).
- ☑ Να περιγράφουν με σαφήνεια τους τρόπους συμμετοχής των κατοίκων των περιοχών αναφοράς, των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων, των δυνητικών δικαιούχων και τυχόν λοιπών αρμοδίων φορέων τόσο στη φάση του σχεδιασμού όσο και στη φάση της εφαρμογής των ΣΒΑΑ.

Στον πίνακα 6.1 που ακολουθεί, αποτυπώνεται συνοπτικά η κατανομή των διαθέσιμων πόρων ανά Επενδυτική Προτεραιότητα και Κατηγορία Παρέμβασης, για το σύνολο των Περιοχών Παρέμβασης της Θεσσαλίας.

Θ.Σ.	Ε.Π.	Κατηγορία Παρέμβασης	ΕΔΕΤ	Δ.Δ.
Άξονας 2α: Ανάπτυξη και αξιοποίηση ικανοτήτων ανθρώπινου δυναμικού – ενεργός κοινωνική ενσωμάτωση				
8	8iii	104. Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των καινοτομικών πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων	EKT	2.300.000,00 €
	8v	106. Προσαρμογή των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στις αλλαγές	EKT	
9	9i	109. Ενεργητική ένταξη, μεταξύ άλλων και με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής και της βελτίωσης της απασχολησιμότητας.	EKT	6.300.000,00 €
	9ii	110. Κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομ	EKT	
	9iii	111. Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών.	EKT	
	9iv	112. Ενίσχυση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας.	EKT	
	9v	113. Προώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής ενσωμάτωσης σε κοινωνικές επιχειρήσεις και την κοινωνική και αλληλέγγυο οικονομία ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόληση.	EKT	
Σύνολο Άξονα 2α				8.600.000,00 €

Θ.Σ.	Ε.Π.	Κατηγορία Παρέμβασης	ΕΔΕΤ	Δ.Δ.
Άξονας 2β: Ανάπτυξη και αξιοποίηση ικανοτήτων ανθρώπινου δυναμικού – ενεργός κοινωνική ενσωμάτωση				
9	9α	055. Άλλες κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη.	ΕΤΠΑ	5.575.000,00 €
	9β	055. Άλλες κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη.	ΕΤΠΑ	
	9γ	073. Υποστήριξη σε κοινωνικές επιχειρήσεις (ΜΜΕ).	ΕΤΠΑ	
Σύνολο Άξονα 2β				5.575.000,00 €
Άξονας 3: Προστασία του περιβάλλοντος – Μετάβαση σε μία οικονομία φιλική στο περιβάλλον				
4	4ε	013. Ενεργειακή απόδοση με ανακαίνιση της δημόσιας υποδομής, έργα επίδειξης & υποστηρικτικά μέτρα.	ΕΤΠΑ	5.945.000,00 €
	4ε	043. Υποδομή για καθαρές αστικές μεταφορές & προώθηση τους (συμπεριλαμβανομένου του εξοπλισμού & του τροχαίου υλικού).	ΕΤΠΑ	
6	6ε	013. Ενεργειακή απόδοση με ανακαίνιση της δημόσιας υποδομής, έργα επίδειξης & υποστηρικτικά μέτρα.	ΕΤΠΑ	26.753.000,00 €
	6ε	023. Περιβαλλοντικά μέτρα που στοχεύουν στη μείωση και/ή την αποφυγή εκπομπών αερίου θερμοκηπίου (συμπεριλαμβανομένης της επεξεργασίας και αποθήκευσης του μεθανίου και κομποστοποίησης).	ΕΤΠΑ	
	6ε	034. Άλλοι ανακατασκευασμένοι ή βελτιωμένοι δρόμοι (αυτοκινητόδρομοι, εθνικοί, περιφερειακοί ή τοπικοί).	ΕΤΠΑ	
	6ε	083. Μέτρα για την ποιότητα του αέρα.	ΕΤΠΑ	
	6ε	090. Ποδηλατόδρομοι και μονοπάτια.	ΕΤΠΑ	
	6ε	094. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή στοιχείων δημόσιας πολιτιστικής κληρονομιάς.	ΕΤΠΑ	
Σύνολο Άξονα 3				32.698.000,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΠΟΡΩΝ				46.873.000,00 €

Πίνακας 6.1: Κατανομή διαθέσιμων πόρων για τις ΣΒΑΑ της Περιφέρειας Θεσσαλίας, ανά Επενδυτική Προτεραιότητα και Κατηγορία Παρέμβασης (ίδια επεξεργασία, δεδομένα από www.thessalia-esp.gr).

Κατά την ημερομηνία συγγραφής της παρούσας συγκριτικής αξιολόγησης των ΣΒΑΑ των Αστικών Αρχών της Περιφέρειας Θεσσαλίας, έχουν εγκριθεί, ενταχθεί και υλοποιούνται οι ΣΒΑΑ των Δήμων Βόλου και Λαρισαίων, ενώ είναι σε εξέλιξη οι ΣΒΑΑ των Δήμων Καρδίτσας και Τρικάλων, που αναμένεται να ολοκληρωθεί τον Οκτώβρη του 2018. Συνεπώς, στην ανάλυση που ακολουθεί, τόσο οι δράσεις, όσο και οι προϋπολογισμοί τους που αναφέρονται στις περιπτώσεις των ΣΒΑΑ Καρδίτσας και Τρικκαίων, δεν είναι οι οριστικά ενταγμένες, δεδομένου ότι ενδέχεται να τροποποιηθούν από την ΕΥΔ.

6.1. Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Μια Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης πρέπει να εφαρμοστεί σε μια συγκεκριμένη Περιοχή Παρέμβασης που να συνιστά μια συνεκτική αστική χωρική ενότητα, βάσει των χαρακτηριστικών και ιδιαιτεροτήτων της.

Σύμφωνα με το διαχειριστικό και κανονιστικό πλαίσιο σχεδιασμού και υλοποίησης των ΣΒΑΑ, η επιλογή της περιοχής παρέμβασης είναι αποκλειστική ευθύνη της Αστικής Αρχής. Σε κάθε περίπτωση όμως θα πρέπει να πληρούνται οι όροι και οι προϋποθέσεις των συνθηκών της επιλεξιμότητας (κοινωνικές, οικονομικές, περιβαλλοντικές, κλιματικές και δημογραφικές), σύμφωνα με το Άρθρο 7 του Κανονισμού 1301/13.

Στις περιπτώσεις των 4 αστικών κέντρων της Περιφέρειας Θεσσαλίας κι όσον αφορά στην επιλογή της περιοχής παρέμβασης της ΣΒΑΑ, παρατηρούμε τα εξής:

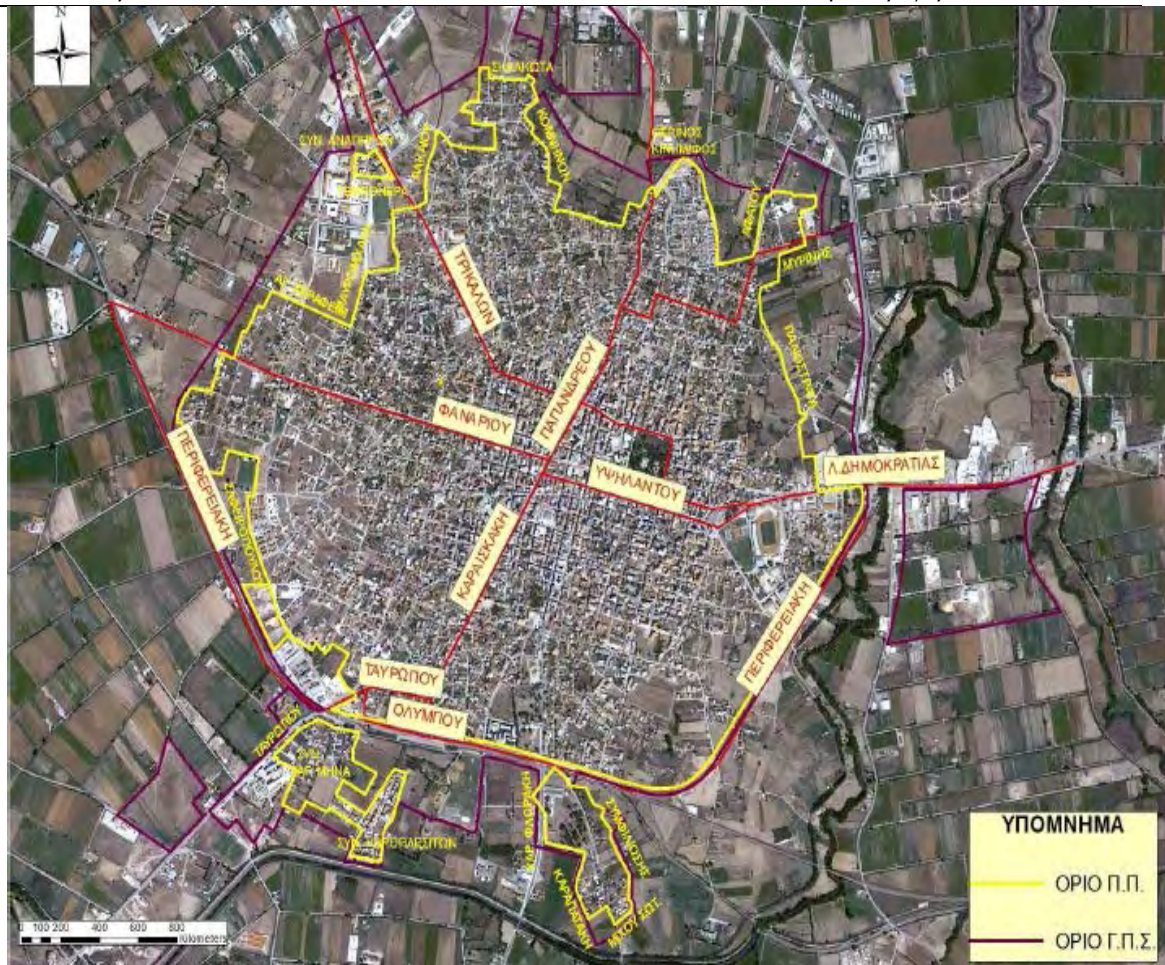
- Η Αστική Αρχή του Βόλου, επέλεξε ως περιοχή παρέμβασης τμήμα του αστικού ιστού της. Αναλυτικότερα, η περιοχή παρέμβασης εκτείνεται από τη δυτική είσοδο της πόλης, περιλαμβάνει τμήμα της περιοχής Νεάπολης, τμήμα της περιοχής των Αγίων Αναργύρων, την περιοχή των Παλαιών, εκτείνεται βόρεια προς το κέντρο της Νέας Ιωνίας, της περιοχής των προσφυγικών, φτάνει μέχρι τις αθλητικές εγκαταστάσεις της οδού Δοξοπούλου, με το πολιτιστικό άλσος και ως την όχθη του Κραυσίδωνα. Επίσης περιλαμβάνει την περιοχή μεταξύ του σιδηροδρομικού σταθμού – πλατείας Ρήγα Φεραίου και το κέντρο του Βόλου, έως την οδό Κασσαβέτη και από την οδό Ρήγα Φεραίου, μέχρι το παραλιακό μέτωπο. Καταλαμβάνει επίσης το παραλιακό μέτωπο μέχρι τον Άναυρο, καθώς και τμήμα του Πεδίου του Άρεως (Δήμος Βόλου, 2017: 20).
- Η Αστική Αρχή της Λάρισας, επέλεξε τμήματα της αστικής της περιοχής, δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα τόσο στο κέντρο της πόλης, όσο και στην πλέον υποβαθμισμένη περιοχή, πλησίον του κέντρου που βρίσκεται στη συνοικία της Νέας Σμύρνης. Ειδικότερα, η περιοχή παρέμβασης περιλαμβάνει τον ευρύτερο κεντρικό τομέα της πόλης καθώς και συνοικίες της. Στην περιοχή παρέμβασης συμπεριλαμβάνονται οι κεντρικές συνοικίες της πόλης Αγίου Αχίλλειου, Αγίου Νικολάου, Αγίου Κωνσταντίνου, Αγίων Σαράντα, όπου βρίσκεται το εμπορικό και διοικητικό κέντρο της πόλης και μεγάλο μέρος του πληθυσμού της, καθώς και οι συνοικίες του Σταθμού και της Νέας Σμύρνης.

- Αντίθετα, οι Αστικές Αρχές της Καρδίτσας και των Τρικάλων, ως περιοχή παρέμβασης επέλεξαν το σύνολο του αστικού της ιστού, χωρίς να περιορίζουν την περιοχή εφαρμογής της ΣΒΑΑ σε μικρότερες αστικές υποενότητες.

Σχήμα 6.1.1: Η περιοχή παρέμβασης της ΣΒΑΑ του Δήμου Βόλου (κόκκινη γραμμή) και η χωροθέτησή της σε σχέση με την αστική περιοχή (μπλε γραμμή) (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμου Βόλου).

Οι χρήσεις γης στις περιοχές παρέμβασης που έχουν επιλεγεί, παρουσιάζουν σχετική διάχυση, με την κατοικία να συνυπάρχει με τις χρήσεις εμπορίου, υπηρεσιών αλλά και αναψυχής.

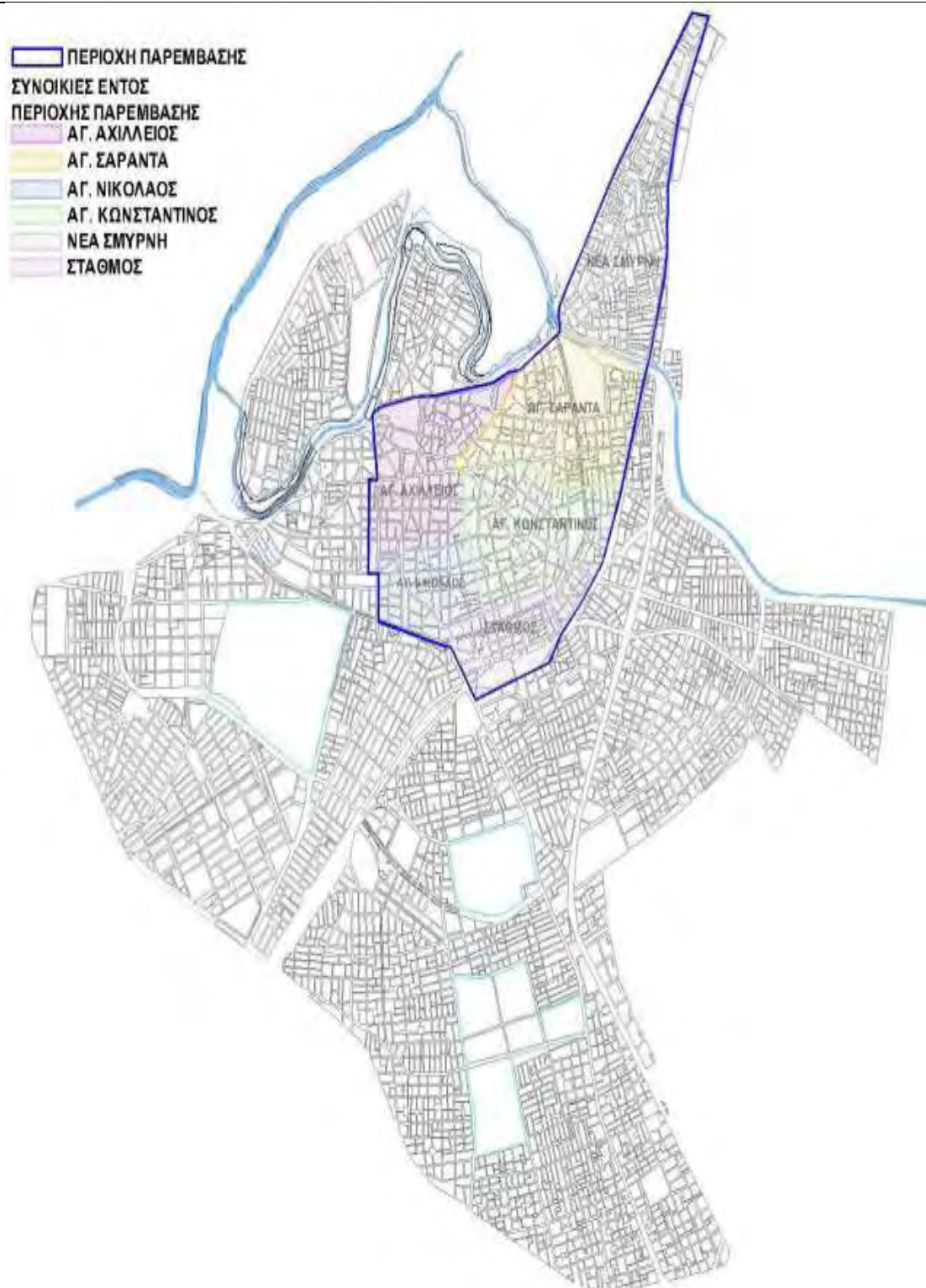

Σχήμα 6.1.2: Η περιοχή παρέμβασης της ΣΒΑΑ του Δήμου Καρδίτσας όπως οριοθετείται από το κίτρινο περίγραμμα, σε σχέση με το όριο του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμου Καρδίτσας).

Στον πίνακα 6.1.1 που ακολουθεί, γίνεται μία συνοπτική αποτύπωση των κυριότερων παραμέτρων των περιοχών παρέμβασης των ΣΒΑΑ της Περιφέρειας Θεσσαλίας.

Παράμετρος	Βόλος	Καρδίτσα	Λάρισα	Τρίκαλα
Έκταση (Km ²)	4,50	7,20	3,35	6,90
Πληθυσμός	40.000	38.554	61.000	54.605
Πυκνότητα Πληθ. (Κατ./Km ²)	8.889	5.355	18.209	7.914

Πίνακας 6.1.1: Συνοπτική αποτύπωση των σημαντικότερων χαρακτηριστικών των περιοχών παρέμβασης των ΣΒΑΑ της Περιφέρειας Θεσσαλίας (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμου Βόλου, Δήμου Καρδίτσας, Δήμου Λαρισαίων και Δήμου Τρικκαίων).

Σχήμα 6.1.3: Η περιοχή παρέμβασης της ΣΒΑΑ του Δήμου Λαρισαίων (μπλε όριο) και η χωροθέτησή της σε σχέση με την αστική περιοχή της Λάρισας (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμου Λαρισαίων).

Σχήμα 6.1.4: Η περιοχή παρέμβασης της ΣΒΑΑ του Δήμου Τρικκαίων (κόκκινη περιοχή), η οποία και καταλαμβάνει το σύνολο της αστικής περιοχής των Τρικάλων (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμου Τρικκαίων).

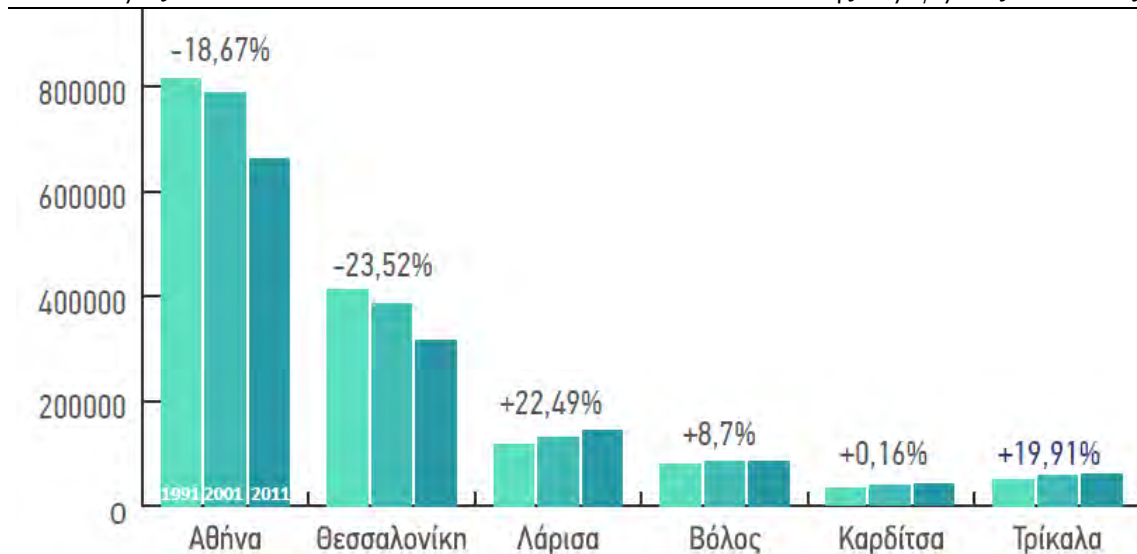
6.2. ΤΑ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Εξετάζοντας την εξέλιξη του πληθυσμού στην περιοχή παρέμβασης του Δήμου Βόλου, παρουσιάζεται μία οριακή αύξηση του μόνιμου πληθυσμού, με την πληθυσμιακή δυναμική όμως να μειώνεται διαχρονικά. Οι πιο πολυπληθείς ηλικιακές ομάδες και στα δύο φύλα, είναι αυτές μεταξύ 15 και 65 ετών, γεγονός που φανερώνει ότι πρόκειται για έναν ώριμο πληθυσμό. Επίσης, η βάση της ηλικιακής πυραμίδας που δείχνει το νεανικό πληθυσμό είναι αρκετά περιορισμένη και είναι σχεδόν ισοδύναμη σε μέγεθος με τον γεροντικό πληθυσμό (άνω των 65 ετών). Επομένως, ο πληθυσμός της περιοχής παρέμβασης είναι ώριμος, με έντονες τάσεις γήρανσης. Παρατηρώντας τους δείκτες γήρανσης, παρατηρείται μία επιδείνωση του δείκτη, που φανερώνει ότι ο γεροντικός πληθυσμός είναι μεγαλύτερος του νεανικού, ακολουθώντας το γενικό κανόνα που ισχύει για όλη τη χώρα. Ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης των κατοίκων της περιοχής διαπιστώνετε ότι μεγάλο τμήμα αυτών είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (48% περίπου οι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και οι κάτοχοι μεταπτυχιακού και διδακτορικού), ένα σημαντικό τμήμα είναι φοιτητές (16%), ενώ αντίθετα ένα πολύ μικρό ποσοστό έχει ολοκληρώσει μόνο την πρωτοβάθμια εκπαίδευση (4%).

Η πόλη Καρδίτσας διακρίνεται από έντονη μονοκεντρική δομή με την ανάπτυξη ενός ισχυρού κέντρου, το οποίο παρουσιάζει τάσεις επέκτασης στις περιοχές κατοικίας. Οι δείκτες γήρανσης (97,54%) και εξάρτησης (49,17%) βρίσκονται σε πολύ καλύτερα επίπεδα συγκρινόμενοι με αυτούς της Περιφέρειας (149,69% και 56,20%), αλλά και της χώρας (133,10% και 51,80%) συνολικά. Παρατηρείται μείωση του πληθυσμού στις ηλικιακές ομάδες 0 - 39 στον ευρύτερο Δήμο και 0 - 34 στην πόλη της Καρδίτσας (ΠΠ) και αντίστοιχη αύξηση στις ηλικιακές ομάδες 40 - 65 και >80 στο Δήμο Καρδίτσας και 35 - 69 στην πόλη της Καρδίτσας. Το εκπαιδευτικό επίπεδο του μόνιμου πληθυσμού της πόλης είναι πολύ καλύτερο σε σχέση με το σύνολο του Δήμου. Τα στοιχεία επιβεβαιώνουν την υπεροχή των αστικών περιοχών έναντι των αγροτικών, ως προς το εκπαιδευτικό υπόβαθρο καθώς και την έλξη που ασκεί η πόλη στους πιο μορφωμένους πολίτες.

Στο σύνολο της περιοχής παρέμβασης του Δήμου Λαρισαίων παρατηρείται μεγάλη συγκέντρωση ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας (60+), καθώς αποτελούν το 42,00% του πληθυσμού της με την αναλογία των ομάδων ηλικιών 0-10/60+ να υπολείπεται του μέσου όρου της αστικής περιοχής της Λάρισας (1,18) και να υπολογίζεται στο 1,08. Τα άτομα ηλικίας 0 - 19 ετών αποτελούν το 37,80% του πληθυσμού της περιοχής παρέμβασης. Στον κεντρικό πυρήνα της περιοχής παρέμβασης παρατηρείται η υψηλότερη συγκέντρωση πληθυσμού μεγαλύτερης ηλικίας (60+). Στην περιοχή παρέμβασης συγκεντρώνεται το 39,90% του πληθυσμού της πόλης της Λάρισας και η πληθυσμιακή πυκνότητα (156,6 άτομα/εκτάριο) είναι διπλάσια του μέσου όρου της πόλης (71,5 άτομα / εκτάριο).

Η πόλη των Τρικάλων, είναι το 3^ο σε πληθυσμό αστικό κέντρο της Θεσσαλίας. Στο σύνολο της περιοχής παρέμβασης του Δήμου Τρικκαίων, παρατηρείται μεγάλη συγκέντρωση ανδρών και γυναικών της ηλικιακής ομάδας 40-59 (28,73%), με την αναλογία της ηλικιακής ομάδας 0-19 να υπολείπεται έναντι των άλλων (22,05%). Αναφορικά με το επίπεδο εκπαίδευσης του μόνιμου πληθυσμού τα στοιχεία αποτυπώνουν ένα υψηλό ποσοστό ανδρών και γυναικών αποφοίτων Ανώτερης και Ανώτατης εκπαίδευσης.

Σχήμα 6.2.1: Οι απογραφές του πληθυσμού 1991, 2001, 2011 και το ποσοστό μεταβολή του πληθυσμού στα 4 αστικά κέντρα της Περιφέρειας Θεσσαλίας και η σύγκρισή τους με τα αστικά κέντρα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμου Τρικκαίων).

Στο σχήμα 6.2.1 αποτυπώνονται γραφικά οι 3 τελευταίες απογραφές του πληθυσμού στα 4 αστικά κέντρα της Περιφέρειας Θεσσαλίας και στα 2 μεγαλύτερα αστικά κέντρα της χώρας, Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Από την ερμηνεία του γραφήματος παρατηρούμε, ότι ενώ στα 2 μεγαλύτερα αστικά κέντρα της χώρας, εμφανίζονται ισχυρές τάσεις μείωσης του πληθυσμού, στη Λάρισα και στα Τρίκαλα παρατηρείται ενίσχυση του πληθυσμού των αστικών περιοχών κατά 22,49% και 19,91% αντίστοιχα. Επίσης, η αστική περιοχή του Βόλου παρουσιάζει θετική μεταβολή κατά 8,7%, ενώ αυτή της Καρδίτσας εμφανίζεται σταθερή (0,16%).

Στον πίνακα 6.2.1 που ακολουθεί συνοψίζονται οι SWOT αναλύσεις των τεσσάρων περιοχών παρέμβασης των ΣΒΑΑ της Θεσσαλίας, σε σχέση με τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά.

Όσον αφορά στις δημογραφικές προκλήσεις που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι ΣΒΑΑ στις τέσσερις περιοχές παρέμβασης των αστικών κέντρων της Περιφέρειας Θεσσαλίας, συνοπτικά έχουν ως εξής:

- ☑ Περαιτέρω συγκράτηση του πληθυσμού στην περιοχή παρέμβασης με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και ειδικότερα του νεανικού πληθυσμού (μόνιμων κατοίκων, φοιτητών, κ.λπ.), καθώς και την δημιουργική ενεργοποίηση του.

- ☒ Η προσέλκυση ενεργού και νεανικού πληθυσμού στον αστικό ιστό μέσω της ανάπτυξης νέων οικονομικών δραστηριοτήτων (καινοτομίες, πράσινη επιχειρηματικότητα, κοινωνική οικονομία).
- ☒ Οι αυξητικές τάσεις του πληθυσμού κυρίως τις δύο τελευταίες δεκαετίες δημιουργεί προϋποθέσεις για δημιουργία νέων και σύγχρονων οικονομικών δραστηριοτήτων εντός της Περιοχής Παρέμβασης.
- ☒ Ανάδειξη του πληθυσμού της Περιοχής Παρέμβασης σε οικονομικούς φορείς και παράγοντες προώθησης της ζήτησης και της προσφοράς νέων προϊόντων και υπηρεσιών σύμφωνων με την ΣΒΑΑ.
- ☒ Γενικότερη βελτίωση της ποιότητας ζωής στην περιοχή παρέμβασης και αναστροφή του αρνητικού κλίματος που δημιουργήθηκε λόγω οικονομικής κρίσης με σκοπό την βελτίωση των δημογραφικών μεγεθών.
- ☒ Ανάδειξη του πολιτισμού και της δημιουργικής οικονομίας ως δυναμικών πυλώνων οικονομικής δραστηριότητας της περιοχής.
- ☒ Περαιτέρω αξιοποίηση και προώθηση της τοπικής οικονομικής δραστηριότητας και συγκεκριμένα των συνεργατικών και αλληλέγγυων παραδειγμάτων, όπως συνεταιρισμοί τοπικών παραγωγών, συνεταιρισμοί γυναικών κ.α.
- ☒ Η δημιουργία νέων θεσμών, η βελτίωση της λειτουργίας δομών και η αλλαγή νοοτροπίας και συμπεριφορών των πολιτών.
- ☒ Η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού μέσα από ενέργειες μεταφοράς γνώσης, απόκτησης δεξιοτήτων και κατάρτισης σε θέματα αιχμής στους τομείς προτεραιότητας.

Περιοχή Παρέμβασης	Δυνατότητες (S)	Αδυναμίες (W)	Ευκαιρίες (O)	Απειλές (T)
Βόλου	<ul style="list-style-type: none"> + Θετική πληθυσμιακή μεταβολή ιδιαίτερα στην περιοχή της Ν. Ιωνίας. + Αυξημένο ποσοστό νέων ιδιαίτερα στην περιοχή της Ν. Ιωνίας. + Υψηλό ποσοστό αποφοίτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. + Μικρός αριθμός αποφοίτων μόνο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. 	<ul style="list-style-type: none"> - Αυξητική τάση γήρανσης του πληθυσμού - Περισσότεροι ηλικιωμένοι παρά παιδιά. - Συρρίκνωση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού. - Αυξημένο ποσοστό αποφοίτων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (στην περιοχή Προσφυγικών και Ξηροκάμπου Ν. Ιωνίας, περίπου το 1/3 του πληθυσμού). - Αυξημένο ποσοστό αναλφάβητων και μαθητών που δεν παρακολουθούν συστηματικά την υποχρεωτική εκπαίδευση στις κοινότητες των Ρομά. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Δυνατότητες που προσφέρουν οι πολιτικές της Ε.Ε. και τα εθνικά σχέδια για την αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού (κατάρτιση, δια βίου μάθηση). ✓ Αξιοποίηση επιχειρησιακών προγραμμάτων ΕΣΠΑ. ✓ Ύπαρξη Μελέτης Περιφερειακής Στρατηγική για την ένταξη των Ρομά στη Θεσσαλία. ✓ Η ύπαρξη του Πανεπιστημίου. 	<ul style="list-style-type: none"> * Περαιτέρω γήρανση του πληθυσμού και επιδείνωση των δημογραφικών δεικτών. * Μειωμένες δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις στην εκπαίδευση λόγω της οικονομικής κρίσης. * Αυξημένες ανάγκες πρόνοιας και περίθαλψης ηλικιωμένων ατόμων. * Διαρροή επιστημονικού στελεχιακού δυναμικού λόγω έλλειψης ευκαιριών.
Καρδίτσας	<ul style="list-style-type: none"> + Ανοδική πληθυσμιακή πορεία σε σχέση με την ύπαιθρο του Νομού. + Μειωμένες τιμές δείκτη εξάρτησης και γήρανσης σε σχέση με το Νομό και την Περιφέρεια. + Σημαντική βελτίωση του εκπαιδευτικού επιπέδου του Πληθυσμού. + Υψηλό ποσοστό αποφοίτων Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. 	<ul style="list-style-type: none"> - Τάση υπογεννητικότητας. - Αύξηση του δείκτη γήρανσης και - Εξάρτησης. - Διαρροή των πιο μορφωμένων - καταρτισμένων λόγω έλλειψης επαγγελματικών ευκαιριών (brain drain). - Αισθήματα απογοήτευσης για το παρόν και απαισιοδοξίας για το μέλλον της περιοχής. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Δημιουργία νέων δραστηριοτήτων για προσέλκυση ενεργού και νεανικού πληθυσμού. ✓ Δημιουργία αναβαθμισμένων εκπαιδευτικών δομών για προσέλκυση φοιτητών - σπουδαστών. 	<ul style="list-style-type: none"> * Επιδείνωση δεικτών γήρανσης και εξάρτησης. * Δυσκολία ενσωμάτωσης * Πληθυσμού μεταναστών και * Προσφύγων. * Πληθυσμιακή στασιμότητα.
Λάρισας	<ul style="list-style-type: none"> + Σημαντικό πληθυσμιακό μέγεθος που κατοικεί εντός της περιοχής παρέμβασης αλλά και της αστικής περιοχής για τα δεδομένα του ελληνικού 	<ul style="list-style-type: none"> - Ύπαρξη πληθυσμού μειονεκτούντων ομάδων εντός της περιοχής παρέμβασης (π.χ. ΡΟΜΑ) με μη ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Προσέλκυση ενεργού πληθυσμού που θα ενισχύσει το δημογραφικό προφίλ και την οικονομική ζωή της περιοχής παρέμβασης. 	<ul style="list-style-type: none"> * Μετακίνηση πληθυσμού από την περιοχή παρέμβασης και το ευρύτερο κέντρο της πόλης για κατοίκηση σε άλλες περιοχές.

	<p>συστήματος αστικών κέντρων.</p> <ul style="list-style-type: none"> + Η αλλαγή του δημογραφικού χαρακτήρα της Περιοχής παρέμβασης, από περιοχή κατοικίας, σε περιοχή μικτών κυρίως χρήσεων. + Η περιοχή παρέμβασης αλλά και συνολικά η Λάρισα έχει συνεχή αύξηση πληθυσμού κατά τις τελευταίες δεκαετίες. + Χαμηλός δείκτης γήρανσης - χαρακτηρισμός του πληθυσμού ως νεανικού. + Η ύπαρξη και λειτουργία σχολών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχει αποτέλεσμα να κατοικούν στην περιοχή παρέμβασης σπουδαστές/φοιτητές. 	<ul style="list-style-type: none"> - Τάσεις εγκατάλειψης της περιοχής παρέμβασης με κενά κελύφη, λόγω της πολυετούς οικονομικής κρίσης. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Προσέλκυση νέων δραστηριοτήτων στην περιοχή παρέμβασης με στόχο την πληθυσμιακή αναβίωση του κέντρου. 	
Τρικάλων	<ul style="list-style-type: none"> + Σημαντικό μέρος του πληθυσμού κατοικεί εντός των ορίων της περιοχής παρέμβασης. + Προσέλκυση ενεργού πληθυσμού που ενισχύει την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή της πόλης. + Το εκπαιδευτικό επίπεδο του μόνιμου πληθυσμού ολοένα και αναβαθμίζεται. + Η ύπαρξη και η λειτουργία σχολών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην περιοχή έχει ως αποτέλεσμα να κατοικούν στην περιοχή φοιτητές/τριες. + Στην αστική περιοχή της πόλης των Τρικάλων κατοικούν αναλογικά περισσότερα άτομα 	<ul style="list-style-type: none"> - Συγκριτικά υψηλός δείκτης γήρανσης του πληθυσμού της περιοχής. - Μετακίνηση πληθυσμού από το κέντρο της πόλης και την ευρύτερη περιοχή προς άλλες πόλεις προς αναζήτηση εργασίας ή προσφορότερου πεδίου οικονομικής δραστηριότητας. - Τάσεις εγκατάλειψης οικονομικών δραστηριοτήτων στην περιοχή εξαιτίας της πολυετούς οικονομικής κρίσης - Υψηλά ποσοστά ανεργίας. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Διάθεση δημοτικών πόρων για την στήριξη ευπαθών ομάδων. ✓ Επιτυχημένη μεταφορά των αρμοδιοτήτων κοινωνικής πολιτικής στο επίπεδο του Δήμου. Το παράδειγμα της λειτουργίας του Κέντρου Συμβουλευτικής Στήριξης είναι αντιπροσωπευτικό. ✓ Προσέλκυση νέων δραστηριοτήτων μέσω της αξιοποίησης των τεχνολογιών βιώσιμης ανάπτυξης και συνεπώς πληθυσμιακή ενίσχυση του κέντρου της πόλης. 	<ul style="list-style-type: none"> ✗ Η υψηλή ανεργία εμποδίζει την αξιοποίηση των δεξιοτήτων και του υψηλού μορφωτικού επιπέδου του πληθυσμού ✗ Οι περιορισμένοι εθνικοί πόροι για κοινωνική πολιτική δεν επιτρέπουν τον σχεδιασμό προγραμμάτων που να αποβλέπουν στην βαθύτερη αντιμετώπιση των αιτιών της φτώχειας και του αποκλεισμού.

νεότερης ηλικίας σε σχέση με τα
αγροτικά χωριά.

Πίνακας 6.2.1: Οι SWOT Analysis των περιοχών παρέμβασης των ΣΒΑΑ της Περιφέρειας Θεσσαλίας, όσον αφορά στα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμων Βόλου, Καρδίτσας, Λαρισαίων και Τρικκαίων, ίδια επεξεργασία).

6.3. ΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Σε αντίθεση με τις παρεμβάσεις τεχνικού χαρακτήρα για τις οποίες υπάρχει σχετική επάρκεια μετρήσεων και βιβλιογραφικής τεκμηρίωσης, τα δεδομένα τεκμηρίωσης της μορφολογίας ειδικών κατηγοριών πληθυσμού (όπως π.χ. οι πρόσφυγες-μετανάστες, οι Ρομά, οι άστεγοι, οι μακροχρόνια άνεργοι, αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών, κ.α.), αλλά και η κινητικότητα που οι ομάδες αυτές παρουσιάζουν τοπικά και χρονικά, αντιμετωπίζουν μεθοδολογικές δυσκολίες στην τεκμηρίωσή, αλλά κυρίως στην ερμηνεία τους.

Στο σύνολο των τεσσάρων περιοχών παρέμβασης, λειτουργούν πλήθος δομών κοινωνικής μέριμνας που αντιμετωπίζουν σε ικανοποιητικό βαθμό τις ανάγκες του πληθυσμού (π.χ. βρεφονηπιακοί και παιδικοί σταθμοί, ΚΔΑΠ, δομές αντιμετώπισης της φτώχειας, δομές υποστήριξης ΑΜΕΑ, κέντρα συμβουλευτικής, Κ.Α.Π.Η., Κ.Η.Φ.Η., Κέντρα Κοινότητας, κ.α.).

Οι κοινωνικές προκλήσεις στις περιοχές παρέμβασης που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν από τις ΣΒΑΑ, συνοψίζονται στις εξής:

- ☒ Ενίσχυση των υπαρχουσών και δημιουργία νέων δομών για την αντιμετώπιση των κοινωνικών συνεπειών της οικονομικής κρίσης.
- ☒ Δημιουργία θέσεων εργασίας μέσω της προώθησης της τοπικής δημιουργικής οικονομίας και του πολιτισμού.
- ☒ Παροχή κινήτρων για εργασία και επαγγελματική σταδιοδρομία στο νεανικό πληθυσμό της περιοχής, είτε στους μόνιμους κατοίκους, είτε στους φοιτητές που ζουν εκεί.
- ☒ Μεταφορά των καλών πρακτικών που ακολουθούνται σε επιμέρους δομές κοινωνικής φροντίδας και στις υπόλοιπες.
- ☒ Βελτίωση της προσβασιμότητας και της συμμετοχής των ΑμΕΑ στην κοινωνία.
- ☒ Αξιοποίηση καινοτόμων τεχνολογιών και στο επίπεδο οργάνωσης και υλοποίησης της κοινωνικής πολιτικής.
- ☒ Λειτουργική ενοποίηση των επιμέρους υποπεριοχών στις περιοχές παρέμβασης, που θα οδηγήσει στην άρση του αποκλεισμού των κατοίκων.
- ☒ Αντιμετώπιση της βαθιάς οικονομικής κρίσης με δημιουργία κέντρων οικογενειακής και κοινωνικής στήριξης.

- ☒ Δημιουργία δομών αντιμετώπισης της φτώχειας και κοινωνικής ενσωμάτωσης που εξυπηρετούν τις ανάγκες των περιοχών παρέμβασης.
- ☒ Βελτίωση της ποιότητας ζωής των ευάλωτων ομάδων εντός των περιοχών παρέμβασης.
- ☒ Ενίσχυση συνοχής του κοινωνικού ιστού εντός των περιοχών παρέμβασης.
- ☒ Κάλυψη των κενών σε υποδομές και υπηρεσίες πρόνοιας, αντιμετώπισης των επιπτώσεων της φτώχειας.
- ☒ Στρατηγική αναδιάταξη των κοινωνικών δομών και υπηρεσιών και ολοκλήρωση του δικτύου κοινωνικών δομών που ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες και στον εθνικό σχεδιασμό, με στόχο την άμεση βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών και την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.
- ☒ Η στήριξη της κοινωνικής και της μικρο-επιχειρηματικότητας από νέους εξειδικευμένους υποστηρικτικούς μηχανισμούς / δομές.
- ☒ Η ανάπτυξη συνεργατικών σχημάτων, κοινωνικών επιχειρήσεων, δικτύωσης και βραχέων εφοδιαστικών αλυσίδων αξίας.

Στον πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνονται συγκριτικά τα δυνατά & αδύνατα σημεία των 4 περιοχών παρέμβασης, καθώς και οι ευκαιρίες & απειλές (SWOT Ανάλυση), όσον αφορά στα κοινωνικά τους χαρακτηριστικά.

Περιοχή Παρέμβασης	Δυνατότητες (S)	Αδυναμίες (W)	Ευκαιρίες (O)	Απειλές (T)
Βόλου	<ul style="list-style-type: none"> + Οι δομές κοινωνικού, πολιτιστικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα της περιοχής παρέμβασης είναι καλύτερα προσπελάσιμες από τους πολίτες από άλλες περιοχές της πόλης (ύπαρξη πυκνού δικτύου συγκοινωνίας). + Στην ΠΠ λειτουργεί πάνω από το 45% των άμεσων κοινωνικών δομών της ΑΠ ή το 38% των κοινωνικών υποδομών του Δήμου Βόλου. + Οι κοινωνικές δομές στην ΠΠ διαθέτουν σχετικά έμπειρο ή/και μόνιμο προσωπικό κοινωνικών ειδικοτήτων. + Στην ΠΠ συγκεντρώνεται η πλειοψηφία των επιχειρήσεων που προσφέρουν εποχιακή απασχόληση στην μαζική εστίαση. 	<ul style="list-style-type: none"> - Έλλειψη διασυνδεσιμότητας των Κοινωνικών δομών στη ΠΠ καθώς και ελλείψεις τεχνολογικού εξοπλισμού. - Ενδείξεις ύπαρξης ανέργων/φτωχών με χαμηλή ειδίκευση/ κατάρτιση στην ΠΠ. - Ενδείξεις για υφιστάμενες ευκαιρίες απασχόλησης κυρίως στην παραοικονομία για τα άτομα χαμηλής ειδίκευσης στην ΠΠ. - Δεν υπάρχει σήμερα κεντρικό σημείο πρόσβασης σε κοινωνικές υπηρεσίες. - Δεν υπάρχει σημείο υποστήριξης της απασχόλησης της αυτοδιοίκησης στην ΠΠ. - Μη πλήρης προσβασιμότητα των εγκαταστάσεων των Κοινωνικών υποδομών στην ΠΠ για τα ΑμΕΑ. - Λιγότερα απ' όσα απαιτούνται σημεία πρόσβασης των πολιτών σε πολιτικές ενάντια στη φτώχεια (ΚΕΑ, ΤΕΒΑ). 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Η διασύνδεση των πολιτιστικών σημείων στην ΠΠ με επίκεντρο το Θέατρο και την αναμενόμενη αύξηση της κίνησης μπορεί να δημιουργήσει ευκαιρίες απασχόλησης. ✓ Η διασύνδεση των κοινωνικών υποδομών μπορεί να μειώσει τους χρόνους απόκρισης στα αιτήματα των πολιτών που πλήττονται από φτώχεια και ανεργία, να εξατομικεύσει τους τρόπους εξυπηρέτησής τους και να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα των ενεργειών τους. ✓ Η σύνδεση με την ισότητα και τη συμμετοχή, μπορεί να επιταχύνει την προσαρμοστικότητα και την εδραίωση αυτών. Δίνει τα εργαλεία για την καταπολέμηση της φτώχειας, διευκολύνει τη συμμετοχή των πολιτών, τον διαπολιτισμικό διάλογο, και τα ίσα δικαιώματα. 	<ul style="list-style-type: none"> * Περαιτέρω αύξηση της ανεργίας στην ΠΠ με παράλληλη μείωση των ευκαιριών απασχόλησης. * Καθυστερήσεις στο θεσμικό πλαίσιο και την επάρκεια και διαθεσιμότητα των εργαλείων της Πολιτείας για την Κοινωνική Οικονομία μπορεί να δυσχεράνουν την προώθηση στη κοινωνικής επιχειρηματικότητας και να αποθαρρύνουν τους δυνητικά ωφελούμενους της ΠΠ.
Καρδίτσας	<ul style="list-style-type: none"> + Εθελοντές και ενεργά άτομα κοινωνικά δίκτυα. + Έμπειροι φορείς, δομές, δίκτυα κοινωνικής φροντίδας, + αλληλεγγύης και ενσωμάτωσης. + Εμπειρία από την υλοποίηση 	<ul style="list-style-type: none"> - Αυξητικές ανάγκες αντιμετώπισης φαινομένων φτώχειας (βάθος φτώχειας). - Αποκλεισμός ευπαθών ομάδων από την πρόσβαση στην απασχόληση / κοινωνική Επι- 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Αξιοποίηση πόρων για συμπλήρωση υποδομών πρόνοιας και στελέχωσης με εξειδικευμένο προσωπικό. ✓ Συνεργασία τοπικών φορέων (ΟΤΑ, ΜΚΟ, Εκκλησία, 	<ul style="list-style-type: none"> * Διάρρηξη κοινωνικής συνοχής. * Αύξηση του πληθυσμού των φτωχών και απειλούμενων από φτώχεια. * Αύξηση των αστέγων, προσφύγων, μεταναστών και

	<ul style="list-style-type: none"> + Προγραμμάτων στήριξης ευπαθών κοινωνικών ομάδων. + Δραστηριοποίηση των Δήμων και των τοπικών αρχών γενικότερα, στην προετοιμασία και εφαρμογή δράσεων κοινωνικής αλληλεγγύης και φροντίδας. + Οικοσύστημα Συνεργατισμού Καρδίτσας. 	<ul style="list-style-type: none"> - Χειρματικότητα. - Χαμηλό επίπεδο ευημερίας. - Βασικές ελλείψεις δομών / υποδομών κοινωνικής φροντίδας (π.χ. άστεγοι, εξαρτημένοι από ουσίες). - Οργανωτικές και λειτουργικές αδυναμίες στις Κοινωνικές Υπηρεσίες και Δομές των Δήμων. - Χαμηλό επίπεδο κοινωνικής ένταξης μεταναστών / προσφύγων. - Ανεπαρκής προσβασιμότητα και έλλειψη υποδομών εξυπηρέτησης ΑΜΕΑ. - Ανεπαρκείς κοινωνικές έρευνες. 	<ul style="list-style-type: none"> Κοινωνικές επιχειρήσεις, Φιλανθρωπικά ιδρύματα κλπ) για υλοποίηση δράσεων κοινωνικής φροντίδας – στήριξης. ✓ Δημιουργία εξειδικευμένων Δομών προώθησης στην απασχόληση μελών ευπαθών Ομάδων. ✓ Συνεχής ευαισθητοποίηση των πολιτών και δημιουργία κοινωνικών δικτύων αλληλεγγύης. ✓ Δυνατότητα αξιοποίησης διεθνών καλών πρακτικών, ενίσχυση της κοινωνικής καινοτομίας. 	<ul style="list-style-type: none"> * γενικά των ευπαθών κοινωνικών ομάδων. * Αύξηση της ανεργίας των νέων, ιδιαίτερα της μακροχρόνιας ανεργίας. * Ασυνέχεια στην χρηματοδότηση για τα προγράμματα κοινωνικής φροντίδας αλληλεγγύης. * Γραφειοκρατία (πλήθος δικαιολογητικών), που απαιτείται για την ένταξη δικαιούχων σε πρόγραμμα κοινωνικής μέριμνας. * Ελλειμματικός συντονισμός και επικαλύψεις φορέων στην * Εφαρμογή πολιτικών αντιμετώπισης της φτώχειας, κοινωνικής φροντίδας.
Λάρισα	<ul style="list-style-type: none"> + Ύπαρξη στην περιοχή παρέμβασης δομών κοινωνικής υποστήριξης. + Ύπαρξη φορέων στην περιοχή παρέμβασης με ενεργό δράση σε θέματα κοινωνικής ένταξης και ενσωμάτωσης. + Εμπειρία στην λειτουργία κοινωνικών δομών, δικτύων και δράσεων, καθώς και μεταφορά των αρμοδιοτήτων κοινωνικής πρόνοιας στο επίπεδο του Δήμου. + Εμπειρία από την υλοποίηση προγραμμάτων ένταξης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. + Ύπαρξη πανεπιστημιακών 	<ul style="list-style-type: none"> - Υφίστανται «κενά» στην προσβασιμότητα της περιοχής παρέμβασης. - Η ασυνέχεια μεταξύ των υπό-περιοχών της περιοχής παρέμβασης που περιλαμβάνει την περιοχή του κέντρου και της Νέας Σμύρνης. - Αυξανόμενες ανάγκες αντιμετώπισης φαινομένων φτώχειας. - Ανάγκη για ενσωμάτωση ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Απόκτηση κατάλληλου χώρου εντός της περιοχής Παρέμβασης για τη δημιουργία Κέντρου Οικογενειακής και Κοινωνικής Στήριξης. ✓ Ενσωμάτωση στην περιοχή παρέμβασης της υποβαθμισμένης με κοινωνικούς όρους περιοχής της Νέας Σμύρνης. ✓ Μετατροπή της Περιοχής Παρέμβασης σε περιοχή «προσβάσιμη» σε όλους. ✓ Διαθεσιμότητα πόρων για συμπλήρωση υποδομών 	<ul style="list-style-type: none"> * Καθυστέρηση ολοκλήρωσης του θεσμικού πλαισίου για την λειτουργία των δομών κοινωνικής ένταξης. * Η οικονομική κρίση έχει αυξήσει τον πληθυσμό των ατόμων κάτω από τα όρια της φτώχειας. * Αύξηση του αριθμού των αστεγών. * Ασυνέχεια στην χρηματοδότηση για τα προγράμματα κοινωνικής ένταξης.

	<p>σχολών υγείας, νοσοκομείων και κέντρων πρόληψης και αντιμετώπισης εξαρτήσεων στην αστική περιοχή.</p> <p>+ Ύπαρξη σημαντικών κέντρων αποκατάστασης ατόμων με αναπηρία εθνικής εμβέλειας στην ευρύτερη αστική περιοχή.</p>	<p>– Ύπαρξη μακροχρόνια ανέργων.</p> <p>– Ανάγκη για βελτίωση προσβασιμότητας και υποδομών ΑΜΕΑ.</p> <p>– Ανάγκη για τη φροντίδα των ατόμων και ευάλωτων κοινωνικών ομάδων με αναπηρία.</p> <p>– Καταγραφή, από την υπηρεσία Πρόνοιας, ευάλωτων ομάδων πληθυσμού εντός της περιοχής παρέμβασης ως δικαιούχων κοινωνικών επιδομάτων.</p>	<p>πρόνοιας και ειδικές δράσεις αντιμετώπισης κοινωνικών αναγκών με στόχο την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών και δημιουργία νέων κοινωνικών δομών.</p> <p>✓ Διαθεσιμότητα πόρων για την κοινωνική ένταξη και την προώθηση της απασχόλησης.</p> <p>✓ Διαθεσιμότητα πόρων για την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας.</p>	<p>✖ Η αύξηση του αριθμού των ατόμων των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, λόγω της οικονομικής κρίσης.</p>
Τρικάλων	<p>+ Ύπαρξη οργανωμένου δικτύου δομών κοινωνικής μέριμνας στην περιοχή παρέμβασης.</p> <p>+ Ύπαρξη ενεργών φορέων του τέταρτου τομέα με αναγνωρισμένη εμπειρία στην κοινωνική υποστήριξη και μέριμνα στην περιοχή παρέμβασης.</p> <p>+ Οριζόντιες δομές και πρωτοβουλίες δημοτών που προωθούν την αλληλεγγύη και την συνεργασία.</p> <p>+ Προώθηση και βελτίωση της προσβασιμότητας στις δημόσιες υπηρεσίες, σχολεία, πανεπιστήμια.</p>	<p>– Αυξανόμενες ανάγκες αντιμετώπισης των φαινομένων φτώχειας εξαιτίας της μακροχρόνιας οικονομικής κρίσης.</p> <p>– Υψηλά ποσοστά ανεργίας και ύπαρξη μακροχρόνια ανέργων.</p> <p>– Ανάγκη για περαιτέρω ενσωμάτωση των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού.</p> <p>– Η οικονομική κρίση έχει οδηγήσει στην περαιτέρω υποβάθμιση του επιπέδου ζωής των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού.</p>	<p>✓ Επιτυχημένη λειτουργία των Κέντρων Μέριμνας και Αλληλεγγύης ειδικότερα ως προς την κάλυψη των πρωτογενών αναγκών ομάδων του πληθυσμού που πλήττονται από την οικονομική κρίση.</p> <p>✓ Διάθεση δημοτικών πόρων για την στήριξη ευπαθών ομάδων.</p> <p>✓ Επιτυχημένη μεταφορά των αρμοδιοτήτων κοινωνικής πολιτικής στο επίπεδο του Δήμου. Το παράδειγμα της λειτουργίας του Κέντρου Συμβουλευτικής Στήριξης είναι αντιπροσωπευτικό.</p> <p>✓ Προοπτικές περαιτέρω</p>	<p>✖ Η οικονομική κρίση επηρεάζει αρνητικά το νεανικό πληθυσμό της περιοχής.</p> <p>✖ Η υψηλή ανεργία εμποδίζει την αξιοποίηση των δεξιοτήτων και του υψηλού μορφωτικού επιπέδου του πληθυσμού.</p> <p>✖ Οι περιορισμένοι εθνικοί πόροι για κοινωνική πολιτική δεν επιτρέπουν τον σχεδιασμό προγραμμάτων που να αποβλέπουν στην βαθύτερη αντιμετώπιση των αιτιών της φτώχειας και του αποκλεισμού.</p> <p>✖ Η αδυναμία δημιουργίας θέσεων εργασίας εμποδίζει την αποτελεσματική αντιμετώπιση</p>

+ Εμπειρία στην αποτελεσματική αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων για κοινωνική πολιτική.	ανάπτυξης και προώθησης της τοπικής αλληλέγγυας και συνεργατικής οικονομίας. ✓ Ο πολιτισμός και η δημιουργική οικονομία αναδεικνύονται σε δυναμικούς πυλώνες οικονομικής δραστηριότητας και ανάπτυξης στην περιοχή παρέμβασης.
--	---

Πίνακας 6.3.1: Οι SWOT Analysis των περιοχών παρέμβασης των ΣΒΑΑ της Περιφέρειας Θεσσαλίας, όσον αφορά στα κοινωνικά τους χαρακτηριστικά (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμων Βόλου, Καρδίτσας, Λαρισαίων και Τρικκαίων, ίδια επεξεργασία).

6.4. ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Στο σύνολο και των 4 περιοχών παρέμβασης, τα επίπεδα ανεργίας είναι ιδιαίτερα υψηλά, όπως εξάλλου και σε ολόκληρη την Περιφέρεια Θεσσαλίας. Οι γυναίκες, καθώς και η ηλικιακή κατηγορία 24 – 35 αντιμετωπίζουν τα συγκριτικά υψηλότερα ποσοστά ανεργίας. Συγκεκριμένα για την Περιφέρεια Θεσσαλίας η υψηλότερη ανεργία καταγράφεται στις ομάδες 15 – 24 ετών (48,6% τον Ιούλιο 2015 από 49,5% τον Ιούλιο 2014) και 25 – 34 ετών (32,2% από 35,1%). Ακολουθούν οι ηλικίες 35 – 44 ετών (22,5% από 22,7%), 45 – 54 ετών (19,7% από 20,3%), 55 – 64 ετών (17,8% από 16,6%) και 65 – 74 ετών (11,4% από 11,3%) ενώ το ποσοστό ανεργίας των γυναικών παραμένει υψηλότερο από εκείνο των ανδρών (28,7% έναντι 21% των ανδρών).

Ειδικότερα, στην περιοχή παρέμβασης της Αστικής Αρχή του Βόλου, το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται στο 20%, στην αντίστοιχη της Καρδίτσας 23,95%, της Λάρισας 19% και των Τρικάλων 19,65%. Από την ανάλυση της εξέλιξης της ανεργίας τα τελευταία 30 χρόνια και για τις 4 περιοχές προκύπτει ότι έχει αυξηθεί δραματικά, ειδικότερα κατά την τελευταία 10ετία, με την ομάδα των μακροχρόνια ανέργων (οι αναζητούντες εργασία για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 12 μηνών), να διογκώνεται.

Ο τριτογενής τομέας είναι η κυρίαρχη δραστηριότητα και διαδραματίζει πρωτεύοντα ρόλο στην παραγωγική διάρθρωση και των τεσσάρων περιοχών παρέμβασης. Ακολουθεί ο δευτερογενής τομέας (μεταποίηση) και τον κύκλο της παραγωγικής διάρθρωσης κλείνει ο πρωτογενής τομέας, ο οποίος και έχει τη μικρότερη συμμετοχή και διαγράφει ολοένα και πιο φθίνουσα πορεία.

Όσον αφορά στο πολιτιστικό απόθεμα, και οι 4 περιοχές διαθέτουν δυναμικές υποδομές πολιτισμού-τουρισμού, που μπορούν να συμβάλλουν καταλυτικά στην διαμόρφωση των προϋποθέσεων για την περαιτέρω ανάπτυξη του πολιτισμού ως θεμελιακού πόλου της τοπικής δημιουργικής οικονομίας.

Οι οικονομικές προκλήσεις που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι ΣΒΑΑ μέσω του σχεδίου δράσης τους στις 4 περιοχές παρέμβασης, είναι οι ακόλουθες:

- ☒ Αναβάθμιση της τοπικής οικονομικής δραστηριότητας στην περιοχή παρέμβασης.
- ☒ Αναβάθμιση και παροχή κινήτρων στις κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις.
- ☒ Περαιτέρω ανάδειξη της δράσης των τοπικών φορέων πολιτισμού.

- ☒ Ενίσχυση των δομών της δημιουργικής οικονομίας.
- ☒ Ανάδειξη του έργου και της δραστηριότητας τοπικών συλλογικοτήτων και ομάδων.
- ☒ Αξιοποίηση χρηματοδοτικών προγραμμάτων για την αντιμετώπιση της ανεργίας.
- ☒ Ενίσχυση της αναπτυξιακής δυνατότητας της περιοχής παρέμβασης με την ίδρυση βιώσιμων επιχειρήσεων και ίδρυση νέων.
- ☒ Ενίσχυση διασύνδεσης μεταξύ των τομέων της οικονομίας στην περιοχή παρέμβασης, για την προσέλκυση επισκεπτών εντός αυτής. Καλύτερη σύνδεση του πρωτογενούς με τον τριτογενή τομέα της οικονομίας.
- ☒ Αναβάθμιση της οικονομικής δραστηριότητας στην περιοχή παρέμβασης μέσω της προώθησης στην απασχόληση των ανέργων της περιοχής παρέμβασης.
- ☒ Δημιουργία ενός ζωντανού θύλακα στο κέντρο της πόλης, με τη δικτύωση των χώρων πολιτισμού.
- ☒ Ενίσχυση της πολιτιστικής και δημιουργικής βιομηχανίας για την ενίσχυση της δικτύωσης της καλλιτεχνικής κοινότητας και δημιουργία νέων επαγγελματιών που θα προσελκύσουν επισκέπτες στην περιοχή παρέμβασης.
- ☒ Ενίσχυση επιχειρήσεων με στόχο τη μείωση των κενών καταστημάτων του κέντρου της πόλης και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.
- ☒ Ενίσχυση των δράσεων κοινωνικής οικονομίας στην περιοχή παρέμβασης και αύξηση της απασχόλησης κοινωνικά ευπαθών ομάδων.
- ☒ Ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας σε τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής στρατηγικής της έξυπνης εξειδίκευσης-RIS3 (αγροδιατροφή, δημιουργικός τουρισμός, ενέργεια, περιβάλλον, τεχνολογίες πληροφορικής επικοινωνιών, μέταλλο & δομικά υλικά, προηγμένες υπηρεσίες υγείας & αποκατάστασης).
- ☒ Δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης, αυτοαπασχόλησης και επιχειρηματικής εκκίνησης σε άτομα ευπαθών και ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων (μακροχρόνια άνεργοι, πολύτεκνοι, ΑμεΑ, πρόσφυγες κ.λπ.).
- ☒ Μόχλευση των τοπικών κεφαλαίων (Συνεταιριστικές Τράπεζες) και η αξιοποίηση νέων χρηματοδοτικών εργαλείων ή πολιτικών στην κατεύθυνση στήριξης της μικρής επιχειρηματικότητας.
- ☒ Ενίσχυση της ενδο- και δια-περιφερειακής συνεργασίας για μεταφορά τεχνογνωσίας και καλών πρακτικών.

-
- ☒ Ενσωμάτωση της καινοτομίας και της εξωστρέφειας στο παραγωγικό σύστημα της περιοχής για την αύξηση της αξίας των προϊόντων και υπηρεσιών.

Η σύνοψη των αναλύσεων SWOT των τεσσάρων περιοχών παρέμβασης των ΣΒΑΑ της Θεσσαλίας, σε σχέση με τα οικονομικά τους χαρακτηριστικά, αποτυπώνεται στον πίνακα 6.4.1 που ακολουθεί.

Περιοχή Παρέμβασης	Δυνατότητες (S)	Αδυναμίες (W)	Ευκαιρίες (O)	Απειλές (T)
Βόλου	+ Η ύπαρξη σημαντικών παραγωγικών υποδομών στην ευρύτερη περιοχή της Περιφέρειας (2 ΒΙ.ΠΕ., Τεχνολογικό Πάρκο, Πανεπιστημιακά εργαστήρια, η EBETAM, το Ινστιτούτο Έρευνας και Τεχνολογίας Θεσσαλίας (Ι.Ε.Τ.Ε.Θ.) , άλλα ερευνητικά ινστιτούτα, κ.λπ.).	- Έλλειψη επαρκούς υποστήριξης της επιχειρηματικής δραστηριότητας και ενδυνάμωσης της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων.	✓ Οι Κοινοτικοί και εθνικοί πόροι (ΕΣΠΑ, Επιχειρησιακά Προγράμματα, Κοινοτικές Πρωτοβουλίες, Αναπτυξιακός Νόμος) που παρέχουν κίνητρα για νέες επενδύσεις ή εκσυγχρονισμό παλαιών.	* Παρατεταμένο ασταθές οικονομικό περιβάλλον.
	+ Η λειτουργία του εμπορικού λιμανιού και του σιδηροδρομικού δικτύου αποτελούν στοιχεία που συμβάλλουν στην ανάπτυξη της οικονομίας και στην ελκυστικότητα της πόλης.	- Έντονα οικονομικά και οργανωτικά προβλήματα των επιχειρήσεων.	✓ Οι στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης 2014-2020 ως νέες πολιτικές περιφερειακής ανάπτυξης.	* Απουσία κουλτούρας συνεργασιών.
	+ Παραγωγή και μεταποίηση προϊόντων στην περιοχή με υψηλό δείκτη προστιθέμενης αξίας.	- Περιορισμένη εξαγωγική δραστηριότητα των τοπικών επιχειρήσεων.	✓ Η ανάπτυξη του 'δίπολου' Βόλος-Λάρισα με σκοπό τη δημιουργία ανάπτυξης ισχυρών οικονομιών κλίμακας.	* Απουσία ρευστότητας.
	+ Επιχειρήσεις στην ευρύτερη περιοχή παρέμβασης με εξειδίκευση στον κλάδο του μετάλλου και δομικών υλικών που αποτελεί βασικό πυλώνα της RIS3.	- Μικρή συμμετοχή των επιχειρηματιών της περιοχής σε προγράμματα κατάρτισης.	✓ Η συνδυασμένη εκκίνηση κατασκευής έργων υποδομών όπως οι κυκλικοί κόμβοι και το θέατρο θα δημιουργήσουν ευκαιρίες απασχόλησης στην ΠΠ.	* Η οικονομική αβεβαιότητα μπορεί να περιορίσει τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στην εφαρμογή μιας στρατηγικής προσέγγισης της έρευνας και της καινοτομίας στον τομέα της διατήρησης, της αποκατάστασης και της αξιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς.
	+ Σημαντικός αριθμός επιχειρήσεων του δευτερογενή και τριτογενή τομέα που δραστηριοποιούνται σε κλάδους της RIS3.	- Δυσκολία σύνδεσης της κατάρτισης των ανέργων με την ανάληψη πρωτοβουλίας για ίδρυση επιχειρήσεων.	✓ Επενδύσεις σε πολιτιστικά έργα που θα συμβάλλουν στην ανταγωνιστικότητα, την ελκυστικότητα και την κοινωνική συνοχή.	
	+ Εξειδικευμένο ανθρώπινο	- Δυσκολία μετάβασης από την ανεργία στην απασχόληση καθώς παρατηρούμε ένα μεγάλο ποσοστό μακροχρόνιων ανέργων της περιοχής.		
		- Μικρός αριθμός επιχειρήσεων		

	<p>δυναμικό στον δευτερογενή τομέα.</p> <p>+ Επιχειρηματική δομή της περιοχής προσανατολισμένη σε υπηρεσίες (π.χ. εμπόριο) και στον τουρισμό (π.χ. εστίαση, τοπικά προϊόντα κ.λπ.).</p> <p>+ Ύπαρξη βασικών πολιτιστικών υποδομών στο κέντρο της Π.Π. για την ανάπτυξη της πολιτιστικής κληρονομιάς ως πηγή κοινωνικής καινοτομίας για έξυπνη ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς.</p> <p>+ Πλούσιο ιστορικό και πολιτιστικό απόθεμα που μπορεί να αξιοποιηθεί με τη χρησιμοποίηση των νέων τεχνολογιών και δημιουργικών επιχειρήσεων.</p> <p>+ Ύπαρξη καλοκαιρινής-καλλιτεχνικής εκπαιδευτικής δραστηριότητας.</p>	<p>που δραστηριοποιούνται στον τομέα κοινωνικής οικονομίας.</p> <p>– Υψηλό ποσοστό ανεργίας στις ηλικιακές ομάδες 30-54 και εκπαιδευτικού επιπέδου Β' εκπαίδευσης.</p> <p>– Έλλειψη ολοκληρωμένου σχεδιασμού για την προστασία και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς, την ανάδειξη της καλλιτεχνικής δημιουργίας, την αξιοποίηση των υλικών και άυλων πολιτιστικών και ιστορικών αγαθών.</p> <p>– Μη λειτουργία εδώ και 10 χρόνια του Δημοτικού Θεάτρου – βασικού πυλώνα – στην πολιτιστική ανάπτυξη της Π.Π. και συνεπώς αδυναμία θεσμοθέτησης μεγάλων καλλιτεχνικών διοργανώσεων.</p>		
Καρδίτσας	<p>+ Οικονομικό και διοικητικό κέντρο με κεντροβαρική θέση.</p> <p>+ Μόχλευση τοπικών κεφαλαίων</p> <p>+ (Δυναμικές Συνεταιριστικές Τράπεζες).</p> <p>+ Δυναμικός τριτογενής τομέας (υπηρεσίες).</p> <p>+ Παραγωγή τοπικών αγροδιατροφικών προϊόντων.</p> <p>+ Διέλευση και παραμονή σημαντικού ποσοστού επισκεπτών της ευρύτερης</p>	<p>– Χαμηλότερο κατά κεφαλή ΑΕΠ μεταξύ αστικών περιοχών της Περιφέρειας.</p> <p>– Υψηλά ποσοστά ανεργίας.</p> <p>– Συνεχής συρρίκνωση επιχειρηματικής βάσης (κλείσιμο επιχειρήσεων).</p> <p>– Ελλιπείς τουριστικές υποδομές, χαμηλός βαθμός τουριστικών επενδύσεων, ελλειμματική</p>	<p>✓ Δημιουργία εξειδικευμένων δομών προώθησης της μικρής επιχειρηματικότητας και της κοινωνικής οικονομίας.</p> <p>✓ Προώθηση νέου παραγωγικού μοντέλου – Διασύνδεση αγροδιατροφικού συμπλέγματος με δημιουργικό τουρισμό, πολιτισμό, περιβάλλον – ΑΠΕ.</p> <p>✓ Διαθεσιμότητα πόρων για την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας της μικρής και</p>	<p>✗ Δυσμενές μακροοικονομικό περιβάλλον.</p> <p>✗ Μη ελκυστικό φορολογικό σύστημα, πολυνομία & γραφειοκρατία.</p> <p>✗ Δυσκολία προσαρμογής στις παγκόσμιες αλλαγές παραγωγής και εμπορίου.</p> <p>✗ Υψηλό κόστος παραγωγής.</p> <p>✗ Περιορισμός εθνικών οικονομικών κινήτρων.</p> <p>✗ Δυσκολία συνεργασίας τοπικής αυτοδιοίκησης και</p>

	<p>περιοχής.</p> <ul style="list-style-type: none"> + Αξιόλογοι πολιτιστικοί πόροι, + Πλήθος πολιτιστικών φορέων και διεξαγωγή πολιτιστικών δρώμενων πανελλαδικής εμβέλειας. + Οικοσύστημα Συνεργατισμού Καρδίτσας. 	<p>τουριστική προβολή.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Απουσία τοπικής πολιτικής προσέγκυσης και επιχειρήσεων, απουσία μηχανισμών υποστήριξης της επιχειρηματικότητας και της κοινωνικής οικονομίας. - Χαμηλό επίπεδο εξωστρέφειας, εισαγωγής καινοτομίας και τεχνολογικής αναβάθμισης. - Συγκοινωνιακή απομόνωση (ημιτελής Ε65, μακρινή πρόσβαση σε διεθνές Αεροδρόμιο, κ.α.). 	<p>νεοφυούς επιχειρηματικότητας.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Αξιοποίηση καλών πρακτικών συνεταιριστικής και συνεργατικής επιχειρηματικότητας. ✓ Αυξημένη ζήτηση των καταναλωτών για τοπικά αγροδιατροφικά προϊόντα. ✓ Αξιοποίηση ερευνητικού δυναμικού Τριτοβάθμιων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, Ερευνητικών Φορέων. ✓ Αξιοποίηση τεχνογνωσίας τοπικών Αναπτυξιακών Φορέων και Ευρωπαϊκών προγραμμάτων. ✓ Εκπόνηση στρατηγικού σχεδίου ανάπτυξης σε επίπεδο Π.Ε. ✓ Ένταξη τεχνολογικών, οργανωτικών, εμπορικών καινοτομιών στο παραγωγικό σύστημα. 	<p>επιχειρηματικών φορέων.</p> <ul style="list-style-type: none"> * Ανταγωνισμός των τοπικά παραγομένων προϊόντων και τροφίμων από εισαγόμενα τρίτων χωρών.
Λάρισα	<ul style="list-style-type: none"> + Η περιοχή παρέμβασης, αποτελεί αναγνωρισμένο οικονομικό και διοικητικό κέντρο με κεντροβαρής θέση στην αστική περιοχή. + Έντονη οικονομική δραστηριότητα και ιδρύσεις νέων επιχειρήσεων εντός της περιοχής παρέμβασης. + Στην περιοχή παρέμβασης υπάρχουν σημαντικά μνημεία και αξιοθέατα. 	<ul style="list-style-type: none"> - Έλλειψη σύγχρονων υποδομών για την διενέργεια πολιτιστικών εκδηλώσεων των τοπικών καλλιτεχνικών φορέων. - Δεν υπάρχει διασύνδεση των υποδομών και δράσεων πολιτισμού στην περιοχή παρέμβασης. - Έλλειψη σχεδίων αξιοποίησης του πολιτιστικού αποθέματος της περιοχής παρέμβασης. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ύπαρξη των σημαντικότερων αξιοθέατων και πολιτιστικών υποδομών και θεσμών εντός της περιοχής παρέμβασης. ✓ Ανάδειξη της δράσης τοπικών φορέων πολιτισμού (ΔΗ.Π.Ε.ΘΕ κλπ) μέσω της ολοκλήρωσης του Προσκήνιου Πολιτισμού. ✓ Θετικές επιπτώσεις στην οικονομία από τη βελτίωση της εικόνας της αστικής περιοχής 	<ul style="list-style-type: none"> * Δυσμενές οικονομικό περιβάλλον. * Απουσία παράδοσης στη συνεργασία ΟΤΑ και επιχειρηματικού χώρου. * Διατήρηση της αποσπασματικότητας των σχεδίων και έργων. * Χαμηλό επίπεδο επενδύσεων από τις ΜΜΕ.

	<ul style="list-style-type: none"> + Στην περιοχή παρέμβασης δραστηριοποιούνται επιχειρήσεις εστίασης, αναψυχής και διαμονής. + Στην περιοχή παρέμβασης υπάρχει συγκέντρωση σε δυναμικούς κλάδους και επαγγέλματα. + Στην περιοχή παρέμβασης δραστηριοποιούνται φορείς στην δημιουργική οικονομία και λαμβάνουν χώρα πολιτιστικά (γεγονότα) δρώμενα τοπικών φορέων πολιτισμού. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ύπαρξη μακροχρόνια ανέργων. 	<ul style="list-style-type: none"> και τη διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς. ✓ Δυνατότητα για επικέντρωση των προτεραιοτήτων και αξιοποίηση χρηματοδοτικών πόρων της προγραμματικής περιόδου 2014 – 2020 σε ✓ επιλεγμένα πεδία της περιφερειακής RIS και ειδικότερα στον δημιουργικό τουρισμό. ✓ Ανάπτυξη διασυνδέσεων του τριτογενούς τομέα (στα πεδία του τουρισμού – πολιτισμού) με την πολιτιστική και δημιουργική βιομηχανία. ✓ Αξιοποίηση τεχνολογιών στην ανάδειξη πολιτιστικού αποθέματος και παροχής υπηρεσιών τουρισμού – πολιτισμού. ✓ Ανάπτυξη κοινωνικής επιχειρηματικότητας σε θέματα που σχετίζονται με τα δημιουργικά επαγγέλματα. 	
Τρικάλων	<ul style="list-style-type: none"> + Η περιοχή παρέμβασης αποτελεί κέντρο της οικονομικής δραστηριότητας της ευρύτερης περιοχής. + Νέες μορφές οικονομικής δραστηριότητας συνδεόμενες με 	<ul style="list-style-type: none"> - Υψηλά επίπεδα ανεργίας και ύπαρξη μακροχρόνια ανέργων στην περιοχή παρέμβασης. - Ανεργία των γυναικών και των νέων. - Έλλειψη σοβαρών κινήτρων για 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Η δημιουργική οικονομία και ο τουρισμός στην περιοχή παρέμβασης. ✓ Η αξιοποίηση των προγραμμάτων κοινωφελούς απασχόλησης για την 	<ul style="list-style-type: none"> * Δυσμενές οικονομικό περιβάλλον στην ευρύτερη περιοχή παρέμβασης. * Χαμηλές επενδυτικές δυνατότητες στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα της

την δημιουργική οικονομία έχουν εμφανιστεί δυναμικά στο προσκήνιο.	την επαγγελματική σταδιοδρομία των νέων επιστημόνων στην περιοχή.	αντιμετώπισης της μακροχρόνιας ανεργίας.	παραγωγής.
+ Υπάρχει σημαντική τεχνογνωσία και εμπειρία σε δυναμικούς κλάδους και επαγγέλματα.		✓ Η περαιτέρω ανάπτυξη της αλληλέγγυας και συνεργατικής οικονομίας ως εναλλακτικής οικονομικής δραστηριότητας.	* Υψηλή και μακροχρόνια ανεργία.
+ Έχει αναπτυχθεί ένα σημαντικό δίκτυο αλληλέγγυας και συνεργατικής οικονομίας που συμβάλλει θετικά στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας της περιοχής παρέμβασης.		✓ Δυνατότητα αξιοποίησης χρηματοδοτικών πόρων στον πολιτισμό και τον τουρισμό.	* Μικρή επιχειρηματική κοινότητα.
+ Αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για την αναβάθμιση του επιπέδου ποιότητα ζωής.		✓ Περαιτέρω ανάπτυξη και ενίσχυση των στρατηγικών βιώσιμης ανάπτυξης.	

Πίνακας 6.4.1: Οι SWOT Analysis των περιοχών παρέμβασης των ΣΒΑΑ της Περιφέρειας Θεσσαλίας, όσον αφορά στα οικονομικά τους χαρακτηριστικά (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμων Βόλου, Καρδίτσας, Λαρισαίων και Τρικαίων, ίδια επεξεργασία).

6.5. ΤΑ ΚΛΙΜΑΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Οι τέσσερις περιοχές παρουσιάζουν μία ανομοιομορφία όσον αφορά τα κλίμα που επικρατεί και την κλιματική ζώνη στην οποία ανήκουν. Το κλίμα στις περιοχές παρέμβασης σε Καρδίτσα, Λάρισα και Τρίκαλα, έχει τα στοιχεία του ηπειρωτικού κλίματος, που χαρακτηρίζεται από το μεγάλο θερμοκρασιακό εύρος μεταξύ καλοκαιριού και χειμώνα. Αντίθετα, στην περιοχή παρέμβασης του Βόλου επικρατεί το μεσογειακό κλίμα των παραθαλάσσιων περιοχών, με μέτριες βροχές, ήπιους χειμώνες και ξηρά καλοκαίρια.

Η επιβάρυνση της ποιότητας του ατμοσφαιρικού περιβάλλοντος και στις τέσσερις εξεταζόμενες περιοχές παρέμβασης προκαλείται από ανθρωπογενείς δραστηριότητες (αστικές, βιομηχανικές και παραγωγικές). Γύρω από τις αστικές περιοχές και κυρίως κατά μήκος των εθνικών οδών, καθώς και στις Βιομηχανικές Περιοχές του Βόλου και της Λάρισας, έχουν αναπτυχθεί σημαντικές βιομηχανικές συγκεντρώσεις. Σε κάποιες τσιμεντοβιομηχανίες και ασβεστοκάμινους γίνεται καύση του petcoke (πετρελαϊκό κοκ). Η κύρια πηγή ατμοσφαιρικής ρύπανσης στο σύνολο των αστικών περιοχών είναι η κυκλοφορία των αυτοκινήτων, λόγω των κυκλοφοριακών προβλημάτων, ιδίως τις ώρες κυκλοφοριακής συμφόρησης. Επιπλέον επιβαρυντικό παράγοντα αποτελεί η αυξανόμενη (και λόγω της κρίσης) παλαιότητα του στόλου των οχημάτων. Παρά τη σημαντική διεύρυνση του φυσικού αερίου ως μέσου θέρμανσης, η οικονομική κρίση ενίσχυσε τη χρήση τζακιών ή σομπών με μέσο θέρμανσης τα καυσόξυλα ή άλλα προϊόντα βιομάζας. Η καύση κακής ποιότητας καυσόξυλων, προϊόντων βιομάζας και διάφορων παλαιών ξύλινων ή πλαστικών υλικών δημιουργεί προβλήματα ρύπανσης από επικίνδυνα αιωρούμενα σωματίδια.

Όσον αφορά στον κυκλοφοριακό φόρτο, παρατηρείται έντονη κυκλοφοριακή συμφόρηση κατά τις πρωινές (08:00 - 10:00) και μεσημβρινές (14:00 - 15:00), γεγονός που οφείλεται στη συγκέντρωση των περισσότερων καταστημάτων και υπηρεσιών στον κεντρικό ιστό των αστικών περιοχών, τις άσκοπες μετακινήσεις με αυτοκίνητο, την έλλειψη χώρων στάθμευσης και την έλλειψη επαρκών μέτρων αστυνόμευσης.

Σχετικά με τα επίπεδα κατοίκησης και στα τέσσερα αστικά κέντρα της Περιφέρειας Θεσσαλίας, επιβεβαιώνεται η μειωμένη συγκέντρωση της κατοικίας στο κέντρο του αστικού ιστού κι ότι όσο απομακρυνόμαστε από αυτό αυξάνουν τα επίπεδα κατοίκησης.

Οι κλιματικές προκλήσεις εντός των περιοχών παρέμβασης, που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν από τις εφαρμοζόμενες ΣΒΑΑ είναι οι :

- ☒ Περαιτέρω ενίσχυση της χρήσης εναλλακτικών μέσων μεταφοράς και ειδικότερα της χρήσης ποδηλάτου μέσω της βελτίωσης των υποδομών για ποδηλατοδρόμους.
- ☒ Μείωση του κυκλοφοριακού προβλήματος τις ώρες αιχμής.
- ☒ Μείωση του προβλήματος στάθμευσης κατά τις πρωινές και απογευματινές ώρες στα όρια των περιοχών παρέμβασης.
- ☒ Ενεργειακή αναβάθμιση των κτιρίων.
- ☒ Αποτελεσματική αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης.
- ☒ Προώθηση των υποδομών φυσικού αερίου για την θέρμανση.
- ☒ Καμπάνιες ενημέρωσης για την ατμοσφαιρική ρύπανση που προκαλεί η καύση πλαστικών υλικών, μοριοσανίδων ή άλλων ακατάλληλων αντικειμένων.
- ☒ Αύξηση της τεχνογνωσίας γύρω από τα ζητήματα της κλιματικής αλλαγής και δημιουργία ομάδας στελεχών με την αρμοδιότητα μελέτης και εργασίας πάνω σε αυτό το θέμα.
- ☒ Παρεμβάσεις στο κέντρο της πόλης για μείωση της κυκλοφορίας ΙΧ αυτοκινήτων, που επιβαρύνει το μικροκλίμα της περιοχής.
- ☒ Βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας, λόγω της μείωσης των αέριων ρύπων και των αιωρούμενων μικροσωματιδίων.
- ☒ Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και επισκεπτών στις περιοχές παρέμβασης.
- ☒ Κυκλοφοριακές ρυθμίσεις που προάγουν τη χρήση των μέσων μαζικής μεταφοράς από και προς τα αστικά κέντρα.
- ☒ Αξιοποίηση των νέων τεχνικών ενεργειακής αναβάθμισης και των τεχνολογιών χρήσης ΑΠΕ σε δημόσιες υποδομές / χρήσεις.
- ☒ Συστηματική προβολή αλλά και η εφαρμογή συνδυασμένων μορφών ήπιας αστικής κινητικότητας (π.χ. λεωφορείο – ποδήλατο, τρένο – ποδήλατο).

Η παράθεση των αναλύσεων SWOT για τις 4 περιοχές παρέμβασης, όσον αφορά τα κλιματικά τους χαρακτηριστικά, αποτυπώνεται στον πίνακα 6.5.1 που ακολουθεί.

Περιοχή Παρέμβασης	Δυνατότητες (S)	Αδυναμίες (W)	Ευκαιρίες (O)	Απειλές (T)
Βόλου	<ul style="list-style-type: none"> + Ήπιο κλίμα. + Ύπαρξη σταθμών μέτρησης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης για την καταγραφή, παρακολούθηση της ποιότητας της ατμόσφαιρας. + Αυξανόμενη χρήση ποδηλάτου. + Ύπαρξη Τοπικού Σχεδίου για τη Διαχείριση των Αστικών Αποβλήτων. + Ύπαρξη Σχεδίου Διαχείρισης Αειφόρου Ενέργειας (ΣΔΑΕ). 	<ul style="list-style-type: none"> - Αυξημένη αέρια ρύπανση, κυρίως από αιωρούμενα σωματίδια PM₁₀, κατά τη χειμερινή περίοδο. - Αποσπασματικές και μη συμβατές μεταξύ τους μετρήσεις της ποιότητας της ατμόσφαιρας από διαφορετικούς φορείς. - Παύση λειτουργίας σταθμού μέτρησης αέριας ρύπανσης της Δ.Ε.Υ.Α.Μ.Β. από τις αρχές του 2013. - Ηχορύπανση στο κέντρο του Βόλου. - Έλλειψη επαρκούς περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης των πολιτών. - Ελλιπή γεωμετρικά χαρακτηριστικά του υφιστάμενου οδικού δικτύου σε σχέση με τα λειτουργικά του χαρακτηριστικά (ιδιαίτερα σε σημεία βασικών διασταυρώσεων εντός της ΠΠ). - Αυξημένη χρήση του αυτοκινήτου και κυκλοφοριακή επιβάρυνση στο κέντρο της ΠΠ με συνέπεια την αυξημένη 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Αξιοποίηση Εθνικών και Κοινοτικών πόρων για δημιουργία και εκσυγχρονισμό περιβαλλοντικών υποδομών. ✓ Υποχρέωση εκπόνησης Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας και χρηματοδότησής τους από το Πράσινο Ταμείο. 	<ul style="list-style-type: none"> ✗ Ανεπαρκής χρηματοδότηση από την κεντρική πολιτεία για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών προβλημάτων και κινδύνων. ✗ Αναμενόμενη αύξηση των θερμών ημερών και νυκτών λόγω της κλιματικής αλλαγής με δυσμενείς επιπτώσεις στην υγεία των κατοίκων. ✗ Κίνδυνος περαιτέρω αύξησης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. ✗ Ανεξέλεγκτη καύση ακατάλληλων υλικών (πχ. ελαστικών) περιμετρικά της αστικής περιοχής. Λειτουργία σταθμού μεταφόρτωσης χύδην φορτίου (σκράπ) στο λιμένα της πόλης που επηρεάζει την περιοχή των Παλαιών.

- ατμοσφαιρική ρύπανση και την επιβάρυνση της δημόσιας υγείας.
- Έλλειψη χώρων στάθμευσης στην ευρύτερη περιοχή του κέντρου του Βόλου και της Ν. Ιωνίας.
 - Αυξημένη παράνομη στάση και στάθμευση τόσο στο κέντρο όσο και στις υπόλοιπες περιοχές.
 - Κυκλοφοριακή συμφόρηση σε δρόμους λόγω μικρού πλάτους.
 - Έλλειψη ενημέρωσης πολιτών σε θέματα οδικής ασφάλειας και κυκλοφοριακής αγωγής.
 - Ανεπαρκής προώθηση βιώσιμων και συνδυασμένων μεταφορών.
 - Κατάληψη κοινοχρήστων χώρων από οχήματα και τραπεζοκαθίσματα.
 - Πυκνοδομημένα κέντρα Βόλου και Ν. Ιωνίας που δυσχεραίνουν τον φυσικό αερισμό.
 - Εμφάνιση φαινομένου αστικής θερμικής νησίδας στο κέντρο του Βόλου, της Ν. Ιωνίας και της περιοχής των Παλαιών.

Καρδίτσας

+ Εμπειρία υλοποίησης έργων ενεργειακής αναβάθμισης,

– Χαμηλός βαθμός ευαισθητοποίησης πολιτών σε

✓ Εκπόνηση και εφαρμογή Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής

* Ανεπαρκής χρηματοδότηση για δημόσιες παρεμβάσεις

	<p>βιοκλιματικών παρεμβάσεων και ΦΒ (Δημαρχείο, ΚΑΠΗ, Ληξιαρχείο, Σχολεία).</p> <p>+ Πνεύμονας πρασίνου στο κέντρο (Άλσος Παυσίλυπου) που επηρεάζει θετικά το</p> <p>+ μικροκλίμα του κέντρου.</p> <p>+ Αυξανόμενη χρήση του ποδηλάτου.</p> <p>+ Σημαντική διείσδυση χρήσης φυσικού αερίου σε κατοικίες αλλά και δημόσια κτίρια / εγκαταστάσεις.</p>	<p>θέματα κλιματικής αλλαγής.</p> <p>– Υψηλή πυκνότητα δόμησης περιμετρικά του κέντρου.</p> <p>– Υψηλοί κυκλοφοριακοί φόρτοι στις κεντρικές περιοχές.</p> <p>– Μεγάλο θερμοκρασιακό εύρος μεταξύ καλοκαιριού και χειμώνα.</p> <p>– Απουσία σταθμών μέτρησης - παρακολούθησης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και της ποιότητας της ατμόσφαιρας.</p> <p>– Υψηλό ποσοστό γερασμένων, ενεργοβόρων κτιρίων.</p> <p>– «Φτωχό» οδικό δίκτυο με ελλιπή γεωμετρικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά (π.χ. για ΑμΕΑ, μαθητές).</p>	<p>Κινητικότητα.</p> <p>✓ Ανάδειξη και προβολή της Καρδίτσας ως «πόλης του Ποδηλάτου».</p> <p>✓ Αξιοποίηση υψηλού ενδιαφέροντος ιδιωτών για Ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων.</p> <p>✓ Δυνατότητες ενθάρρυνσης ήπιας αστικής κινητικότητας (πεζοί, ποδηλάτα) εξαιτίας της επίπεδης μορφολογίας και των σχετικά μικρών αποστάσεων μετακίνησης.</p> <p>✓ Δυνατότητες συνεργασίας μεταξύ ενδιαφερόμενων μερών (π.χ. Δήμος - ΚΤΕΛ, Δήμος-ΟΣΕ), για συνδυασμένες μορφές αστικής Κινητικότητας.</p> <p>✓ Αναβάθμιση συστήματος διαχείρισης και επέκταση χρήσης κοινόχρηστων ποδηλάτων.</p> <p>✓ Εφαρμογή κυκλοφοριακών λύσεων με έργα χαμηλού κόστους.</p> <p>✓ Χρήση ηλεκτροκίνητων οχημάτων στον αστικό ιστό.</p>	<p>μετριασμού των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.</p> <p>✗ Καθυστερήσεις στις απαιτούμενες εγκρίσεις περιβαλλοντικών όρων και λοιπών αδειοδοτήσεων.</p> <p>✗ Έλλειψη ρευστότητας ιδιωτών</p> <p>✗ για έργα ενεργειακής αναβάθμισης κατοικιών.</p> <p>✗ Συνεχιζόμενη αύξηση μέσης θερμοκρασίας ημέρας και νύχτας.</p> <p>✗ Αύξηση ατμοσφαιρικής ρύπανσης, λόγω γήρανσης στόλου Ι.Χ.</p>
Λάρισα	<p>+ Ύπαρξη περιφερειακού πρασίνου που επηρεάζει το μικροκλίμα</p> <p>+ Εμπειρία υλοποίησης έργων ενεργειακής αναβάθμισης και βιοκλιματικών παρεμβάσεων.</p> <p>+ Προώθηση της χρήσης του</p>	<p>– Μεγάλη πυκνότητα δόμησης στην κεντρική περιοχή της πόλης με μεγάλο ποσοστό παλαιών κτηρίων.</p> <p>– Αυξημένες ανάγκες για βιοκλιματικές παρεμβάσεις στην περιοχή παρέμβασης.</p>	<p>✓ Η επίπεδη μορφολογία της πόλης προσφέρεται για μετακινήσεις με ποδήλατο.</p> <p>✓ Η ύπαρξη του δικτύου πεζοδρόμων ενθαρρύνει την πεζή κυκλοφορία.</p> <p>✓ Σε εξέλιξη η εφαρμογή του</p>	<p>✗ Η ανάγκη εισαγωγής υλικών προσαρμοσμένων στις βιοκλιματικές απαιτήσεις, που θα επιβαρύνουν ακόμη περισσότερο το κόστος των τεχνικών έργων.</p> <p>✗ Καθυστερήσεις στις</p>

	ποδηλάτου στην περιοχή παρέμβασης. + Ύπαρξη σχεδίου ΣΒΑΚ για την αστική περιοχή και την Περιοχή Παρέμβασης με σημαντική κατεύθυνση την μετατροπή κύριων αρτηριών στην περιοχή παρέμβασης σε δρόμους ήπιας κυκλοφορίας.	<ul style="list-style-type: none"> – Μεγάλο ποσοστό κτηρίων μικτής χρήσης με αυξημένες ενεργειακές ανάγκες. – Υψηλοί κυκλοφοριακοί φόρτοι στην περιοχή παρέμβασης με σοβαρές δυσλειτουργίες λόγω της δυσανάλογης , ως προς τις αντοχές των δρόμων , φόρτισής τους. – Συγκέντρωση στάσεων Μέσων Μαζικής Μεταφοράς στην περιοχή παρέμβασης. – Μεγάλο θερμομετρικό εύρος μεταξύ καλοκαιριού και χειμώνα. – Χαμηλός βαθμός ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης σε σχέση με την κυκλοφορία στην πόλη. – Υψηλή ατμοσφαιρική ρύπανση (υπερβάσεις στις τιμές των PM10) και ηχορύπανση στην περιοχή παρέμβασης. 	<p>σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας και η χρηματοδότηση του.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Μεγάλο ενδιαφέρον ιδιοκτητών για ενεργειακή αναβάθμιση παλαιών κτηρίων (κατοικιών και επαγγελματικών χώρων). ✓ Υπό εκπόνηση το Σχέδιο Δράσεων Αειφόρου Ενέργειας. 	απαιτούμενες εγκρίσεις περιβαλλοντικών όρων και λοιπών αδειοδοτήσεων λόγω της ειδικής φύσης των παρεμβάσεων.
Τρικάλων	<ul style="list-style-type: none"> + Ύπαρξη πλούσιου περιφερειακού περιβάλλοντος που βελτιώνει το μικροκλίμα. + Αποτελεσματική Εφαρμογή Μέτρων αντιμετώπισης της ατμοσφαιρικής και υδατικής ρύπανσης. + Προώθηση της χρήσης ποδηλάτου μέσω της δημιουργία υποδομών ποδηλατοδρόμων στην περιοχή παρέμβασης. 	<ul style="list-style-type: none"> – Μεγάλο θερμομετρικό εύρος μεταξύ χειμώνα και καλοκαιριού. – Ιδιαίτερα υψηλές θερμοκρασίες το καλοκαίρι. – Υψηλά ποσοστά ατμοσφαιρικής ρύπανσης από την καύση μέσων θέρμανσης κατά τη διάρκεια του χειμώνα. – Έντονος κυκλοφοριακός φόρτος. Περιορισμένες θέσεις 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Η επίπεδη μορφολογία του εδάφους της πόλης ευνοεί την χρήση ποδηλάτου και την περπατήσιμότητα. ✓ εκτεταμένη αναδιαμόρφωση της περιοχής του Ληθαίου ποταμού αλλάζει τη συνολική εικόνα της πόλης και ευνοεί την κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα της. ✓ Αναβαθμισμένο επίπεδο 	<ul style="list-style-type: none"> * Στις περιοχές του κέντρου η κατοικία αντικαθίσταται από άλλες χρήσεις δημιουργώντας προβλήματα σε κάποιους κατοίκους. * Λόγω της παρεμβολής του ποταμού και του σιδηροδρομικού σταθμού τα μέτρα βελτίωσης του οδικού δικτύου είναι πιθανό να συναντούν δυσκολίες.

στάθμευσης.	τεχνογνωσίας στον δήμο (digital city).	* Υψηλό κόστος τεχνικών έργων για την προσαρμογή στις βιοκλιματικές απαιτήσεις της περιοχής.
-------------	--	--

Πίνακας 6.5.1: Οι αναλύσεις SWOT των περιοχών παρέμβασης των ΣΒΑΑ της Περιφέρειας Θεσσαλίας, όσον αφορά στα κλιματικά τους χαρακτηριστικά (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμων Βόλου, Καρδίτσας, Λαρισαίων και Τρικκαίων, ίδια επεξεργασία).

6.6. ΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Οι δημόσιοι χώροι πρασίνου (πάρκα, πλατείες, νησίδες, οδικοί κόμβοι, κ.λπ.) στην περιοχή παρέμβασης του Βόλου ανέρχονται στα 460.000 τετρ. μέτρα (αναλογία ανά κάτοικο: 11,5 τετρ.μέτρα/κατ.). Οι αντίστοιχοι χώροι στην ΠΠ της Καρδίτσας καταλαμβάνουν έκταση 520.800 τετρ. μέτρα, με την αναλογία ανά κάτοικο να είναι 13,51 τετρ. μέτρα/κατ. Στην ΠΠ της Λάρισας οι χώροι πρασίνου καταλαμβάνουν επιφάνεια 144.000 τετρ. μέτρα και η αναλογία των χώρων πρασίνου ανά κάτοικο ανέρχεται στα 2,37 τετρ. μέτρα/κάτ. Τέλος στην ΠΠ των Τρικάλων η επιφάνεια των δημοσίων χώρων πρασίνου ανέρχεται στα 540.000 τετρ. μέτρα και η αναλογία ανά κάτοικο είναι 9,89 τετρ. μέτρα/κατ.

Περιοχή Παρέμβασης	Δημόσιοι Χώροι Πρασίνου (m ²)	Αναλογία Πρασίνου ανά Κάτοικο (m ² / Κατ.)
Βόλος	460.000	11,50
Καρδίτσα	520.800	13,51
Λάρισα	144.000	2,36
Τρίκαλα	540.000	9,89

Πίνακας 6.6.1: Οι δημόσιοι χώροι πρασίνου στις αστικές περιοχές και η αναλογία πρασίνου ανά κάτοικο (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμου Βόλου, Δήμου Καρδίτσας, Δήμου Λαρισαίων και Δήμου Τρικκαίων, ίδια επεξεργασία).

Και οι τέσσερις αστικές περιοχές διαθέτουν ικανοποιητικό δίκτυο ποδηλατοδρόμων (12,0 χλμ στο Βόλο, 7,3 χλμ στην Καρδίτσα, 14,0 χλμ στη Λάρισα, 10,0 χλμ στα Τρίκαλα), που δεν καλύπτει όμως την ολοένα και αυξανόμενη χρήση του ποδηλάτου, από τους κατοίκους των περιοχών.

Τα δίκτυα αστικών συγκοινωνιών που εξυπηρετούν τις πόλεις, έχουν γενικά ακτινική μορφή, με σύγκλιση όλων των γραμμών προς το κέντρο του αστικού ιστού και καλύπτουν ικανοποιητικά το σύνολο των αναγκών μετακίνησης των κατοίκων.

Οι περιβαλλοντικές προκλήσεις εντός των περιοχών παρέμβασης, που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν από τις εφαρμοζόμενες ΣΒΑΑ είναι οι :

- ☒ Γενικότερη αναβάθμιση στο υποβαθμισμένο οικιστικά περιβάλλον της περιοχής παρέμβασης.
- ☒ Ενθάρρυνση της χρήσης φιλικών προς το περιβάλλον επιλογών μετακίνησης.
- ☒ Βελτίωση του δικτύου ποδηλατοδρόμων.

- ☒ Ανάλυση πρωτοβουλιών και μέτρων για την βελτίωση των σημείων του κέντρου της πόλης που πάσχουν από έλλειψη πρασίνου.
- ☒ Καλύτερη αξιοποίηση διαθέσιμων χώρων χωρίς προσδιορισμένη χρήση στο κέντρο της πόλης.
- ☒ Αύξηση του πρασίνου με τις δεντροστοιχίες και τους νέους χώρους πρασίνου στους δρόμους ήπιας κυκλοφορίας, τους πεζοδρόμους και ποδηλατοδρόμους.
- ☒ Καμπάνια ενημέρωσης των κατοίκων με σκοπό την καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης.
- ☒ Αποκατάσταση των κενών που τραυματίζουν το αστικό περιβάλλον στην περιοχή παρέμβασης με αξιοποίηση των αρχών της κυκλικής οικονομίας.
- ☒ Περαιτέρω προώθηση της ανακύκλωσης και βελτίωση των σχετικών υποδομών.
- ☒ Ανάλυση πρωτοβουλιών δράσεων για την ανάδειξη του υγρού στοιχείου και της καλύτερης σύνδεσης του με την ζωή στην πόλη.
- ☒ Τήρηση κανόνων κυκλοφορίας στο δίκτυο πεζοδρόμων.
- ☒ Κάλυψη των ασυνεχειών που καταγράφονται στην χωρική οργάνωση του αστικού ιστού καθώς και στα βιοκλιματικά χαρακτηριστικά του δικτύου πεζοδρόμων – ποδηλατοδρόμων που αποτελούν εμπόδιο τόσο για την βιώσιμη κινητικότητα (μείωση εκπομπών CO₂ και θορύβου) όσο και για την ανάδειξη πολιτιστικών – πράσινων διαδρομών.
- ☒ Συμπλήρωση των κενών που καταγράφονται στην προστασία και ανάδειξη της ιστορικής – πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς και στις υποδομές πολιτισμού και σύγχρονης πολιτιστικής δημιουργίας, που εμποδίζουν την ενιαία προβολή του πολιτισμού και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος στην περιοχή παρέμβασης.
- ☒ Κάλυψη των αναγκών που καταγράφονται σε κοινόχρηστους χώρους και χώρους πρασίνου και περιορίζουν την δυνατότητα απορρόφησης εκπομπών CO₂ στην περιοχή παρέμβασης.
- ☒ Βελτίωση της ελκυστικότητας της πόλης και των συνθηκών λειτουργικότητας στους τομείς διαμονής, εργασίας και αναψυχής των κατοίκων της. βελτίωση της ελκυστικότητας της πόλης για ανάπτυξη επιχειρηματικών / επενδυτικών πρωτοβουλιών.

Η παράθεση των αναλύσεων SWOT για τις 4 περιοχές παρέμβασης, όσον αφορά τα κλιματικά τους χαρακτηριστικά, αποτυπώνεται στον πίνακα 6.6.2 που ακολουθεί.

Περιοχή Παρέμβασης	Δυνατότητες (S)	Αδυναμίες (W)	Ευκαιρίες (O)	Απειλές (T)
Βόλου	<ul style="list-style-type: none"> + Ύπαρξη δικτύου πεζοδρόμων. + Ύπαρξη δικτύου ποδηλατοδρόμων και προώθηση ποδηλάτου. + Ύπαρξη λεωφορειοδρόμων. + Ικανοποιητική εξυπηρέτηση από τις λεωφορειακές γραμμές του αστικού ΚΤΕΛ στο κέντρο της ΠΠ. + Ύπαρξη Σχεδίου Δράσης Αειφόρου Ενέργειας (Σ.Δ.Α.Ε.) στο πλαίσιο του Συμφώνου των Δημάρχων. + Χρήση φυσικού αερίου αντί για πετρέλαιο σε πολλά δημοτικά κτίρια. + Ύπαρξη μελέτης ενεργειακού αποτυπώματος δημοτικών κτιρίων. + Σημαντικό απόθεμα αξιόλογων και διατηρητέων κτιρίων ιδιοκτησίας του δήμου και δυνατότητα αξιοποίησής τους. + Ύπαρξη δύο μεγάλων χώρων πρασίνου – πάρκων στα δύο άκρα της πόλης. + Αξιοποίηση τμημάτων της χερσαίας ζώνης του λιμένα από 	<ul style="list-style-type: none"> – Ανεπαρκής περιβαλλοντική συνείδηση. – Αυξημένη ατμοσφαιρική ρύπανση, ιδιαίτερα στο κέντρο του Βόλου και στην περιοχή των Παλαιών. – Ηχορύπανση στις κεντρικές περιοχές της ΠΠ. – Ελλιπή γεωμετρικά χαρακτηριστικά του υφιστάμενου οδικού δικτύου σε σχέση με τα λειτουργικά του χαρακτηριστικά. – Αύξηση των αναγκών συντήρησης του οδικού δικτύου. – Μη ολοκληρωμένα δίκτυα πεζοδρόμων και Ποδηλατοδρόμων. – Εμπόδια στην κίνηση των πεζών και των ποδηλάτων (λόγω κατάπαττήσεων). – Μη επαρκής χρήση της δημόσιας συγκοινωνίας από όλους τους κατοίκους. – Περιορισμένη εφαρμογή της πολυτροπικής βιώσιμης κινητικότητας. – Δεν υπάρχει πρόσφατη κυκλοφοριακή μελέτη. – Μονοκεντρική πολεοδομική οργάνωση με ισχυρή εστίαση στο ιστορικό κέντρο του Βόλου. – Αρκετά πυκνοδομημένο του Βόλου και της Ν. Ιωνίας με 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Αξιοποίηση Εθνικών και Κοινοτικών πόρων για τη δημιουργία και τον εκσυγχρονισμό περιβαλλοντικών υποδομών. ✓ Αυξανόμενη χρηματοδότηση έργων για τη χρήση Α.Π.Ε. από το Ε.Σ.Π.Α. ή άλλες πηγές. ✓ Αξιοποίηση χρηματοδοτήσεων για παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας σε υπάρχοντα κτίρια του δήμου με μονώσεις και κατάλληλο εξοπλισμό (έξυπνα κτίρια). ✓ Αναμενόμενη χρηματοδότηση για εκπόνηση Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας από το Πράσινο Ταμείο. ✓ Δυνατότητα ανάπτυξης συνδυασμένων μεταφορών (Αεροδρόμιο – Λιμάνι – Ο.Σ.Ε.) και σύνδεσή τους με την πόλη και με περιοχές ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων (π.χ. ΒΙ.ΠΕ.). ✓ Ύπαρξη Master Plan Λιμένος Βόλου για την αναδιοργάνωση της λιμενικής ζώνης και ύπαρξη εγκεκριμένων περιβαλλοντικών όρων. ✓ Δυνατότητα αξιοποίησης του παραλιακού μετώπου με όρους 	<ul style="list-style-type: none"> ✗ Περαιτέρω αύξηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. ✗ Περιορισμένη χρηματοδότηση για κυκλοφοριακά έργα και μελέτες. ✗ Ανεπαρκής χρηματοδότηση για έργα συντήρησης του δημοτικού οδικού δικτύου.

το δήμο.	<p>σχετικά χαμηλό ποσοστό δημόσιου χώρου συγκριτικά με τις υπόλοιπες περιοχές.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Υψηλός αριθμός κτιρίων με μεγάλη ηλικία κατασκευής. – Μεγάλες ενεργειακές καταναλώσεις και θερμικές απώλειες λόγω της παλαιότητας των κτιρίων. – Μη χρήση ΑΠΕ στα δημοτικά κτίρια και εγκαταστάσεις. – Μικρή εφαρμογή βιοκλιματικού σχεδιασμού μέχρι σήμερα. – Έλλειμμα κοινοχρήστων χώρων, χώρων πρασίνου και οργανωμένων περιοχών αναψυχής. – Μη αξιοποίηση του μεγάλου χώρου πρασίνου στο Πεδίο του Άρεως. – Έλλειψη στρατηγικού σχεδίου αξιοποίησης αξιόλογων και διατηρητέων κτιρίων ιδιοκτησίας του δήμου. 	<p>αστικής σύνθεσης και σύνδεσής του με τον αστικό ιστό.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Δυνατότητα ανάπτυξης συνεργασιών με το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και άλλους φορείς της περιοχής (π.χ. Ι.Ε.Τ.Ε.Θ., Τ.Ε.Ε. Μαγνησίας).
<p>Καρδίτσας</p> <ul style="list-style-type: none"> + Σημαντικοί χώροι πρασίνου κεντρικά. + Λειτουργική σύνδεση μέσω πεζοδρόμων αξιόλογων πολιτιστικών κτιρίων, αθλητικών χώρων και σημαντικών χώρων πρασίνου μεταξύ τους (Δημοτική Αγορά, Αρχαιολογικό Μουσείο, Κεντρική πλατεία, Πανσίλυπο, Δημοτικό Στάδιο). 	<ul style="list-style-type: none"> – Έλλειψη χώρων πρασίνου σε ορισμένες γειτονιές. – Πολλοί αδιαμόρφωτοι κοινόχρηστοι χώροι. – Μη τήρηση κανόνων κυκλοφορίας στο δίκτυο πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων. – Σημαντικά προβλήματα στάθμευσης (έλλειψη χώρων, παράνομη στάθμευση) στο Κέντρο. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Βελτίωση ελκυστικότητας πόλης και καθιέρωση της Καρδίτσας σε «Πόλη του Ποδηλάτου». ✓ Σταδιακή αύξηση περιβαλλοντικής συνείδησης πληθυσμού - ενίσχυση κινήματος εθελοντισμού. ✓ Περιβαλλοντική αναβάθμιση κοινόχρηστων χώρων σε κομβικά σημεία της πόλης (Δημοτικό Στάδιο, νέο Δημαρχείο). <ul style="list-style-type: none"> * Χρονοβόρες διαδικασίες για την εκπόνηση μελετών, αρχιτεκτονικών διαγωνισμών και αδειοδοτήσεων. * Υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος λόγω αποσπασματικών παρεμβάσεων. * Φυσικοί κίνδυνοι (σεισμικότητα, πλημμύρες). * Κόστος συντήρησης περιβαλ-

	<ul style="list-style-type: none"> + Ανεπτυγμένο δίκτυο αστικών και περιαστικών ποδηλατοδρόμων με ανάγκες + Συμπλήρωσης. + Έγερξη Μελέτης Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας. + Διαδημοτική συνεργασία στη διαχείριση απορριμμάτων και + Ανακύκλωσης. + Θεσμοθετημένο περιφερειακό χωροταξικό σχέδιο που δίνει κατευθύνσεις για τον υποκείμενο σχεδιασμό. 	<ul style="list-style-type: none"> - Έλλειψη ιδιόκτητων δημοτικών κτιρίων για κοινωφελή χρήση. - Ελλιπής περιβαλλοντική συνείδηση. - Αισθητική υποβάθμιση βασικών οδών, πεζοδρόμων λόγω κενών εγκαταλειμμένων καταστημάτων. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Περιβαλλοντική ανάδειξη μη διαμορφωμένων κοινόχρηστων χώρων στις γειτονιές. ✓ Αξιοποίηση των χώρων του πρώην στρατοπέδου «Λουμάκη». ✓ Εγκατάσταση νέων επιχειρήσεων (κλάδοι RIS) κατά μήκος των πράσινων διαδρομών (πεζόδρομοι, ποδηλατοδρόμοι). ✓ Χρήση νέων τεχνολογιών εξοικονόμησης στον οδο φωτισμό. ✓ Ανάπλαση διατηρητέου κτιρίου «Παλαιάς Ηλεκτρικής» Καρδίτσας και περιβάλλοντος χώρου. ✓ Αναβάθμιση πυλών εισόδου της πόλης (Τρικάλων, Φαναρίου, Κουμουνδούρου, Α. Παπανδρέου). 	<ul style="list-style-type: none"> λειτουργικών έργων. * Παράνομη κατάληψη δημόσιου χώρου από ιδιώτες (κυρίως καταστήματα).
Λάρισα	<ul style="list-style-type: none"> + Έγερξη σημαντικού ποσοστού πρασίνου στις περιφερειακές περιοχές της πόλης. + Εκτεταμένο δίκτυο πεζοδρόμων που δίνουν ταυτότητα στην κεντρική υπό-περιοχή της περιοχής παρέμβασης. + Οι πολιτιστικές διαδρομές εντός της περιοχής παρέμβασης μπορούν να συνδυασθούν με διαδρομές πεζών και ποδηλάτων στην περιοχή. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ανάγκη ενίσχυσης πρασίνου στην περιοχή παρέμβασης. - Περιορισμένη αξιοποίηση βιώσιμων μεταφορών εντός της περιοχής παρέμβασης. - Ασυνέχειες στον αστικό ιστό της περιοχής παρέμβασης. - Ελλιπής περιβαλλοντική συνείδηση. - Μη τήρηση κανόνων κυκλοφορίας στο δίκτυο των πεζοδρόμων. - Καθυστερήσεις και πολλαπλές αρμοδιότητες σε περιοχές που 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Πρόβλεψη από στρατηγικά χωρικά πλαίσια για πράσινες πολιτιστικές διαδρομές. ✓ Σημαντικές ευκαιρίες στον τομέα του τουρισμού, με παράλληλη προστασία και αξιοποίηση, της ιστορικής πολιτιστικής κληρονομιάς. 	<ul style="list-style-type: none"> * Η μη έγκαιρη ολοκλήρωση νέων πολεοδομικών χωροταξικών ρυθμίσεων η προσαρμογή των υφισταμένων. * Χρονοβόρες διαδικασίες για την εκπόνηση των μελετών και την εξασφάλιση των αναγκαίων αδειοδοτήσεων. * Η μη επίλυση των θεσμικών δυσχερειών συνεργασίας μεταξύ ιδιωτικού και δημοσίου τομέα.

		εμπίπτουν σε ζώνες προστασίας ιστορικών – πολιτιστικών πόρων εντός της περιοχής παρέμβασης.		
		– Εκκρεμότητες στην απόκτηση ελεύθερων χώρων και στην εφαρμογή του πολεοδομικού σχεδιασμού εντός της περιοχής παρέμβασης.		
		– Αποσπασματικός σχεδιασμός δικτύων ροής ποδηλάτων.		
Τρικάλων	+ Ύπαρξη πρασίνου και βέλτιστη αξιοποίηση των διαθέσιμων δημόσιων χώρων.	– Ανάγκη ενίσχυσης πρασίνου στην περιοχή παρέμβασης.	✓ Σημαντικές ευκαιρίες για περαιτέρω ανάπτυξη του πολιτισμού και τουρισμού σε αρμονία με το φυσικό περιβάλλον.	✗ Σύνθετο ιδιοκτησιακό κάθεστώς ανοιχτών χώρων και κτηρίων που εμποδίζει την βέλτιστη αξιοποίηση τους.
	+ Χρήση ποδηλάτου και περπατησιμότητα στο ευρύτερο κέντρο της περιοχής παρέμβασης.	– Ελλείψεις στην καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης.		✗ Χρονοβόρες διαδικασίες ανάθεσης και εκπόνησης μελετών αναφορικά με τα έργα βελτίωσης του φυσικού περιβάλλοντος.
	+ Το ποτάμι ως φυσικός πλούτος της πόλης που αναβαθμίζει την ποιότητα ζωής των κατοίκων.	– Το ποτάμι ως εμπόδιο και ως φυσικό σύνορο που διακόπτει την επικοινωνία μεταξύ των δύο πλευρών της πόλης.	✓ Δυνατότητες αξιοποίησης χρηματοδοτικών πόρων για την εκπόνηση πράσινων πολιτιστικών διαδρομών.	
	+ Έντονη πολιτιστική δραστηριότητα που αναβαθμίζει τις δυνατότητες ψυχαγωγίας, εκπαίδευσης και ενημέρωσης των δημοτών.	– Συχνά φαινόμενα παράνομης στάθμευσης.	✓ Ανάπτυξη τουρισμού με σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον.	✗ Μη τήρηση κανόνων οδικής κυκλοφορίας.
	+ Σημαντικός αρχαιολογικός και πολιτιστικός πλούτος στην πόλη.			

Πίνακας 6.6.2: Οι αναλύσεις SWOT των περιοχών παρέμβασης των ΣΒΑΑ της Περιφέρειας Θεσσαλίας, όσον αφορά στα περιβαλλοντικά τους χαρακτηριστικά (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμων Βόλου, Καρδίτσας, Λαρισαίων και Τρικαίων, ίδια επεξεργασία).

6.7. ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΩΝ ΣΒΑΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Το σύνολο των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης των τεσσάρων αστικών κέντρων της Περιφέρειας Θεσσαλίας, είτε αυτές που ήδη έχουν εγκριθεί και υλοποιούνται (Βόλος, Λάρισα), είτε αυτές που βρίσκονται στο στάδιο της αξιολόγησης (Καρδίτσα, Τρίκαλα), εμφανίζουν έναν ολοκληρωμένο χαρακτήρα. Παράλληλα, η διατύπωση της στρατηγικής λαμβάνει υπόψη της υφιστάμενη κατάσταση στις ΠΠ, αναφορικά με τις πέντε προκλήσεις του άρθρου 7 του Κανονισμού ΕΕ 1301/2013 (ΕΤΠΑ), ενώ υπάρχει και σύνδεση των στόχων τους (γενικοί και ειδικοί), με τους στόχους των σχετικών Περιφερειακών Στρατηγικών Σχεδίων (RIS3, ΠΕΣΚΕ, Στρατηγική για την Ένταξη των ΡΟΜΑ, ΠΕΣΔΑ, κ.α.).

Το όραμα που διατυπώνεται στην κάθε ΣΒΑΑ, στηρίζεται στην γενικότερη αναπτυξιακή στρατηγική της κάθε Αστικής Αρχής, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των τοπικών παραμέτρων (δημογραφικών, κλιματικών, κοινωνικών, οικονομικών, περιβαλλοντικών). Στον πίνακα 6.7.1, αποτυπώνεται το όραμα της κάθε Αστικής Αρχής.

Στην περίπτωση της ΣΒΑΑ του Δήμου Βόλου και με βάση τα κρίσιμα ζητήματα που εντοπίστηκαν στην Περιοχή Παρέμβασης, τις ανάγκες, αλλά και τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα, η στρατηγική καλύπτει το τρίπτυχο «αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος – κοινωνική συνοχή – οικονομική ανάπτυξη». Συγχρόνως επιδιώκεται η αναβάθμιση του περιβάλλοντος και ο μετριασμός των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, η καταπολέμηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και η βελτίωση του μικροκλίματος, η βελτίωση της κινητικότητας με όρους αειφορίας για την καλύτερη πρόσβαση όλων των κατοίκων της περιοχής και ιδιαίτερα των ευπαθών ομάδων στις υποδομές, υπηρεσίες και λειτουργίες της περιοχής. Η στρατηγική υλοποιείται μέσω 2 στρατηγικών στόχων:

ΣΣ 1: Αναβάθμιση της ποιότητας του αστικού περιβάλλοντος και διατήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.

ΣΣ 2: Κοινωνική ενδυνάμωση και ενίσχυση της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης.

Ο πρώτος στρατηγικός στόχος εξυπηρετείται από 7 ειδικούς στόχους, ενώ ο δεύτερος από 8.

Αστική Αρχή	Όραμα της ΣΒΑΑ
Βόλος	«Η αναζωογόνηση του αστικού κέντρου με την αξιοποίηση των χωρικών και λειτουργικών του συγκριτικών πλεονεκτημάτων και κύριο στόχο τη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη».
Καρδίτσα	«Η ενεργή συμμετοχή των φορέων και πολιτών στο Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της Καρδίτσας για την εισαγωγή καινοτομιών, την ενδυνάμωση δομών, την ανάπτυξη συνεργασιών και την αλλαγή νοοτροπιών στην πόλη μας, με στόχο την εξασφάλιση βασικών προϋποθέσεων ποιότητας ζωής και την αξιοποίηση όλων των τοπικών πόρων προς ένα βιώσιμο, ανταγωνιστικό και χωρίς αποκλεισμούς μοντέλο τοπικής ανάπτυξης».
Λάρισα	«Η περιοχή παρέμβασης του Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) της Λάρισας, να αποτελέσει έναν δυναμικό, ελκυστικό τόπο διαβίωσης και δημιουργίας με σύγχρονες υποδομές πολιτισμού, με ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, τήρηση των αρχών της βιώσιμης αστικής κινητικότητας, αναβίωση της οικονομικής δραστηριότητας με έμφαση σε νέες σύγχρονες υπηρεσίες στους τομείς του πολιτισμού και του τουρισμού, ενσωμάτωση των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και ΑμΕΑ. Εν τέλει, εξασφάλιση υψηλού επιπέδου ποιότητας ζωής με εστίαση στην προστασία του περιβάλλοντος, στην ανάπτυξη του πολιτιστικού γίνεσθαι και στην ενίσχυση της κοινωνικής προστασίας και του αισθήματος της αλληλεγγύης των πολιτών».
Τρίκαλα	«Τρίκαλα: Μια ανοιχτή πόλη- πρότυπο στις όχθες του Ληθαίου. Τα Τρίκαλα, μετά από Έξυπνη (Smart) και Ψηφιακή (Digital) πόλη, να γίνουν και μια πόλη- πρότυπο ως προς την αστική της ανάπτυξη. Μια πόλη που επανασχεδιάζεται στη βάση ενός στρατηγικού στόχου για μια πόλη βιώσιμη, λειτουργική και όμορφη για να ζεις, να εργάζεσαι, να ταξιδεύεις».

Πίνακας 6.7.1: Το όραμα των ΣΒΑΑ των τεσσάρων αστικών περιοχών της Θεσσαλίας (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμων Βόλου, Καρδίτσας, Λαρισαίων και Τρικκαίων, ίδια επεξεργασία).

Οι στρατηγικοί στόχοι της ΣΒΑΑ του Δήμου Καρδίτσας είναι οι εξής οχτώ:

ΣΣ 1: Βελτίωση ελκυστικότητας αστικού ιστού, προβολή συγκριτικών πλεονεκτημάτων και ανάδειξη της ιδιαίτερης πολιτιστικής και περιβαλλοντικής ταυτότητας της πόλης.

ΣΣ 2: Αποδοτική χρήση τοπικών πόρων και δράσεις προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή.

ΣΣ 3: Ανάπτυξη και βελτίωση βασικών κοινωνικών υπηρεσιών προς τον τοπικό πληθυσμό.

ΣΣ 4: Ενέργειες καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

ΣΣ 5: Δημιουργία ποιοτικής και βιώσιμης απασχόλησης για ανέργους, νέους, γυναίκες και μέλη ευπαθών ομάδων πληθυσμού.

ΣΣ 6: Ενδυνάμωση επιχειρηματικότητας σε τομείς προτεραιότητας.

ΣΣ 7: Αύξηση προστιθέμενης αξίας προϊόντων και υπηρεσιών.

ΣΣ 8: Ενίσχυση εξωστρέφειας, ενσωμάτωση καινοτομίας, ανάπτυξη συνεργατικών σχημάτων, δικτύσεων και αλυσίδων αξίας προϊόντων.

Στην επίτευξη των στρατηγικών στόχων θα συμβάλλουν ένας ή/και περισσότεροι από τους τέσσερις ειδικούς στόχους, εκ των οποίων οι δύο πρώτοι καλύπτουν τις ανάγκες αποτελεσματικότερης περιβαλλοντικής διαχείρισης της αστικής ζώνης και καλούνται να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις βελτίωσης της ποιότητας ζωής των πολιτών της. Ο τρίτος λαμβάνει υπόψη τις αυξημένες ανάγκες άσκησης κοινωνικής αλληλεγγύης προς τους πιο αδύναμους και ευάλωτους συμπολίτες καθώς και την πρόκληση της επίτευξης κοινωνικής συνοχής στην πόλη. Ο τέταρτος ειδικός στόχος καλείται να συμβάλλει στην ανάγκη επίτευξης οικονομικής μεγέθυνσης και προσέλκυσης διαφοροποιημένων δραστηριοτήτων στον αστικό ιστό καθώς και να συμβάλλει στην αντιμετώπιση της πρόκλησης δημιουργίας ευκαιριών βιώσιμης απασχόλησης για όλους και ειδικότερα τους νεότερους πολίτες της περιοχής.

Οι πέντε βασικοί στρατηγικοί στόχοι της ΣΒΑΑ του Δήμου Λαρισαίων είναι:

ΣΣ 1: Αναβάθμιση της ταυτότητας και της εικόνας της περιοχής παρέμβασης, η ανάδειξη της πολιτιστικής δημιουργίας σε συνεργασία με τους φορείς του πολιτισμού και η ενθάρρυνση της καλλιτεχνικής δημιουργίας.

ΣΣ 2: Βιώσιμη κινητικότητα της περιοχής παρέμβασης , βελτιώνοντας την προσβασιμότητα και παράλληλα την εικόνα της πόλης.

ΣΣ 3: Βελτίωση των συγκοινωνιακών – κυκλοφοριακών συνθηκών της περιοχής παρέμβασης και της προσβασιμότητας όλων των χρηστών, με δρόμους ήπιας κυκλοφορίας, ποδηλατόδρομους και πεζοδρόμους.

ΣΣ 4: Ανάκτηση και στήριξη της κοινωνικής συνοχής, της κοινωνικής δικαιοσύνης και αλληλεγγύης, δηλαδή η βελτίωση της παροχής υπηρεσιών κοινωνικής υποστήριξης σε ευπαθείς πληθυσμιακές ομάδες.

ΣΣ 5: Προαγωγή δράσεων κοινωνικής οικονομίας σε τομείς που συνδέονται με το όραμα Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης.

Παράλληλα, οι 5 παραπάνω στρατηγικοί στόχοι της ΣΒΑΑ του Δ. Λαρισαίων, εξειδικεύονται σε 4 ειδικούς στόχους, οι οποίοι συνδέονται με τις ανάγκες και τις αναπτυξιακές δυνατότητες της περιοχής παρέμβασης, όπως προκύπτουν από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης.

Στην περίπτωση της ΣΒΑΑ του Δήμου Τρικκαίων, οι στρατηγικοί στόχοι που την υποστηρίζουν είναι οι ακόλουθοι 3:

ΣΣ 1: Αναζωογόνηση του αστικού περιβάλλοντος, με γνώμονα την προστασία και την προβολή του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου.

ΣΣ 2: Μείωση της ανεργίας, ενίσχυση της απασχόλησης και της καινοτόμου και κοινωνικής επιχειρηματικότητας.

ΣΣ 3: Προάσπιση μιας δίκαιης και ανοικτής κοινωνίας που προστατεύει τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.

Η ΣΒΑΑ των Τρικάλων, υιοθετεί και 6 ειδικούς στόχους, που «εξυπηρετούν» τους προαναφερόμενους στρατηγικούς. Ειδικότερα οι 3 πρώτοι ειδικοί στόχοι, συμβάλλουν στην αποτελεσματική επίτευξη του πρώτου στρατηγικού στόχου, ο τέταρτος και πέμπτος στον δεύτερο στρατηγικό στόχο και τέλος, ο έκτος ειδικός στόχος συμβάλλει στην επίτευξη του τρίτου στρατηγικού στόχου.

6.8. ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΣΒΑΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΘΕΜΑΤΙΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ Π.Ε.Π. ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ 2014-2020

Από την ανάλυση των δράσεων των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης που έχουν υποβληθεί στην ΕΥΔ του ΠΕΠ Θεσσαλίας κι έχουν εγκριθεί (Βόλου, Λάρισας) ή βρίσκονται στο στάδιο της αξιολόγησης (Καρδίτσα, Τρίκαλα), η συμβατότητα τους με

τους θεματικούς στόχους (ΘΣ) και τις επενδυτικές προτεραιότητες του ΠΕΠ Θεσσαλίας 2014-2020, αποτυπώνεται συνοπτικά στον πίνακα 6.8.1 που ακολουθεί.

Θ.Σ.	Ε.Π. Κωδ.	Ε.Π. Περιγραφή	Βόλος	Καρδίτσα	Λάρισα	Τρίκαλα
Άξονας 1: Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων (ιδιαίτερα των ΜΜΕ), μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα, με αιχμή την καινοτομία και αύξηση της Περιφερειακής Προστιθέμενης Αξίας.						
3	3a	Προώθηση της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής εκμετάλλευσης νέων ιδεών και τη στήριξη της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων μέσω φυτωρίων επιχειρήσεων.	X	X	X	X
	3c	Στήριξη της δημιουργίας και της επέκτασης προηγμένων ικανοτήτων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών.	X	X	X	X
	3d	Στήριξη της ικανότητας των ΜΜΕ να αναπτύσσονται σε περιφερειακές, εθνικές και διεθνείς αγορές και να συμμετέχουν σε διαδικασίες καινοτομίας.	X	X	X	X
Άξονας 2α: Ανάπτυξη και αξιοποίηση ικανοτήτων ανθρώπινου δυναμικού – ενεργός κοινωνική ενσωμάτωση						
8	8iii	Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία νέων επιχειρήσεων και ειδικά καινοτόμων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.	X	X	X	X
	8v	Προσαρμογή των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στις αλλαγές.	X		X	X
9	9i	Ενεργητική ένταξη, μεταξύ άλλων και με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής και της βελτίωσης της απασχολησιμότητας.	X	X		
	9ii	Κοινωνικοοικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά.	X		X	X
	9iii	Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών.		X	X	
	9iv	Βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας.			X	X
	9v	Προώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής ενσωμάτωσης σε κοινωνικές επιχειρήσεις και την κοινωνική και αλληλέγγυο οικονομία, ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόληση.	X	X	X	X
Άξονας 2β: Υποδομές στήριξης και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού						
9	9a	Επενδύσεις στις υποδομές υγείας και τις κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην εθνική, περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη, μειώνοντας τις ανισότητες όσον αφορά την κατάσταση στον τομέα της υγείας, προωθώντας την κοινωνική ένταξη μέσω βελτίωσης της πρόσβασης σε υπηρεσίες κοινωνικού, πολιτιστικού χαρακτήρα και υπηρεσίες αναψυχής και τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα της		X	X	

Θ.Σ.	Ε.Π. Κωδ.	Ε.Π. Περιγραφή	Βόλος	Καρδίτσα	Λάρισα	Τρίκαλα
	9b	κοινότητας. Παροχή στήριξης για τη φυσική, οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση υποβαθμισμένων κοινοτήτων εντός αστικών και αγροτικών περιοχών.	X			
Άξονας 3: Προστασία του περιβάλλοντος – Μετάβαση σε μια οικονομία φιλική στο περιβάλλον						
4	4e	Προώθηση στρατηγικών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για όλα τα είδη περιοχών, ιδιαίτερα για τις αστικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της αειφόρου πολυτροπικής αστικής κινητικότητας και των μέτρων προσαρμογής σχετικά με τον περιορισμό των επιπτώσεων.	X	X	X	
6	6e	Ανάληψη δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, την ανάπλαση των πόλεων, την αναζωογόνηση και την απολύμανση των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων (συμπεριλαμβανομένων των προς ανασυγκρότηση περιοχών), τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την προώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θορύβου.	X	X	X	X

Πίνακας 6.8.1: Η συμβατότητα των προτεινόμενων δράσεων των ΣΒΑΑ των τεσσάρων αστικών περιοχών της Θεσσαλίας με τους θεματικούς στόχους και τις επενδυτικές προτεραιότητες του ΠΕΠ Θεσσαλίας (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμων Βόλου, Καρδίτσας, Λαρισαίων και Τρικαίων, ίδια επεξεργασία).

6.9. ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΒΑΑ

Η ανάλυση των σχεδίων χρηματοδότησης της κάθε ΣΒΑΑ, δίνει τη δυνατότητα της σύγκρισης της κατανομής των πόρων ανά θεματικό στόχο και επενδυτική προτεραιότητα, καθώς και της επικέντρωσης της χρηματοδότησης σε ολοκληρωμένες παρεμβάσεις, που αντιμετωπίζουν μία ή περισσότερες από τις προκλήσεις του Άρθρου 7 του Κανονισμού 1301/2013 του ΕΤΠΑ.

Στους πίνακες 6.9.1, 6.9.2, 6.9.3 και 6.9.4 που ακολουθούν, αποτυπώνονται συνοπτικά οι δράσεις/πράξεις των ΣΒΑΑ Βόλου, Καρδίτσας, Λάρισας και Τρικάλων αντίστοιχα, ανά θεματικό στόχο, επενδυτική προτεραιότητα και πηγή χρηματοδότησης.

α/α	Δράση/Πράξη	Θ.Σ.	Ε.Π.	Πηγή	Προϋπ/μός/Δ.Δ.
1.	Δράσεις ενίσχυσης επιχειρήσεων στο πλαίσιο του Θεματικού Στόχου 3 για την περιοχή παρέμβασης της ΒΑΑ.	03	3a 3b 3c	ΕΤΠΑ	1.500.000,00 €
2.	Επέκταση δικτύου πεζοδρόμων και δρόμων ήπιας κυκλοφορίας στον κεντρικό αστικό ιστό.	04	4e	ΕΤΠΑ	1.085.000,00 €
3.	Επισκευή – ενίσχυση φέροντα οργανισμού και ανακαίνιση του Δημοτικού Θεάτρου.	06	6e	ΕΤΠΑ	5.000.000,00 €
4.	Ανάπλαση περιοχής του Παλαιού Λιμεναρχείου στα «Παλαιά» του Βόλου.	06	6e	ΕΤΠΑ	658.000,00 €
5.	Διαμόρφωση δημοτικού χώρου στη συμβολή των οδών Μαιάνδρου και Καισαρείας.	06	6e	ΕΤΠΑ	108.000,00 €
6.	Δημιουργία σύγχρονου χώρου στάθμευσης επί της οδού Γ. Αβέρωφ (πρώην κινηματογράφος «Νίκη»).	06	6e	ΕΤΠΑ	131.000,00 €
7.	Διαμόρφωση πλατείας Πανεπιστημίου.	06	6e	ΕΤΠΑ	700.000,00 €
8.	Παρέμβαση στην οδό Μαιάνδρου με δημιουργία θέσεων πάρκινγκ και διαπλάτυνση του πεζοδρομίου.	06	6e	ΕΤΠΑ	311.000,00 €
9.	Επέκταση δικτύου ποδηλατοδρόμων στον αστικό ιστό Βόλου – Νέας Ιωνίας.	06	6e	ΕΤΠΑ	1.520.000,00 €
10.	Προμήθεια και εγκατάσταση συστήματος αυτόματης διάθεσης ποδηλάτων.	06	6e	ΕΤΠΑ	252.000,00 €
11.	Δημιουργία startups στην κατεύθυνση του Πολιτισμού & Τουρισμού στην περιοχή παρέμβασης.	08	8iii	ΕΚΤ	200.000,00 €
12.	Κατάρτιση σε συστήματα ποιότητας ΜΜΕ και καινοτομίας.	08	8v	ΕΚΤ	170.000,00 €
13.	Παρεμβάσεις στις εξωτερικές όψεις και στον περιβάλλοντα χώρο κτιρίου για τη λειτουργία Κέντρου Κοινότητας.	09	9b	ΕΤΠΑ	400.000,00 €
14.	Βελτίωση υποδομής γραφείου διευκόλυνσης, ενδυνάμωσης και τεκμηρίωσης της απασχόλησης (Job Center).	09	9b	ΕΤΠΑ	200.000,00 €
15.	Εκσυγχρονισμός εξοπλισμού Κοινωνικών Δομών και Δομών Απασχόλησης του Δήμου Βόλου στην περιοχή παρέμβασης.	09	9b	ΕΤΠΑ	430.000,00 €
16.	Εναιιοποίηση Συστημάτων Κοινωνικής Υποστήριξης και Βελτίωση της προσβασιμότητας στο πολεοδομικό συγκρότημα του Βόλου	09	9b	ΕΤΠΑ	150.000,00 €
17.	Συμβουλευτική-Ενδυνάμωση (ΣΥΥ) ανέργων ευπαθών Ομάδων στην Περιοχή παρέμβασης.	09	9i	ΕΚΤ	250.000,00 €

α/α	Δράση/Πράξη	Θ.Σ.	Ε.Π.	Πηγή	Προϋπ/μός/Δ.Δ.
18.	Κατάρτιση ανέργων ευπαθών ομάδων στην ατομική επιχειρηματικότητα.	09	9i	ΕΚΤ	110.000,00 €
19.	Κατάρτιση ανέργων ευπαθών ομάδων στην κοινωνική επιχειρηματικότητα.	09	9i	ΕΚΤ	150.000,00 €
20.	Γραφείο Διευκόλυνσης, ενδυνάμωσης και τεκμηρίωσης της απασχόλησης στην περιοχή παρέμβασης (Job Center).	09	9i	ΕΚΤ	498.000,00 €
21.	Γραφείο Πληροφόρησης για το επιχειρείν στην περιοχή παρέμβασης.	09	9i	ΕΚΤ	306.000,00 €
22.	Αλλαγή λειτουργίας Κοινωνικού Κέντρου Αγίων Αναργύρων σε υπηρεσία one stop shop σε θύλακα φτώχειας (Νεάπολη).	09	9ii	ΕΚΤ	225.000,00 €
23.	Δημιουργία Κοινωνικού Hotspot σε θύλακα Φτώχειας (Ξηρόκαμπος).	09	9ii	ΕΚΤ	169.000,00 €
24.	Λειτουργία Ξενώνα Αστέρων Βόλου.	09	9ii	ΕΚΤ	300.000,00 €
25.	Συμβουλευτική συνεταιριστικής επιχειρηματικότητας Γυναικών Ρομά.	09	9ii	ΕΚΤ	60.000,00 €
26.	Δημιουργία ΚοινΣΕΠ με κατεύθυνση τον Πολιτισμό στην περιοχή παρέμβασης.	09	9v	ΕΚΤ	125.000,00 €
27.	Υποστήριξη Δημιουργίας ΚοινΣΕΠ με κατεύθυνση τον Πολιτισμό και το Κοινωνικό Θέατρο.	09	9v	ΕΚΤ	122.000,00 €
Προϋπολογισμός / Δ.Δ. Πράξεων ΕΤΠΑ:					12.445.000,00 €
Προϋπολογισμός / Δ.Δ. Πράξεων ΕΚΤ:					2.685.000,00 €
Σύνολο ΣΒΑΑ Δήμου Βόλου:					15.130.000,00 €

Πίνακας 6.9.1: Το σχέδιο χρηματοδότησης της ΣΒΑΑ του Δήμου Βόλου (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμου Βόλου, ίδια επεξεργασία).

α/α	Δράση/Πράξη	Θ.Σ.	Ε.Π.	Πηγή	Προϋπ/μός/Δ.Δ.
1.	Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας ΜΜΕ κατά προτεραιότητα στους επιλεγμένους τομείς της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης (υφιστάμενες και υπό σύσταση ΜΜΕ)	03	3a 3b 3c	ΕΤΠΑ	1.000.000,00 €
2.	Μετατροπή της οδού Χαρίτου σε οδό ήπιας κυκλοφορίας.	04	4e	ΕΤΠΑ	760.000,00 €
3.	Παρεμβάσεις βελτίωσης προσβασιμότητας και ασφάλειας στα σχολικά συγκροτήματα.	04	4e	ΕΤΠΑ	150.000,00 €
4.	Παρεμβάσεις βελτίωσης προσβασιμότητας για ΑμΕΑ.	04	4e	ΕΤΠΑ	150.000,00 €
5.	Αναβάθμιση συστήματος διαχείρισης και επέκταση χρήσης κοινόχρηστων ποδηλάτων.	04	4e	ΕΤΠΑ	200.000,00 €

α/α	Δράση/Πράξη	Θ.Σ.	Ε.Π.	Πηγή	Προϋπ/μός/Δ.Δ.
6.	Ενεργειακή και αισθητική αναβάθμιση δικτύου δημοτικού φωτισμού στην Καρδίτσα (λόγω υφιστάμενης υπογειοποίησης).	04	4e	ΕΤΠΑ	300.000,00 €
7.	Διαμόρφωση Ποδηλατόδρομου στην οδό Ηρώων Πολυτεχνείου.	06	6e	ΕΤΠΑ	750.000,00 €
8.	Επέκταση του δικτύου των ποδηλατοδρόμων με έργα χαμηλού κόστους.	06	6e	ΕΤΠΑ	200.000,00 €
9.	Περιβαλλοντική αναβάθμιση Περιβάλλοντος χώρου νέου Δημαρχείου και αισθητική σύνδεση με άλσος Πανσιλύπου.	06	6e	ΕΤΠΑ	500.000,00 €
10.	Περιβαλλοντική Αναβάθμιση και Ενοποίηση δημόσιου χώρου στο Δημοτικό Στάδιο Καρδίτσας.	06	6e	ΕΤΠΑ	1.100.000,00 €
11.	Διαμόρφωση και περιβαλλοντική ανάδειξη κοινόχρηστων χώρων στις γειτονιές της Καρδίτσας.	06	6e	ΕΤΠΑ	1.090.000,00 €
12.	Δημιουργία αυτοαπασχόλησης / start ups επιχειρήσεων στο περιβάλλον, πολιτισμό και τουρισμό από άνεργους νέους και γυναίκες.	08	8iii	ΕΚΤ	100.000,00 €
13.	Κατασκευή κτιρίου και προμήθεια εξοπλισμού για πολυχώρο κοινωνικής αλληλεγγύης (κοινωνικό παντοπωλείο & δομή υποστηριζόμενων διαμερισμάτων).	09	9a	ΕΤΠΑ	900.000,00 €
14.	Εκσυγχρονισμός εξοπλισμού Κοινωνικών Δομών του Δήμου στην περιοχή παρέμβασης.	09	9a	ΕΤΠΑ	50.000,00 €
15.	Διαμόρφωση χώρου & προμήθεια εξοπλισμού «Δομής υποστήριξης της δικτύωσης, συμβουλευτικής και της επιχειρηματικής εκκίνησης ανέργων και μελών ευπαθών κοινωνικών ομάδων».	09	9a	ΕΤΠΑ	50.000,00 €
16.	Λειτουργία «Δομής υποστήριξης της δικτύωσης, συμβουλευτικής και της επιχειρηματικής εκκίνησης ανέργων και μελών ευπαθών κοινωνικών ομάδων».	09	9i	ΕΚΤ	250.000,00 €
17.	Δαπάνες λειτουργίας Θεοδωρίδειου Κέντρου «Ορίζοντες».	09	9iii	ΕΚΤ	400.000,00 €
18.	Δαπάνες λειτουργίας παιδικών βιβλιοθηκών & υποστηριζόμενων διαμερισμάτων για ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.	09	9iii	ΕΚΤ	350.000,00 €
19.	Δημιουργία κοινωνικών επιχειρήσεων και επαγγελματική ενσωμάτωση στην κοινωνική & αλληλέγγυο οικονομία.	09	9v	ΕΚΤ	100.000,00 €
Προϋπολογισμός / Δ.Δ. Πράξεων ΕΤΠΑ:					7.200.000,00 €

α/α	Δράση/Πράξη	Θ.Σ.	Ε.Π.	Πηγή	Προϋπ/μός/Δ.Δ.
Προϋπολογισμός / Δ.Δ. Πράξεων ΕΚΤ:					1.200.000,00 €
Σύνολο ΣΒΑΑ Δήμου Καρδίτσας:					8.400.000,00 €

Πίνακας 6.9.2: Το σχέδιο χρηματοδότησης της ΣΒΑΑ του Δήμου Καρδίτσας (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμου Καρδίτσας, ίδια επεξεργασία).

α/α	Δράση/Πράξη	Θ.Σ.	Ε.Π.	Πηγή	Προϋπ/μός/Δ.Δ.
1.	Ενίσχυση επιχειρήσεων εντός της περιοχής παρέμβασης ΣΒΑΑ Λάρισας.	03	3a 3b 3c	ΕΤΠΑ	1.000.000,00 €
2.	Δρόμοι Ήπιας Κυκλοφορίας.	04	4e	ΕΤΠΑ	3.300.000,00 €
3.	Δημιουργία εκτεταμένου δικτύου πεζοδρόμων και ποδηλατικών διαδρομών.	06	6e	ΕΤΠΑ	1.700.000,00 €
4.	Σύστημα διαχείρισης πεζοδρόμων.	06	6e	ΕΤΠΑ	450.000,00 €
5.	Ανάπλαση περιοχής τάφρου Π και πεζογέφυρα Νέας Σμύρνης.	06	6e	ΕΤΠΑ	700.000,00 €
6.	Ολοκλήρωση του Προσκήνιου Πολιτισμού.	06	6e	ΕΤΠΑ	5.000.000,00 €
7.	Δημιουργία σημείου πολιτιστικής διασύνδεσης – Γενί Τζαμί.	06	6e	ΕΤΠΑ	300.000,00 €
8.	Στήριξη της απασχόλησης εντός της περιοχής παρέμβασης.	08	8iii	ΕΚΤ	420.000,00 €
9.	Αναδιοργάνωση επιχειρήσεων εντός της περιοχής παρέμβασης.	08	8v	ΕΚΤ	530.000,00 €
10.	Μελέτη βελτίωσης προσβασιμότητας ΑμΕΑ.	09	9a	ΕΤΠΑ	40.000,00 €
11.	Έργα για βελτίωση προσβασιμότητας δημοτικών κτηρίων και κοινοχρήστων χώρων.	09	9a	ΕΤΠΑ	500.000,00 €
12.	Εξοπλισμός ΚΔΑΠ ΑμΕΑ.	09	9a	ΕΤΠΑ	85.000,00 €
13.	Μετατροπή παιδικών χαρών για λειτουργία και για παιδιά ΑμΕΑ.	09	9a	ΕΤΠΑ	50.000,00 €
14.	Εξοπλισμός ΚΔΗΦ ΑμΕΑ.	09	9a	ΕΤΠΑ	110.000,00 €
15.	Αναβάθμιση και εξοπλισμός δομής φιλοξενίας αστέγων.	09	9a	ΕΤΠΑ	200.000,00 €
16.	Διαμόρφωση και εξοπλισμός κέντρου κοινωνική και οικογενειακής στήριξης.	09	9a	ΕΤΠΑ	1.167.000,00 €
17.	Κέντρο Ανοιχτής Υποστήριξης για παιδιά με σύνδρομο DOWN.	09	9a	ΕΤΠΑ	168.000,00 €
18.	Λειτουργία δομής φιλοξενίας αστέγων.	09	9ii	ΕΚΤ	411.428,57 €
19.	Δράσεις ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης, πρόληψης.	09	9ii	ΕΚΤ	277.714,29 €

α/α	Δράση/Πράξη	Θ.Σ.	Ε.Π.	Πηγή	Προϋπ/μός/Δ.Δ.
20.	Λειτουργία ΚΔΗΦ ΑμΕΑ.	09	9iii	ΕΚΤ	596.571,43 €
21.	Λειτουργία δομών: Συσσιτίου, Κοινωνικού πολυιατρείου, Δημοτικού Λαχανόκηπου, Λειτουργία κέντρου Κοινωνικής και Οικογενειακής Στήριξης, Διεύρυνση υπηρεσιών Ψυχοδιαγνωστικού Κέντρου.	09	9iv	ΕΚΤ	747.428,58 €
22.	Κοινωνική Επιχειρηματικότητα.	09	9v	ΕΚΤ	200.000,00 €
Προϋπολογισμός / Δ.Δ. Πράξεων ΕΤΠΑ:					14.770.000,00 €
Προϋπολογισμός / Δ.Δ. Πράξεων ΕΚΤ:					3.183.143,00 €
Σύνολο ΣΒΑΑ Δήμου Λαρισαίων:					17.953.143,00 €

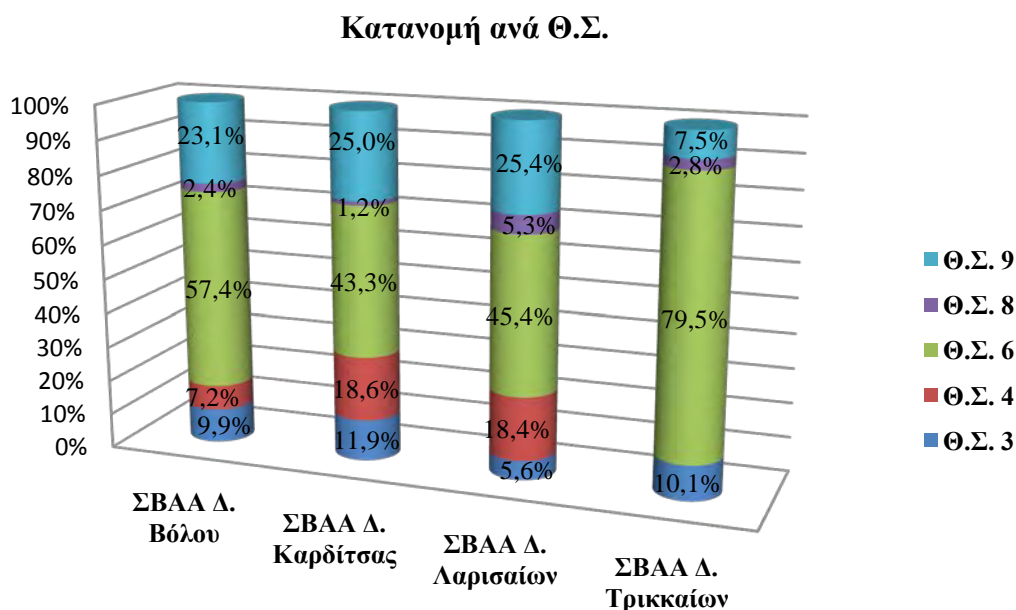
Πίνακας 6.9.3: Το σχέδιο χρηματοδότησης της ΣΒΑΑ του Δήμου Λαρισαίων (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμου Λαρισαίων, ίδια επεξεργασία).

α/α	Δράση/Πράξη	Θ.Σ.	Ε.Π.	Πηγή	Προϋπ/μός/Δ.Δ.
1.	Ενίσχυση των ΠΜΕ και ΜΜΕ εντός της περιοχής υλοποίησης της ΣΒΑΑ.	03	3a 3b 3c	ΕΤΠΑ	1.000.000,00 €
2.	Ανάπλαση Κεντρικής Πλατείας & Πλατείας Εθνικής Αντίστασης. Ενοποίηση με παρόχθια ζώνη.	06	6e	ΕΤΠΑ	1.300.000,00 €
3.	Ανάπλαση Παρόχθιας Ζώνης Ληθαίου Ποταμού κατά μήκος της κοίτης εντός του σχεδίου πόλης.	06	6e	ΕΤΠΑ	2.750.000,00 €
4.	Περιβαλλοντική & αισθητική αναβάθμιση νότιας εισόδου πόλης (Ε.Ο. Τρικάλων-Καρδίτσας).	06	6e	ΕΤΠΑ	1.500.000,00 €
5.	Επέκταση, αναβάθμιση πεζοδρομίων & δημιουργία κυκλικών κόμβων.	06	6e	ΕΤΠΑ	1.200.000,00 €
6.	Ανάπλαση δημοτικού Skate Park στο Χώρο του Στρατοπέδου Παπαστάθη & δημιουργία πάρκου εναλλακτικών δραστηριοτήτων.	06	6e	ΕΤΠΑ	290.000,00 €
7.	Δημιουργία εκτεταμένου δικτύου ποδηλατοδρόμων.	06	6e	ΕΤΠΑ	725.000,00 €
8.	Ανάδειξη και προβολή στοιχείων δημόσιας πολιτιστικής κληρονομιάς: Τρίκαλα City Branding.	06	6e	ΕΤΠΑ	100.000,00 €
9.	Στήριξη της απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης και της αυτοαπασχόλησης εντός της περιοχής εφαρμογής της ΣΒΑΑ του Δ. Τρικαίων.	08	8iii	ΕΚΤ	145.000,00 €

α/α	Δράση/Πράξη	Θ.Σ.	Ε.Π.	Πηγή	Προϋπ/μός/Δ.Δ.
10.	Αναδιοργάνωση των επιχειρήσεων εντός της περιοχής εφαρμογής της ΣΒΑΑ του Δ. Τρικκαίων.	08	8ν	ΕΚΤ	135.000,00 €
11.	Λειτουργία Κέντρου Ένταξης Μεταναστών, ως Παράρτημα στο Κέντρο Κοινότητας του Δήμου Τρικκαίων. Τοπικό Σχέδιο Κοινωνικής Ένταξης Προσφύγων & Μεταναστών.	09	9ii	ΕΚΤ	165.000,00 €
12.	Λειτουργία Κοινωνικού Εστιατορίου & Ανοικτού Κέντρου Ημέρας Αστέγων.	09	9iv	ΕΚΤ	420.000,00 €
13.	Ενίσχυση της Κοινωνικής & Αλληλέγγυας Οικονομίας.	09	9ν	ΕΚΤ	160.000,00 €
Προϋπολογισμός / Δ.Δ. Πράξεων ΕΤΠΑ:					8.865.000,00 €
Προϋπολογισμός / Δ.Δ. Πράξεων ΕΚΤ:					1.025.000,00 €
Σύνολο ΣΒΑΑ Δήμου Τρικκαίων:					9.890.000,00 €

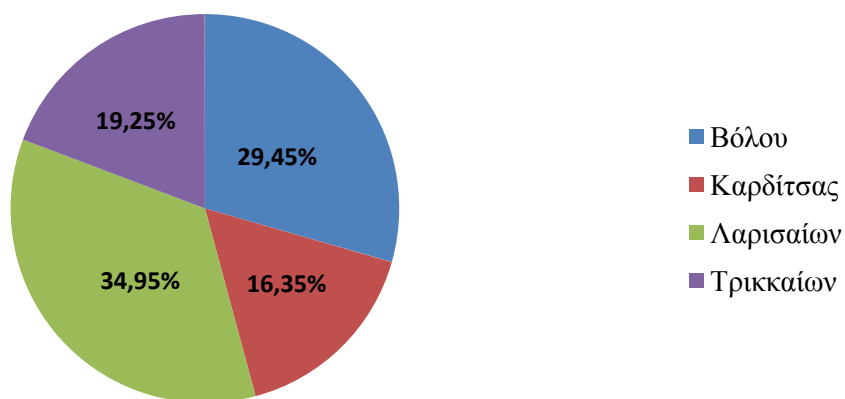
Πίνακας 6.9.4: Το σχέδιο χρηματοδότησης της ΣΒΑΑ του Δήμου Τρικκαίων (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμου Τρικκαίων, ίδια επεξεργασία).

Συνοπτικά η ΣΒΑΑ του Δήμου Βόλου, αποτελείται από ένα πλέγμα 27 Δράσεων/Πράξεων συνολικού προϋπολογισμού 15.130.000,00 €, εκ των οποίων τα 12.445.000,00 € αφορούν πόρους ΕΤΠΑ και τα 2.685.000,00 € πόρους ΕΚΤ. Η ΣΒΑΑ του Δήμου Καρδίτσας που βρίσκεται στο στάδιο της αξιολόγησης, έχει προϋπολογισμό 8.400.000,00 € (7.200.000,00 € ΕΤΠΑ, 1.200.000,00 € ΕΚΤ) και περιλαμβάνει 19 Δράσεις/Πράξεις. Ο Δήμος Λαρισαίων υλοποιεί μία εγκεκριμένη ΣΒΑΑ 22 Δράσεων/Πράξεων, συνολικού προϋπολογισμού 17.953.143,00 €, εκ των οποίων τα 14.770.000,00 € είναι πόροι του ΕΤΠΑ και τα 3.183.143,00 € είναι πόροι του ΕΚΤ. Τέλος, η ΣΒΑΑ του Δήμου Τρικκαίων, που επίσης βρίσκεται στο στάδιο της αξιολόγησης, αποτελείται από 13 Δράσεις/Πράξεις, συνολικού προϋπολογισμού 9.890.000,00 € (8.865.000,00 € ΕΤΠΑ και 1.025.000,00 € ΕΚΤ).

Σχήμα 6.9.1: Κατανομή πόρων ανά ΣΒΑΑ, σε σχέση με τους Θεματικούς Στόχους (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμων Βόλου, Καρδίτσας, Λαρισαίων και Τρικκαίων, ίδια επεξεργασία).

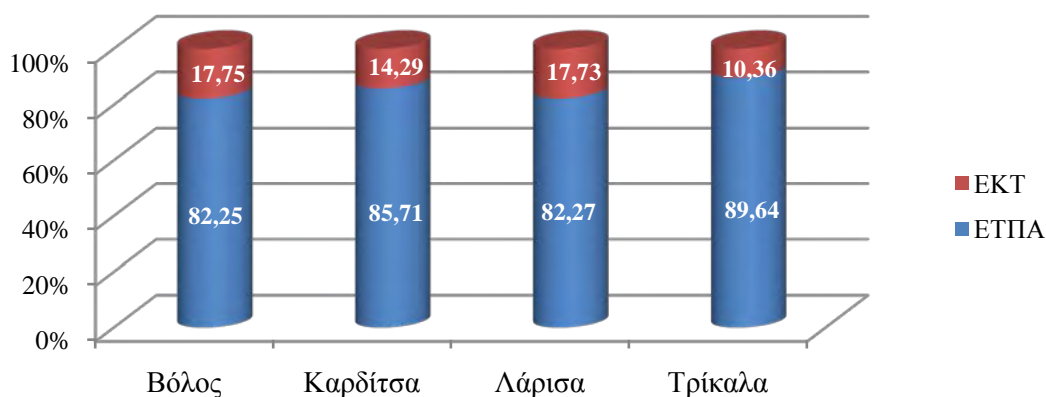
% ΣΒΑΑ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΠΟΡΩΝ

Σχήμα 6.9.2: Αναλογία των ΣΒΑΑ, σε σχέση με τους διαθέσιμους πόρους του ΠΕΠ Θεσσαλίας (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμων Βόλου, Καρδίτσας, Λαρισαίων και Τρικκαίων, ίδια επεξεργασία).

Όσον αφορά, στην «εσωτερική» κατανομή των πόρων ανά διαρθρωτικό ταμείο, παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό, που στην περίπτωση του Δήμου Τρικκαίων ξεπερνά το 89%, κατευθύνεται σε υποδομές που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ. Στον αντίποδα, παρεμβάσεις που αφορούν σε δράσεις κοινωνικής συνοχής και

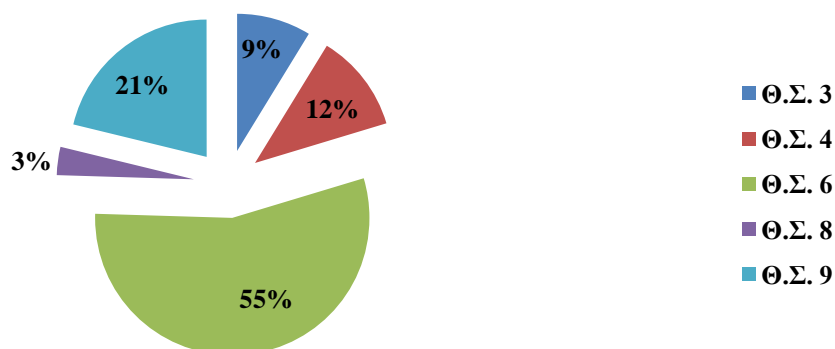
χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ, κατευθύνονται πόροι που κυμαίνονται από 10,36% (Δ. Τρικκαίων), έως και 17,75% (Δ. Λαρισαίων).

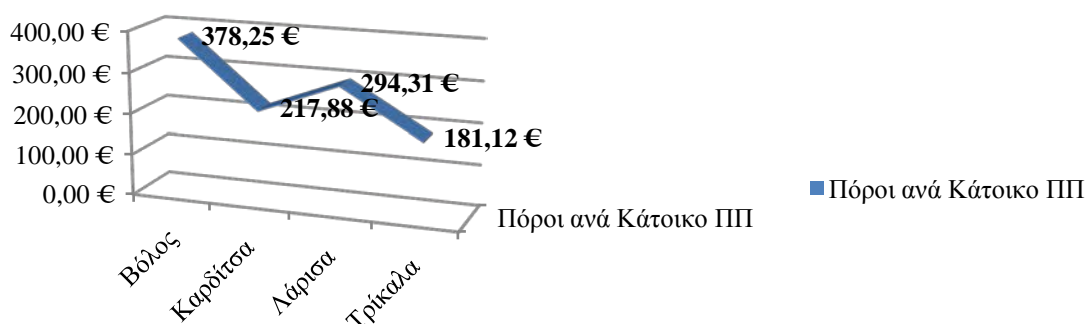
Σχήμα 6.9.3: Κατανομή της χρηματοδότησης των ΣΒΑΑ, ανά Διαρθρωτικό Ταμείο (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμων Βόλου, Καρδίτσας, Λαρισαίων και Τρικκαίων, ίδια επεξεργασία).

Όσον αφορά στην ποσοστιαία κατανομή των συνολικών πόρων των ΣΒΑΑ των αστικών περιοχών της Θεσσαλίας, ο Θ.Σ. 6 εξυπηρετείται από το 55% των διαθέσιμων πόρων, ο Θ.Σ. 9 από το 21%, ο Θ.Σ. 4 από το 12%, ο Θ.Σ. 3 από το 9%, ενώ ο Θ.Σ. 8 από το 3%.

Κατανομή ανά Θ.Σ.

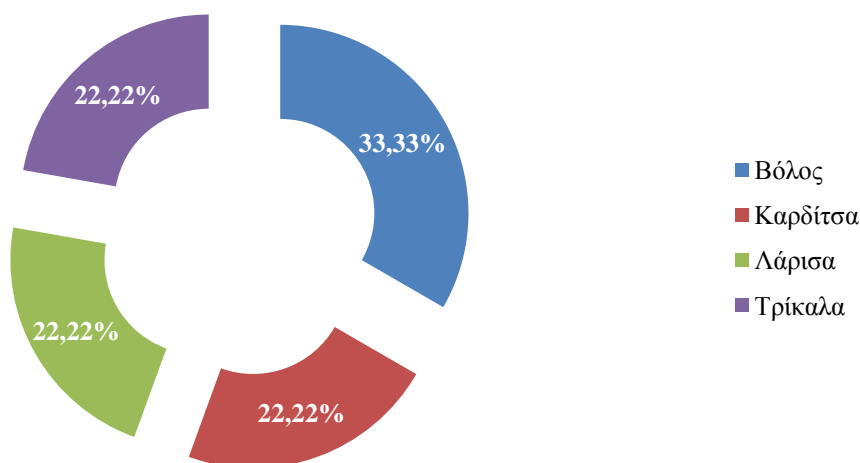

Σχήμα 6.9.4: Ποσοστιαία κατανομή των συνολικών πόρων των ΣΒΑΑ, ανά Θεματικό Στόχο (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμων Βόλου, Καρδίτσας, Λαρισαίων και Τρικκαίων, ίδια επεξεργασία).

Πόροι ανά Κάτοικο ΠΠ

Σχήμα 6.9.5: Αναλογία πόρων των ΣΒΑΑ ανά κάτοικο στην Περιοχή Παρέμβασης (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμων Βόλου, Καρδίτσας, Λαρισαίων και Τρικκαίων, ίδια επεξεργασία).

Την μικρότερη κατανομή πόρων ανά κάτοικο, την έχει η ΣΒΑΑ του Δήμου Τρικκαίων με 181,12 €/κάτοικο (δεδομένου του πληθυσμού αναφοράς) και τη μεγαλύτερη η ΣΒΑΑ του Δήμου Βόλου, με 378,25 €/κάτοικο.

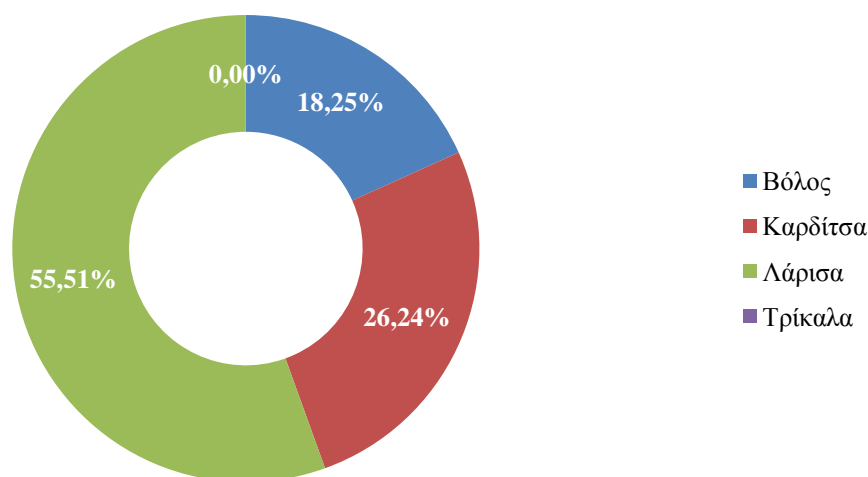
Πόροι Θ.Σ. 3 - Ε.Π. 3a, 3b, 3c

Σχήμα 6.9.6: Πόροι των ΣΒΑΑ που κατευθύνονται στο Θεματικό Στόχο 3 και τις Επενδυτικές Προτεραιότητες 3a, 3b & 3c (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμων Βόλου, Καρδίτσας, Λαρισαίων και Τρικκαίων, ίδια επεξεργασία).

Στο Θεματικό Στόχο 3: «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων» και για τις 3 Επενδυτικές Προτεραιότητες (3a, 3b & 3c), οι 4 ΣΒΑΑ της Θεσσαλίας περιλαμβάνουν δράσεις συνολικής δημόσιας δαπάνης 4.500.000,00 €. Με εξαίρεση τη ΣΒΑΑ του Δήμου Βόλου που έχει προβλέψει ΔΔ για τον υπόψη ΘΣ 33,33% της διαθέσιμης ΔΔ, οι υπόλοιπες 3 Αστικές Αρχές, προβλέπουν δράσεις για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων σε ποσοστό 22,22% της συνολικά διαθέσιμης ΔΔ.

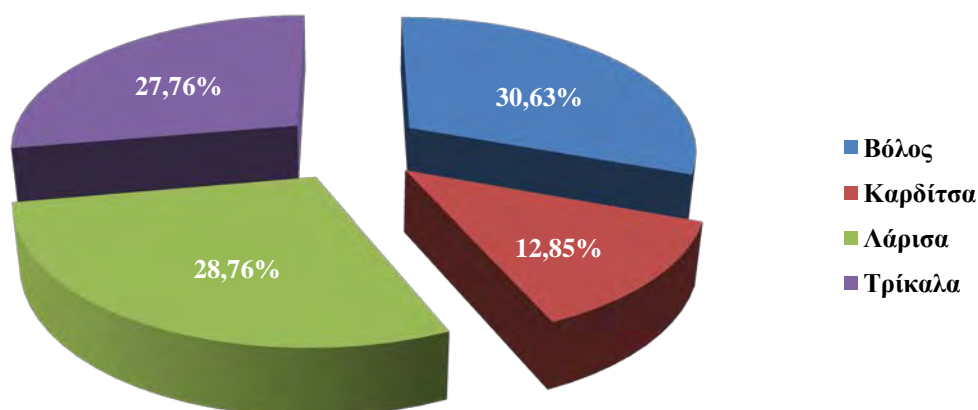
Το σύνολο των προβλεπόμενων πόρων για το Θ.Σ. 4: «Υποστήριξη της μετάβασης προς μία οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς» και για την Ε.Π. 4ε: «Προώθηση στρατηγικών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για όλα τα είδη περιοχών, ιδιαίτερα για τις αστικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της αειφόρου πολυτροπικής αστικής κινητικότητας και των μέτρων προσαρμογής σχετικά με τον περιορισμό των επιπτώσεων», ανέρχεται στα 5.945.000,00 €. Από τις τέσσερις ΣΒΑΑ, μόνο των Βόλου, Καρδίτσας και Λάρισας, περιλαμβάνουν δράσεις που εξυπηρετούν τον υπόψη ΘΣ. Οι δράσεις της ΣΒΑΑ της Λάρισας που εξυπηρετούν το Θ.Σ. 4, αντιστοιχούν στο 55,51% των διαθέσιμων πόρων, της Καρδίτσας το 26,24% και του Βόλου το 18,25%.

Πόροι Θ.Σ. 4 - Ε.Π. 4ε

Σχήμα 6.9.7 Πόροι των ΣΒΑΑ που κατευθύνονται στο Θεματικό Στόχο 4 και την Επενδυτική Προτεραιότητα 4ε (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμων Βόλου, Καρδίτσας, Λαρισαίων και Τρικκαίων, ίδια επεξεργασία).

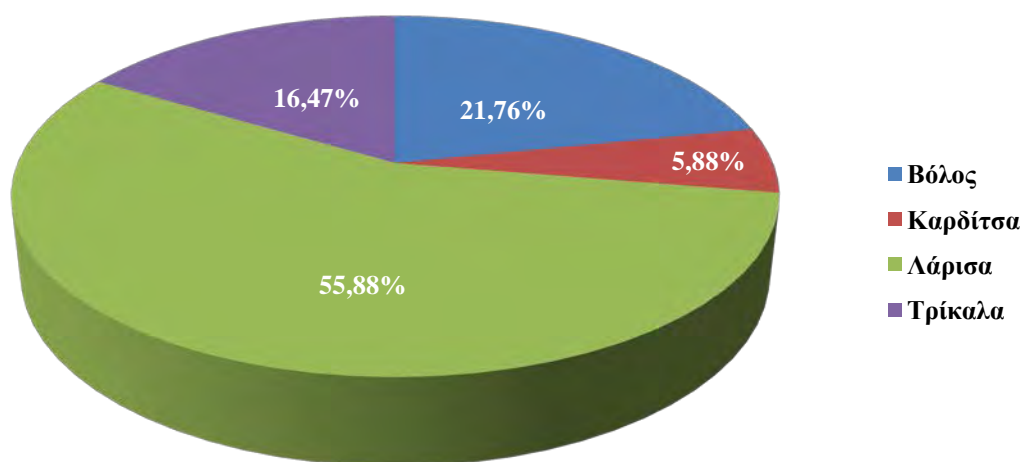
Πόροι Θ.Σ. 6 - Ε.Π. 6ε

Σχήμα 6.9.8: Πόροι των ΣΒΑΑ που κατευθύνονται στο Θεματικό Στόχο 6 και την Επενδυτική Προτεραιότητα 6ε (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμων Βόλου, Καρδίτσας, Λαρισαίων και Τρικκαίων, ίδια επεξεργασία).

Στο Θ.Σ. 6: «Διαφύλαξη και προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων» και ειδικότερα στην Ε.Π. 6ε: «Ανάληψη δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, την ανάπλαση των πόλεων, την αναζωογόνηση και την απολύμανση των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων», και στις 4 ΣΒΑΑ κατευθύνονται 28.335.000,00 €. Ειδικότερα, στη ΣΒΑΑ του Δήμου Βόλου, οι πόροι των δράσεων που εξυπηρετούν το Θ.Σ. 6 αντιστοιχούν στο 30,63% των συνολικών πόρων του Θ.Σ., στη ΣΒΑΑ του Δήμου Λαρισαίων το 28,76%,σ τη ΣΒΑΑ του Δήμου Τρικκαίων το 27,76%, ενώ στη ΣΒΑΑ του Δήμου Καρδίτσας το 12,85%.

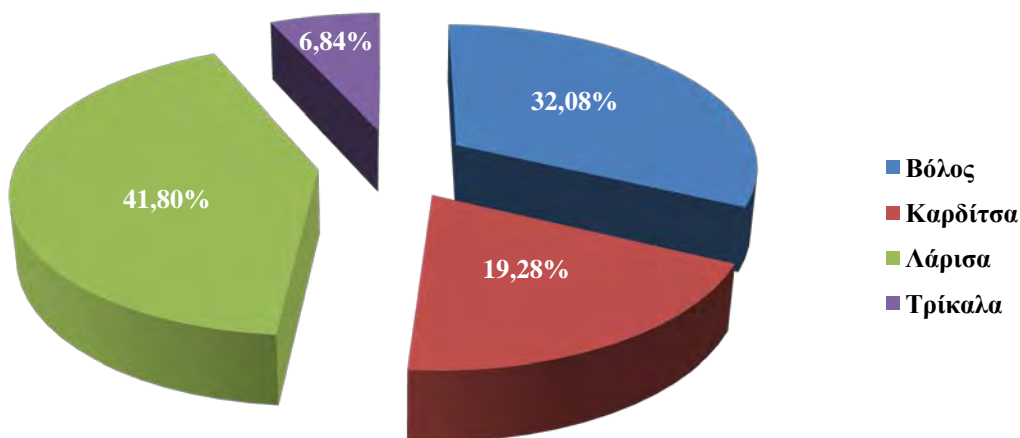
Στις δράσεις που εξυπηρετούν το Θ.Σ. 8: «Προώθηση της διατηρήσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και στήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού» και ειδικότερα τις Ε.Π. 8iii: «Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία νέων επιχειρήσεων, και ειδικά καινοτόμων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων» και 8ν: «Προσαρμογή των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στις αλλαγές», κατευθύνονται 1.700.000,00 €.

Πόροι Θ.Σ. 8 - Ε.Π. 8iii, 8ν

Σχήμα 6.9.9: Πόροι των ΣΒΑΑ που κατευθύνονται στο Θεματικό Στόχο 8 και τις Επενδυτικές Προτεραιότητες 8iii και 8ν (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμων Βόλου, Καρδίτσας, Λαρισαίων και Τρικκαίων, ίδια επεξεργασία).

Οι πόροι που εξυπηρετούν τον Θ.Σ. 9: «*Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης*», ανέρχονται σε 10.893.143,00 € κι αφορούν σε δύο «υποομάδες» Ε.Π. Αφενός μεν τις Ε.Π. 9α και 9β, που αφορούν στις επενδύσεις σε υποδομές υγείας και σε κοινωνικές υποδομές και χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ, κι αφετέρου τις Ε.Π. 9i, 9ii, 9iii, 9iv και 9ν που αφορούν στην ενεργητική ένταξη, στην κοινωνικό-οικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων πληθυσμιακών ομάδων, στην προώθηση των ίσων ευκαιριών και στην προώθηση της κοινωνικής & αλληλέγγυας οικονομίας-επιχειρηματικότητας.

Οι πόροι της ΣΒΑΑ του Βόλου που εξυπηρετούν το Θ.Σ. 9 και τις επενδυτικές του προτεραιότητες, αντιστοιχούν στο 32,08% των συνολικών πόρων για τον υπόψη Θ.Σ., οι αντίστοιχοι της ΣΒΑΑ της Καρδίτσας στο 19,28%, της Λάρισας αντιστοιχούν στο 41,80% και τέλος των Τρικάλων στο 6,84%.

Πόροι Θ.Σ. 9 - Ε.Π. 9a,9b, 9i, 9ii, 9iii, 9iv και 9v

Σχήμα 6.9.10: Πόροι των ΣΒΑΑ που κατευθύνονται στο Θεματικό Στόχο 9 και τις Επενδυτικές Προτεραιότητες 9a, 9b και 9i, 9ii, 9iii, 9iv, 9v (πηγή: ΣΒΑΑ Δήμων Βόλου, Καρδίτσας, Λαρισαίων και Τρικκαίων, ίδια επεξεργασία).

6.10. ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ & ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΩΝ ΣΒΑΑ

Η Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη, για να επιτύχει το στόχο της, οφείλει να κατανοεί και να εκφράζει τις ανάγκες της πόλης, καθώς και τα προβλήματα και τις επιθυμίες των κατοίκων της. Η έννοια της βιωσιμότητας, άλλωστε, δεν περιορίζεται στην ορθολογικότερη διαχείριση των φυσικών πόρων, αλλά περιγράφει μια συνολική στρατηγική για μια αρμονική, δίκαιη, δημοκρατική και βιώσιμη περιβαλλοντικά, κοινωνικά και οικονομικά πόλη.

Η εξεύρεση πόρων, η ολοκλήρωση έργων και μεγάλων εθνικών και ευρωπαϊκών προγραμμάτων, δεν θα πρέπει να είναι αυτοσκοπός μιας Αστικής Αρχής, για να ευημερούν οι δείκτες αποτελεσματικότητας. Είναι απλώς μέσα για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής, για τη δημιουργία μιας πόλης φιλικής πρώτα και κύρια για τους κατοίκους της. Μόνο μια τέτοια πόλη μπορεί να είναι και πραγματικά ελκυστική για μια επιχειρηματική και τουριστική δραστηριότητα που προάγει την κοινωνική συνοχή, ενώ υπερασπίζεται και προστατεύει την πολιτιστική κληρονομιά, το φυσικό πλούτο και την αρχιτεκτονική παράδοση.

Προϋπόθεση για τα παραπάνω, είναι η συμμετοχή των πολιτών, όχι μόνο ως τελικών ωφελουμένων, αλλά ως ενεργών φορέων στη διαβούλευση, το σχεδιασμό και την εφαρμογή των μέτρων και των πολιτικών που εφαρμόζονται. Αποτελεί βασική αρχή, πως η δημοκρατική συμμετοχή στα διάφορα στάδια της εκπόνησης των χωρικών, κοινωνικών και οικονομικών πολιτικών, είναι καθοριστικός παράγοντας για την επιτυχημένη εφαρμογή τους.

Η έννοια της συμμετοχικότητας, και των συμμετοχικών διαδικασιών, είναι κάτι πολύ ευρύτερο των τυπικών διαδικασιών διαβούλευσης. Δεν επιδιώκει μόνο την απόσπαση συναίνεσης για την αναπτυξιακή πολιτική, αλλά επιχειρεί να κατανοήσει, καταγράψει και δημοσιοποιήσει όλα τα δεδομένα, τις ιδέες και τους περιορισμούς που εμφανίζονται σε κάθε θέμα. Σε κάθε περίπτωση, οι διαδικασίες συμμετοχικού σχεδιασμού δεν μπορούν να «επιλύσουν» το σύνολο των προβλημάτων και τις συγκρούσεις συμφερόντων, αλλά οργανώνουν το διάλογο και την πληροφορία, έτσι ώστε η λήψη των αποφάσεων να τα λαμβάνει υπόψη και να τα διευθετεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, στοχεύοντας στην εξυπηρέτηση του κοινού οφέλους. Για το λόγο αυτό, σε ευρωπαϊκό επίπεδο προωθούνται οι διαδικασίες διαβούλευσης και συμμετοχικού σχεδιασμού ως βασικοί άξονες, εντός των αναπτυξιακών προγραμμάτων, σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

Αναλύοντας τις διαδικασίες διαβούλευσης και συμμετοχικού σχεδιασμού που ακολουθήθηκαν από τις τέσσερις Αστικές Αρχές της Θεσσαλίας κατά το στάδιο σχεδιασμού των ΣΒΑΑ, διαπιστώνεται ότι η Καρδίτσα, η Λάρισα και τα Τρίκαλα, εκτός από την Επιτροπή Διαβούλευσης και το Δημοτικό Συμβούλιο, ενεργοποίησαν και κοινωνικές-παραγωγικές συλλογικότητες σε τοπικό επίπεδο. Η Αστική Αρχή του Βόλου, ενεργοποίησε την Επιτροπή Διαβούλευσης η οποία και συνεδρίασε δύο φορές κατά το στάδιο του σχεδιασμού.

Ειδικότερα, η Επιτροπή Διαβούλευσης του Δήμου Βόλου, στην οποία συμμετέχουν: το ΤΕΕ Μαγνησίας, η Ένωση Ξενοδόχων Μαγνησίας, η Λέσχη Ειδικών Δυνάμεων, ο Ιατρικός Σύλλογος, ο Οδοντιατρικός Σύλλογος, ο Φαρμακευτικός Σύλλογος, ο Σύνδεσμος Βιομηχανιών Θεσσαλίας & Κεντρικής Ελλάδας, καθώς και η Περιβαλλοντική Πρωτοβουλία Μαγνησίας, πραγματοποίησε δύο δημόσιες συνεδριάσεις (20/03/16 & 20/04/16), όπου παρουσιάστηκε το όραμα και οι δράσεις της

ΣΒΑΑ, δίνοντας τη δυνατότητα στους συμμετέχοντες φορείς να εμπλακούν ενεργά και να διαμορφώσουν το περιεχόμενο της ΣΒΑΑ.

Η Αστική Αρχή της Καρδίτσας, εκτός από την ενεργοποίηση της θεσμοθετημένης Επιτροπής Διαβούλευσης που συνεδρίασε στις 15/05/18, προχώρησε και σε δύο άλλες διαβουλεύσεις, στις οποίες συμμετείχαν οι παραγωγικοί φορείς (Υπεραστικό ΚΤΕΛ, Εμπορικός Σύλλογος, Επιμελητήριο, ΟΑΕΔ, Σύνδεσμος Βιομηχανιών Θεσσαλίας & Κεντρικής Ελλάδας, Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο, ΤΕΕ Κεντρικής & Δυτικής Θεσσαλίας, Γεωπονικός Σύλλογος, Δικηγορικός Σύλλογος, Οδοντιατρικός Σύλλογος, Ιατρικός Σύλλογος, Σύλλογος Ελευθέρων Επαγγελματιών Φοροτεχνικών Οικονομολόγων, Ένωση Επιστημόνων, Συνεταιριστική Τράπεζα Καρδίτσας, ΠΕΔ Θεσσαλίας, Π.Ε. Καρδίτσας), καθώς και κοινωνικοί-πολιτιστικοί φορείς (Ένωση Πολιτιστικών Συλλόγων, ΕΟΣΚ, Κυνηγετικός Σύλλογος, Θεοδωρίδειο Κέντρο-Ορίζοντες, Κέντρο Γυναικών, Σύλλογος ΑμΕΑ, Σύλλογος Αλλοδαπών Μεταναστών, Σύλλογος Πολυτέκνων, Σύλλογος Γονέων & Κηδεμόνων ΑμΕΑ, Φιλοτεχνική Ένωση, Εικαστικός Όμιλος, Φιλοζωικός, Σύλλογος Φίλων Φυσικής Διαβίωσης & Υγιεινής Διατροφής, Αθλητικό Νομαρχιακό Σωματείο ΑμΕΑ «Φαέθων», Νομαρχιακό Σωματείο ΑμΕΑ Καρδίτσας, Ι.Μ. Θεσσαλιώτιδος & Φαναριοφανιάων, ΙΕΚ Καρδίτσας, ΤΕΙ Λάρισας, ΕΠΣ Καρδίτσας, Κέντρο Εκπαίδευσης Ενηλίκων). Παράλληλα, πραγματοποιήθηκαν και επιμέρους τεχνικές συναντήσεις στις οποίες συμμετείχαν υπηρεσιακοί παράγοντες του Δήμου Καρδίτσας και φορέων της περιοχής, για την περαιτέρω εξειδίκευση των προτεινόμενων δράσεων.

Η Αστική Αρχή της Λάρισας, έχοντας ως στόχο τον ουσιαστικό διάλογο με φορείς της πόλης, επέλεξε να πραγματοποιήσει δύο θεματικές διαβουλεύσεις, πρώτα με παραγωγικούς και εν συνεχεία με κοινωνικούς, πολιτιστικούς και εκπαιδευτικούς φορείς αντίστοιχα. Στην συνέχεια, η Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης παρουσιάστηκε στη θεσμοθετημένη Επιτροπή Διαβούλευσης και εισήχθηκε ως θέμα στο Δημοτικό Συμβούλιο Λαρισαίων στις 15/9/2016. Στην 1^η θεματική διαβούλευση συμμετείχαν το Αστικό ΚΤΕΛ, ο Εμπορικός Σύλλογος, το Επιμελητήριο, ο ΟΑΕΔ, ο Σύνδεσμος Θεσσαλικών Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών, το ΤΕΕ Κεντρικής & Δυτικής Θεσσαλίας, το Σωματείο Ιδιοκτητών Καφετεριών & Καφέ Μπαρ Λάρισας, ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων, ο Δικηγορικός Σύλλογος, το ΚΕΚ ΓΣΕΒΕΕ και το ΕΠΠΕΚ. Στη 2^η θεματική διαβούλευση συμμετείχαν πολιτιστικοί και κοινωνικοί φορείς, όπως το Artfools, το Διαχρονικό Μουσείο, ο Πολιτιστικός Σύλλογος Μυστιωτών Καππαδοκίας,

ο Σύλλογος Φίλων Διαχρονικού Μουσείου, ο Πολιτιστικός Σύλλογος Μικρασιατών, το Συνεργείο Μουσικού Θεάτρου, η ΔΗΚΕΛ, οι Ενεργοί Πολίτες Λάρισας, η Ισραηλίτικη Κοινότητα, ο Πανθεσσαλικός Σύλλογος Αναπήρων Πολιτών, η Περιφερειακή Ομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία Θεσσαλίας, ο ΟΚΑΝΑ, το ΚΕΘΕΑ ΕΞΟΔΟΣ, το Θεσσαλικό Θέατρο, ο Σύλλογος Καρκινοπαθών και ο Σύλλογος Γονέων Κηδεμόνων & Φίλων Αυτιστικών Ατόμων.

Αντίστοιχα, ο Δήμος Τρικκαίων υλοποίησε ένα συγκεκριμένο και πολυεπίπεδο σχέδιο διαβούλευσης, συμμετοχής και δημοσιότητας, που αποτελούνται από επτά επί μέρους βήματα. Το πρώτο βήμα αφορούσε στο εσωτερικό του Δήμου με τη συγκρότηση μιας ομάδας προετοιμασίας της Στρατηγικής ΒΑΑ με εκπροσώπους από κάθε διεύθυνση του Δήμου. Το δεύτερο βήμα ήταν η δημοσιοποίηση της πρόθεσης του Δήμου να μπει στη διαδικασία σχεδιασμού Σ.Β.Α.Α. και στην ιστοσελίδα διαβούλευσης του Δήμου (<http://hello.crowdapps.net/open-trikala>), ξεκίνησε στις 08/05/18 μία ανοιχτή συζήτηση για τη Στρατηγική, όπου οι ενδιαφερόμενοι πολίτες μπορούσαν να καταθέσουν τις ιδέες τους. Μια εβδομάδα αργότερα, στις 14/05, δημοσιεύτηκε το τεύχος διαβούλευσης, που ήταν το τρίτο βήμα ως προς τη διαδικασία συμμετοχής των πολιτών και των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων της πόλης στο σχεδιασμό της Σ.Β.Α.Α. Το τέταρτο βήμα ήταν η συνεδρίαση της Δημοτικής Επιτροπής Διαβούλευσης, στις 23/05. Εκεί παρουσιάστηκε η Στρατηγική ΒΑΑ μέχρι του σημείου που είχε ολοκληρωθεί και ακολούθησε πλατιά συζήτηση, που κατέληξε στη θετική γνωμοδότηση υπέρ της προτεινόμενης Στρατηγικής. Το πέμπτο και ουσιαστικότερο βήμα ως προς τη συμμετοχική διαδικασία της Στρατηγικής ΒΑΑ, ήταν η δημόσια διαβούλευση-συζήτηση για τη Στρατηγική ΒΑΑ, στις 25/05 σε ανοικτή εκδήλωση, στο Μουσείο Τσιτσάνη, όπου είχαν προσκληθεί το σύνολο των παραγωγικών, πολιτιστικών και κοινωνικών φορέων της περιοχής. Κατά το στάδιο του σχεδιασμού της ΣΒΑΑ του Δήμου Τρικκαίων, στις συμμετοχικές διαδικασίες συμμετείχαν οι εξής φορείς: ο Εμπορικός Σύλλογος, η Συνεταιριστική Τράπεζα Θεσσαλίας, η e-Trikala Α.Ε., η ΚΕΝΑΚΑΠ Α.Ε., ο Σύνδεσμος Βιομηχανιών Θεσσαλίας & Κεντρικής Ελλάδας, το Επιμελητήριο, η Περιφερειακή Ομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία, Γεωπονικός Σύλλογος, το Danish Refugee Council, ο Σύλλογος Ορειβασίας Χιονοδρομίας Τρικάλων, ο Σύλλογος ΑμΕΑ ΕΛΠΙΔΑ, η ΜΚΟ Πράσινη Κιβωτός, η ΚοινΣΕπ POLIS, ο Σύλλογος Εναλλακτικού Αθλητισμού Τρικάλων, ο ΚοιΣΠΕ Τρικάλων, η ΑΜΚΕ ΣΥΝ-ΕΙΡΜΟΣ, ο Σύλλογος Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας Χωροταξίας &

Περιφερειακής Ανάπτυξης, η Ομοσπονδία Ε.Β.Ε. Τρικάλων, η Ένωση Ξενοδόχων Ν. Τρικάλων, το ΤΕΕ Τμ. Κεντρικής & Δυτ. Θεσσαλίας, το ΓΕΩΤ.Ε.Ε. Παράρτημα Κεντρικής Ελλάδας, ο Ιατρικός Σύλλογος, ο Φαρμακευτικός Σύλλογος, ο Δικηγορικός Σύλλογος, ο Οδοντιατρικός Σύλλογος, το Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο, η Σ.Ε.Φ.Α.Α. Παν. Θεσσαλίας, το ΤΕΙ Λάρισας, το ΕΚΕΤΑ / Ινστιτούτο Βιο-οικονομίας & Αγρο-Τεχνολογίας, η Πανελλαδική Δικτύωση Συνεργατικών Εγχειρημάτων Κ.Α.Λ.Ο., η Ομάδα Εθελοντών Δήμου Τρικκαίων, η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία, το Δίκτυο Ελληνικών Πόλεων με Ποτάμια, το Αστικό ΚΤΕΛ, το Υπεραστικό ΚΤΕΛ, το Κέντρο Έρευνας-Μουσείο Τσιτσάνη, ο Σύλλογος Φίλων Μουσικής Τρικάλων, η Κινηματογραφική Λέσχη Τρικάλων, ο Σύλλογος Φίλων Σιδηροδρόμου Τρικάλων και το Δημοτικό Θέατρο Τρικάλων.

6.11. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΒΑΑ

Σύμφωνα με τις προβλέψεις του ΠΕΠ για τη διαχείριση της ΒΑΑ, αλλά και με βάση το γενικό κανονισμό των ταμείων για την περίοδο 2014 – 2020 (καν. 1303/2013) «η εμπλοκή των αστικών αρχών στην αξιολόγηση και επιλογή των πράξεων είναι υποχρεωτική για το σύνολο των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης». Η εμπλοκή της Αστικής Αρχής ως Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης (ΕΦΔ) του ΠΕΠ Θεσσαλίας 2014-2020, θα γίνει με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, μετά από εισήγηση του Περιφερειάρχη Θεσσαλίας. Ο ΕΦΔ που θα οριστεί για τη Στρατηγική ΒΑΑ, προβλέπεται να ασκήσει τα ακόλουθα (συνοπτικά) καθήκοντα:

- ☒ Επιλογή των πράξεων, που περιλαμβάνει την αξιολόγηση των προτάσεων ως προς την ποιότητά τους και τη συνάφειά τους με την στρατηγική και το επιχειρησιακό πρόγραμμα.
- ☒ Συνεργασία με την ΕΥΔ ΠΕΠ Θεσσαλίας για την εξειδίκευση των κριτηρίων για την επιλογή των πράξεων, καθώς και για τον προσδιορισμό του περιεχομένου των προσκλήσεων για την ένταξη των πράξεων.
- ☒ Παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης της εφαρμογής της Στρατηγικής ΒΑΑ (υλοποίηση του Σχεδίου Δράσης).

Στο πλαίσιο του Συστήματος Διακυβέρνησης, οι τέσσερις αστικοί Δήμοι της Περιφέρειας Θεσσαλίας, έχοντας τον ρόλο της Αστικής Αρχής, για την Περιοχή

Παρέμβασης (ΠΠ) της Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ), καλούνται να διαδραματίσει έναν ιδιαίτερα σύνθετο ρόλο σε 4 διακριτά μεταξύ τους επίπεδα:

- i. Σε 1^ο επίπεδο, ως υπεύθυνος, για τον σχεδιασμό της ΣΒΑΑ, αλλά και την λειτουργία του ως «ενεργού εμψυχωτή» για την κινητοποίηση τοπικών κοινωνικών και οικονομικών εταίρων, για την αποτελεσματική και έγκαιρη εφαρμογή της Στρατηγικής.
- ii. Σε 2^ο επίπεδο, με την συμμετοχή του στην αξιολόγηση και επιλογή των πράξεων (λειτουργία ως Ενδιάμεσος Φορέας).
- iii. Σε 3^ο επίπεδο, στην παρακολούθηση κι υλοποίηση επιμέρους πράξεων (λειτουργία ως Τελικός Δικαιούχος).
- iv. Σε 4^ο επίπεδο, στην παρακολούθηση της εφαρμογής της ΣΒΑΑ και της διάχυσης των αποτελεσμάτων της (λειτουργία ως Ενδιάμεσος Φορέας).

Στο σχήμα διακυβέρνησης της ΣΒΑΑ Βόλου, συμμετέχουν ως επικεφαλής ο Δήμος Βόλου (Αστική Αρχή), ενώ ως εμπλεκόμενοι φορείς η ΚΕΚΠΑ-ΔΙΕΚ (Κοινοφελής Επιχειρήση, ΝΠΙΔ) και ο ΔΟΕΠΑΠ-ΔΗΠΕΘΕ (ΝΠΙΔ), οι οποίοι θα είναι φορείς υλοποίησης και λειτουργίας δράσεων της ΣΒΑΑ που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ.

Στο εταιρικό σχήμα της ΣΒΑΑ του Δήμου Καρδίτσας συμμετέχουν ο Δήμος ως επικεφαλής του σχήματος και οι φορείς Αναπτυξιακή Καρδίτσας (Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ, ΝΠΙΔ), το Κέντρο Γυναικών Καρδίτσας (Αστική μη Κερδοσκοπική Εταιρεία, με πλειοψηφούντα εταίρο το ΔΗΜΟ Καρδίτσας), το Θεοδωρίδείο Κέντρο «Ορίζοντες» (Αστική Εταιρεία μη Κερδοσκοπικού Χαρακτήρα) και το Υπεραστικό ΚΤΕΛ Ν. Καρδίτσας (Ανώνυμη Εταιρεία, Κοινοπρακτικός Φορέας), συμμετέχουν ως εμπλεκόμενοι σε δράσεις του ΕΚΤ.

Σε επίπεδο λήψης αποφάσεων κατά την υλοποίηση της ΣΒΑΑ του Δήμου Λαρισαίων, για την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη εμπλοκή των τοπικών φορέων, ζητήθηκε από φορείς της περιοχής να «συμμετάσχουν» στην εταιρική σχέση ορίζοντας εκπρόσωπους. Με την διαδικασία αυτή, στην εταιρική σχέση συμμετέχουν οι φορείς ΔΗΚΕΛ, Δημοτικό Ωδείο Λάρισας, Δημοτική Θεατρική Κοινοφελής Επιχείρηση Θεσσαλικό Θέατρο, Αστικό ΚΤΕΛ, Εφορεία Αρχαιοτήτων Λάρισας, Περιφερειακή Ομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία Θεσσαλίας, ΚΕΘΕΑ και Επιμελητήριο Λάρισας. Επικεφαλής του εταιρικού σχήματος είναι ο Δήμος Λαρισαίων, που έχει και τη συνολική εποπτεία της υλοποίησης, μέσω της Επιτροπής Παρακολούθησης.

Μετά την έγκριση της ΣΒΑΑ του Δήμου Τρικκαίων από την ΕΥΔ του ΠΕΠ Θεσσαλίας, ο Δήμος Τρικκαίων ως Αστική Αρχή και προκειμένου να διασφαλιστεί η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη εμπλοκή των τοπικών φορέων κατά την υλοποίηση της ΣΒΑΑ, θα ζητήσει από παραγωγικούς φορείς και φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών να συμμετάσχουν στην Επιτροπή Παρακολούθησης της ΣΒΑΑ, ορίζοντας εκπροσώπους. Η Επιτροπή Παρακολούθησης θα συγκροτηθεί με απόφαση του Δημάρχου Τρικκαίων, στο πλαίσιο λειτουργίας της εταιρικής σχέσης. Η Επιτροπή Παρακολούθησης θα αναλάβει τις «ευθύνες πολιτικής (policy)» (κινητοποίηση / συναίνεση / συμμετοχή των εμπλεκόμενων φορέων), αλλά και διάχυσης των αποτελεσμάτων της ΣΒΑΑ. Η εταιρική σχέση δραστηριοποιείται επίσης και εγκρίνει τα κριτήρια εξειδίκευσης των δράσεων για την χρήση κρατικών ενισχύσεων, ενώ για τη διαχείριση τους θα αξιοποιηθούν οι διαθέσιμες για την Περιφέρεια Θεσσαλίας, οι οποίες θα αναλάβουν την υλοποίηση και τον διαχειριστικό έλεγχο σχετικών πράξεων που θα ενταχθούν στη ΣΒΑΑ.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Και οι τέσσερις Αστικές Αρχές έχουν επιλέξει περιοχές παρέμβασης που αποτελούν συνεκτικές λειτουργικές αστικές ενότητες, κατάλληλες σε μέγεθος και πολεοδομικά χαρακτηριστικά, προκειμένου να είναι ορατά τα αποτελέσματα από την υλοποίηση των ΣΒΑΑ. Περαιτέρω διαίρεση των αστικών περιοχών για επιλογή περιοχής παρέμβασης, δεν θεωρείται αναγκαία, αντιθέτως θα κατακερμάτιζε το χώρο διαμορφώνοντας μικρότερες χωρικές ενότητες, χωρίς επαρκή τεκμηρίωση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και αναγκών τους.

Η διαφοροποίηση στην επιλογή των περιοχών παρέμβασης ανά Αστική Αρχή, οφείλεται στην έκταση και το πληθυσμιακό μέγεθος των αστικών κέντρων της ανατολικής Θεσσαλίας, σε σχέση με τα αντίστοιχα της δυτικής.

Παράλληλα, σημαντικό ρόλο στην επιλογή της περιοχής παρέμβασης φαίνεται ότι διαδραμάτισε και η χρηματοδότηση των παρεμβάσεων, που στα αστικά κέντρα του Βόλου και της Λάρισας λόγω του μεγέθους τους, δεν θα υπήρχε επαρκής εστίαση των παρεμβάσεων κι αντίστοιχη επίτευξη των στόχων των ΣΒΑΑ. Αντίθετα, το χωρικό μέγεθος των αστικών περιοχών της Καρδίτσας και των Τρικάλων, η συγκέντρωση των δραστηριοτήτων της πόλης σε μικρότερη εδαφική περιοχή, καθώς επίσης και η συγκέντρωση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, διαδραμάτισαν ουσιαστικό ρόλο στην επιλογή της περιοχής παρέμβασης, η οποία ταυτίζεται με την αστική περιοχή.

Και οι τέσσερις περιοχές αντιμετωπίζουν παρόμοια κοινωνικά ζητήματα (ακραία φτώχεια, κοινωνικός αποκλεισμός, θύλακες ανεργίας, κ.α.), που φαίνεται όμως ότι αντιμετωπίζονται σε ικανοποιητικό βαθμό.

Σημαντικό ρόλο φαίνεται ότι διαδραματίζει, πλέον και η «εισαγωγή» της κοινωνικής & αλληλέγγυας οικονομίας, δεδομένου ότι ένας ικανός αριθμός κοινωνικών επιχειρήσεων δραστηριοποιούνται και στις τέσσερις περιοχές παρέμβασης.

Ειδικότερα στην Καρδίτσα, έχει αναπτυχθεί το Οικοσύστημα Συνεργατισμού, που είναι ένα δίκτυο κοινωνικών επιχειρήσεων, συνεταιρισμών και κοινωνικών φορέων στο χώρο της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο) της περιοχής παρέμβασης και της Περιφερειακής Ενότητας, που στοχεύει στην οργάνωση «κοινών υπηρεσιών» που

έχουν ανάγκη τα μέλη του, διαφοροποιώντας το εφαρμοσμένο μοντέλο της τοπικής κοινωνικής πολιτικής.

Όσον αφορά στην επιχειρηματική δραστηριότητα, στις αστικές περιοχές της Καρδίτσας, Λάρισας και Τρικάλων, το 2016 οι εγγραφές των νέων επιχειρήσεων (έναρξη δραστηριότητας) ξεπέρασαν τις διαγραφές (παύση δραστηριότητας), γεγονός που υποδηλώνει μια τάση ανάκαμψης της οικονομίας σε τοπικό επίπεδο. Η τάση αυτή δεν παρατηρείται στην περιοχή παρέμβασης του Βόλου, όπου οι διαγραφές επιχειρήσεων, είναι οριακά περισσότερες (559) σε σχέση με τις εγγραφές (503). Η διαχρονική εξέλιξη όμως του ρυθμού εξομάλυνσης του ισοζυγίου εγγραφών-διαγραφών επιχειρήσεων στην περιοχή παρέμβασης του Βόλου, μπορεί να χαρακτηριστεί ως θετικό, ακολουθώντας την τάση και των υπολοίπων 3 περιοχών.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι και τα τέσσερα αστικά κέντρα, είναι συμπαγείς πυκνοδομημένες πόλεις, χαρακτηρίζονται από την υπερβολική χρήση του ιδιωτικού αυτοκινήτου, την έλλειψη του δημόσιου χώρου και την περιορισμένη χρήση των δημοσίων μέσων μαζικής μεταφοράς. Το κυρίαρχο μέσο μεταφοράς είναι το ιδιωτικής χρήσης αυτοκίνητο, ενώ τα δίκυκλα χρησιμοποιούνται κυρίως κατά την καλοκαιρινή περίοδο. Η χρήση του ποδηλάτου, παραδοσιακά δημοφιλής μεταξύ των κατοίκων, δεν διευκολύνεται υπό τις παρούσες συνθήκες, καθώς τα υφιστάμενα δίκτυα των ποδηλατοδρόμων, είτε είναι περιορισμένα, είτε δεν συνδέονται μεταξύ τους.

Το όραμα που διατυπώνεται στην κάθε ΣΒΑΑ, στηρίζεται στην γενικότερη αναπτυξιακή στρατηγική της κάθε Αστικής Αρχής, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των τοπικών παραμέτρων (δημογραφικών, κοινωνικών, οικονομικών, κλιματικών, περιβαλλοντικών).

Όσον αφορά στην αντιμετώπιση των προκλήσεων του Άρθρου 7 του Κανονισμού ΕΕ 1301/2013 σχετικά με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης), το σύνολο των ΣΒΑΑ μέσω των προτεινόμενων δράσεων τους, αντιμετωπίζουν τις κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές προκλήσεις, ενώ επιπρόσθετα τη ΣΒΑΑ του Δήμου Τρικκαίων συμπεριλαμβάνει δράσεις που αντιμετωπίζουν και τις κλιματικές προκλήσεις.

Όσον αφορά στη συμβατότητα των δράσεων των ΣΒΑΑ των τεσσάρων Αστικών Αρχών, με τους Θεματικούς Στόχους (Θ.Σ.) και τις Επενδυτικές Προτεραιότητες (Ε.Π.) του ΠΕΠ Θεσσαλίας 2014-2020, προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

- ☒ Και οι τέσσερις ΣΒΑΑ συμπεριλαμβάνουν δράσεις που εμπίπτουν στις 3 Ε.Π. (3a, 3c & 3d) του Άξονα 1 του ΠΕΠ Θεσσαλίας: «Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων (ιδιαίτερα των ΜΜΕ), μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα, με αιχμή την καινοτομία και αύξηση της Περιφερειακής Προστιθέμενης Αξίας», αναγνωρίζοντας την ιδιαίτερη βαρύτητα της μόχλευσης ιδιωτικών κεφαλαίων, μέσω της ενίσχυσης των ΠΜΕ και των ΜΜΕ που λειτουργούν στην ΠΠ, στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και την αντιστροφή του αρνητικού οικονομικού κλίματος.
- ☒ Στο Θ.Σ. 8: «Προώθηση της βιώσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και υποστήριξης της κινητικότητας της εργασίας», έχουν σχεδιαστεί και από τις 4 Αστικές Αρχές δράσεις που εμπίπτουν στην Ε.Π. 8iii: «Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία νέων επιχειρήσεων και ειδικά καινοτόμων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων». Στην Ε.Π. 8v: «Προσαρμογή των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στις αλλαγές», μόνο η Αστική Αρχή της Καρδίτσας δεν έχει συμπεριλάβει δράση που να σχετίζεται με την υπόψη Ε.Π. Παράλληλα, από τις προτεινόμενες δράσεις που υποστηρίζουν το Θ.Σ. 8, τίθεται το πλαίσιο χάραξης των τοπικών πολιτικών στον κοινωνικό τομέα και η ιεράρχηση των προτεραιοτήτων των Αστικών Αρχών, καθώς και η επιτάχυνση της κοινωνικής ένταξης ευάλωτων ομάδων πληθυσμού. Ειδικότερα, οι ΣΒΑΑ των Αστικών Αρχών Βόλου, Λάρισας και Τρικάλων, περιλαμβάνουν δράσεις για την κοινωνικό-οικονομική ένταξη των ΡΟΜΑ, «αναγνωρίζοντας» την αναγκαιότητα πολιτικών προς αυτήν την κατεύθυνση, δεδομένου ότι εντός των περιοχών παρέμβασης διαμένει σημαντικός πληθυσμός της κοινωνικής ομάδας των ΡΟΜΑ. Επιπλέον, η Αστική Αρχή των Τρικάλων, επιδεικνύει εξαιρετικά αντανάκλαστικά στην ύπαρξη προσφυγικού πληθυσμού και στην αναγκαιότητα άμεσης ενσωμάτωσής τους στην τοπική κοινωνία, με την πρόβλεψη δράσης για την εκπόνηση Τοπικού Σχεδίου Ένταξης και τη δημιουργία και λειτουργία Κέντρου Ένταξης Προσφύγων-Μεταναστών.
- ☒ Στις Ε.Π. του Θ.Σ. 9: «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης της φτώχειας και των διακρίσεων», παρατηρείται μία διαφοροποίηση των Αστικών Αρχών. Και οι τέσσερις στο σχεδιασμό τους συμπεριλαμβάνουν δράσεις που αφορούν στην προώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και

ενίσχυσης της κοινωνικής & αλληλέγγυας οικονομίας, με στόχο τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης και τόνωσης της τοπικής οικονομίας. Την Ε.Π. 9i που αφορά στην ενεργητική ένταξη στην αγορά εργασίας και στη βελτίωση της απασχολησιμότητας, την υιοθετούν οι ΣΒΑΑ του Βόλου και της Καρδίτσας, ενώ οι ΣΒΑΑ της Λάρισας και των Τρικάλων, υιοθετούν την Ε.Π. 9iii που ενισχύει την καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και την προώθηση των ίσων ευκαιριών. Επίσης, οι δύο τελευταίες Αστικές Αρχές, συμπεριλαμβάνουν στο σχεδιασμό τους δράσεις που εμπίπτουν στην Ε.Π. 9iv, η οποία αφορά στη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών από τις κοινωνικές δομές αντιμετώπισης της φτώχειας. Στην Ε.Π. 9ii περί κοινωνικής και οικονομικής ένταξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, εμπίπτουν δράσεις που περιλαμβάνονται στις ΣΒΑΑ του Βόλου, της Λάρισας και των Τρικάλων.

- ☑ Στον Άξονα 2β: «Υποδομές στήριξης και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού» που χρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ, δράσεις που εμπίπτουν στην Ε.Π. 9a (κοινωνικές υποδομές), έχουν υιοθετηθεί από τις Αστικές Αρχές της Καρδίτσας και της Λάρισας, ενώ η Αστική Αρχή του Βόλου έχει συμπεριλάβει δράση που εμπίπτει στην Ε.Π. 9b.
- ☑ Ο Θ.Σ. 4: «Υποστήριξη της μετάβασης προς μία οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς» και η Ε.Π. 4e (προώθηση στρατηγικών χαμηλών εκπομπών CO₂), εξυπηρετείται με δράσεις που περιλαμβάνουν οι ΣΒΑΑ του Βόλου, της Καρδίτσας και της Λάρισας.
- ☑ Ιδιαίτερη σημασία δίνεται και στο Θ.Σ. 6: «Διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων», του Άξονα 3: «Προστασία του περιβάλλοντος – Μετάβαση σε μια οικονομία φιλική στο περιβάλλον», με δράσεις που στοχεύουν στη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, στην ανάπλαση του αστικού ιστού, στη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και στην προώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θορύβου. Με την υιοθέτηση δράσεων αυτής της μορφής, αντιμετωπίζονται άμεσα οι περιβαλλοντικές και κλιματικές προκλήσεις, ενώ έμμεσα οι κοινωνικές, οικονομικές και δημογραφικές.

Η ύπαρξη του πλαισίου προδιαγραφών των ΣΒΑΑ, που τίθεται από τον περιφερειακό σχεδιασμό, φαίνεται ότι δημιουργεί μία «προτυποποίηση» της δομής του συνόλου των ΣΒΑΑ σε επίπεδο Περιφέρειας. Γεγονός, που αφενός μεν οριοθετεί τις τοπικές

πολιτικές με στόχο την εξυπηρέτηση των στόχων σε περιφερειακό επίπεδο, αφετέρου όμως «περιορίζει» την ευελιξία σχεδιασμού σε τοπικό επίπεδο, εμποδίζοντας την αντιμετώπιση κι αναχαίτιση κρίσιμων ζητημάτων που εντοπίζονται τοπικά.

Στο σύνολο των διαθέσιμων πόρων για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη του ΠΕΠ Θεσσαλίας 2014-2020, παρατηρούμε ότι υπάρχει μία ομοιόμορφη κατανομή, ανάλογα με το ειδικό βάρος του κάθε αστικού κέντρου της Περιφέρειας. Ειδικότερα, το 34,95% των διαθέσιμων πόρων κατευθύνεται στο αστικό κέντρο της Λάρισας, ακολουθεί ο Βόλος με το 24,95% των διαθέσιμων πόρων, τα Τρίκαλα με το 19,25% και το αστικό κέντρο της Καρδίτσας, στο οποίο αντιστοιχεί το 16,35% των διαθέσιμων πόρων.

Κατά το στάδιο σχεδιασμού των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης και οι τέσσερις Αστικές Αρχές, ενεργοποίησαν τις τοπικές συλλογικότητες και κοινωνικούς-παραγωγικούς φορείς, έτσι ώστε να έχουν ενεργό ρόλο στο σχεδιασμό και την εφαρμογή των δράσεων που πρόκειται να υλοποιηθούν στο πλαίσιο των ΣΒΑΑ. Κατά το στάδιο του ανοικτού διαλόγου και της διαβούλευσης με τις τοπικές κοινωνίες, διαπιστώθηκε ότι οι διαδικασίες του συμμετοχικού σχεδιασμού δεν μπορούν να επιλύσουν το σύνολο των προβλημάτων και τις συγκρούσεις συμφερόντων, αλλά υποβοήθησαν στην οργάνωση του διαλόγου και της πληροφορίας, έτσι ώστε κατά το στάδιο της λήψης των αποφάσεων λήφθηκαν υπόψη με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, στοχεύοντας στην εξυπηρέτηση του κοινού οφέλους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αλέξης, Α., (2003), «Η Κοινοτική Πρωτοβουλία URBAN. Ανάλυση στόχων και μεθόδων, εκτίμηση, αξιολόγηση: Οι περιπτώσεις των πόλεων Βόλου, Ηρακλείου και Peterborough (UK)». Βόλος, σ.σ. 38.
- Barca, F., (2009), «An agenda for a reformed cohesion policy: A place – based approach to meeting European Union challenges and expectations». Independent Report prepared at the request of Danuta Hübner, Commissioner for Regional Policy, p.p. 9-59.
- Γιαννακούρου, Γ., (2009), «Η χωροταξία στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εθνικές πολιτικές και εθνική Διακυβέρνηση». Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, σ.σ. 70.
- Δελλαδέτσιμας, Π., (1997), «Η Έννοια της Βιώσιμης Ανάπτυξης, ο Σχεδιασμός του Χώρου και η Περίπτωση της Ελλάδας», ΤΟΠΟΣ: Επιθεώρηση Αστικών και Περιφερειακών Μελετών, Τεύχος 12/97, σ.σ. 31-53.
- Δήμος Βόλου (2017), «Επιχειρησιακός Σχεδιασμός Δήμου Βόλου για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (BAA), στο πλαίσιο των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ) του ΠΕΠ Θεσσαλίας 2014-2020», Βόλος: Δ. Βόλου.
- Δήμος Καρδίτσας (2018), «Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης: Καρδίτσα Πόλη να Ζεις, στα πλαίσια του ΠΕΠ Θεσσαλίας 2014-2020», Καρδίτσα: Δ. Καρδίτσας.
- Δήμος Λαρισαίων (2017), «Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης: Η πόλη στο Προσκήνιο», Λάρισα: Δ. Λαρισαίων.
- Δήμος Τρικκαίων (2018), «Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Τρικκαίων», Τρίκαλα: Δ. Τρικκαίων.
- Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης ΠΕΠ Θεσσαλίας, (2017), «3^η Συνεδρίαση Επιτροπής Παρακολούθησης ΠΕΠ Θεσσαλίας 2014-2020. Ενημέρωση για την πρόοδο υλοποίησης των Στρατηγικών Χωρικής Ανάπτυξης. 2^ο Μέρος: Νέες Στρατηγικές Β.Α.Α. σε Τρίκαλα και Καρδίτσα», Λάρισα: ΕΥΔ ΠΕΠ Θεσσαλίας, σ.σ. 2.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (1994), «Ανακοίνωση C 180/01-07-1994, περί κατευθύνσεων προς τα Κράτη Μέλη, όσον αφορά στην Κ.Π. URBAN». Βρυξέλλες.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2003), «Εταιρική σχέση με τις πόλεις. Η Κοινοτική Πρωτοβουλία URBAN», Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, σ.σ. 5.

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2010), «Επενδύοντας στο μέλλον της Ευρώπης, 5^η έκθεση για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή». Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, σ.σ. 24.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2017), «Η περιφέρεια μου, η Ευρώπη μου, το μέλλον μας, 7^η έκθεση για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή». Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, σ.σ. 133.
- Zaucha, J., Swiatek, D., Stanczuk-Olejnik, K. (2013), «Place-based territorially sensitive and integrated approach», Warsaw: Ministry of Regional Development, p.p. 7.
- van der Zwet, A., Bachtler, J., Ferry, M., McMaster, I., Miller, S. (2017), «Strategies for integrated development: how are ESIF adding value in 2014-2020?», Luxembourg: Publications Office of the European Union, p.p. 3.
- Hubner, D. (2008), «Green Paper on Territorial Cohesion. Turning territorial diversity into strength», Brussels: DG Regional Policy, p.p. 3.
- Κόκκινου, Α., Λαδιάς, Χ., Μιχαηλίδου, Μ. (2018), «Χωρικός Σχεδιασμός και Αναπτυξιακή Πολιτική: Η περίπτωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης», Χωρικός Σχεδιασμός & Τοπική Ανάπτυξη: Θεωρία, Πολιτικές & Μελέτες Περίπτωσης, Μυτιλήνη: Πανεπιστήμιο Αιγαίου, σ.σ. 190-195.
- Κυβέλου, Στ., (2010), «Από τη χωροταξία στη χωροδιαχείριση. Η έννοια του στρατηγικού χωρικού σχεδιασμού και της εδαφικής συνοχής στην Ευρώπη», Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική, σ.σ. 189, 190, 201, 214, 225.
- Μούσης, Ν., (2011/13^η έκδοση), «Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική», Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, σ.σ. 158.
- Περιφέρεια Θεσσαλίας, (2014), «Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Θεσσαλίας 2014-2020», Λάρισα, σ.σ. 286-290.
- Σαμοΐλη, Ε., (2004), «Η Συμβολή της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας URBAN στην Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Μελέτες Περιπτώσεων – Προοπτικές της URBAN μετά το 2006», Αθήνα: Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, σ.σ. 28.
- Υπουργείο Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας, (2014), «Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης 2014-2020», Αθήνα, σ.σ. 163-164.
- Υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας & Ναυτιλίας, (2010), «Οδηγός για τα Ολοκληρωμένα Σχέδια Αστικής Ανάπτυξης (ΟΣΑΑ)», Αθήνα, σ.σ. 17.

-
- Faludi, A., (2009), «Territorial Cohesion under the Looking Glass - Synthesis paper about the history of the concept and policy background to territorial cohesion», Brussels: DG Regio, p.p. 24.